

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Katedra za hrvatski standardni jezik Odsjeka za kroatistiku
Dvopredmetni diplomski jezikoslovni studij kroatistike

Paula Igaly

**KOMPARATIVNO-KONTRASTIVNA ANALIZA SUVREMENIH
HRVATSKIH I NJEMAČKIH ČESTITKI ZA RAZNE PRIGODE IZ
TEKSTNOLINGVISTIČKE I MULTIMODALNE PERSPEKTIVE**

Diplomski rad

12 ECTS-a

Mentorica: prof. dr. sc. Bernardina Petrović

Zagreb, 2016.

Kada sam se 2014. selila u Gießen i 2016. u München, mogla sam ponijeti samo dva kofera puna zimske odjeće, rječnika i ostalih knjiga. Za uspomene koje me vežu uz obitelj, prijatelje i život u Zagrebu ostalo je tek malo mjesta. Odlučila sam ponijeti šarenu kutiju s čestitkama koje sam u životu primila za razne prigode. One su me podsjećale na sretne trenutke i povezivale me s dragim ljudima koji su mi bili daleko. U međuvremenu sam dobila još puno čestitki, a počela sam i kupovati one koje bi mi se u knjižarama svidjele. Tako sam skupila korpus za svoj diplomski rad, posvećen obitelji i prijateljima koji su me tijekom 365 sretnih dana u Njemačkoj dodatno uveseljavali svojom poštom.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Tekstna lingvistika, tekst i tekstna vrsta.....	5
3. Čestitka: definicija, funkcija i povijest.....	7
4. Korpus: suvremene hrvatske i njemačke čestitke.....	10
5. Komparativno-kontrastivna analiza čestitki.....	11
5.1. Tekstnolingvistička perspektiva.....	11
5.1.1. Konstitutivna tekstna načela.....	11
5.1.1.1. Kohezivnost.....	12
5.1.1.2. Koherentnost.....	29
5.1.1.3. Intencionalnost.....	33
5.1.1.4. Prihvatljivost.....	33
5.1.1.5. Informativnost.....	33
5.1.1.6. Situativnost.....	33
5.1.1.7. Intertekstualnost.....	34
5.1.2. Jezična i izvanjezična obilježja.....	36
5.1.2.1. Interakcijsko-situacijski kontekst.....	36
5.1.2.2. Funkcija (ilokucija).....	37
5.1.2.3. Sadržaj/tema (propozicija).....	39
5.1.2.4. Makrostruktura.....	39
5.1.2.5. Mikrostruktura (lokucija).....	40
5.2. Multimodalna perspektiva.....	44
6. Zaključak.....	59
7. Popis literature.....	61
8. Prilozi.....	63
9. Sažetak.....	231
10. Zusammenfassung.....	232
11. Životopis.....	233

1. Uvod

Prije samo nekoliko desetljeća pisanje je čestitki bila tradicija. Danas ono s jedne strane pada u zaborav jer su sve popularnije takozvane elektroničke čestitke, a s druge se strane vraća u modu kao jedan zanimljiv retroobičaj.

U radu se analiziraju otisnuti elementi u suvremenim hrvatskim i njemačkim čestitkama za prigode koje se tiču života zajednice (Božić i Nova godina, Uskrs te Valentinovo) i pojedinca (vjenčanje, rođenje djeteta, krštenje, sveta pričest, potvrda, imendan, rođendan i univerzalna čestitka). Sintagma *otisnuti elementi* označava elemente koji su na čestitkama otisnuti u tvornici, dakle prije nego što se započelo s njezinim individualnim korištenjem (usp. Holzheid 2011: 16).

Na početku se čitatelj upoznaje s tekstnom lingvistikom te njezinim osnovnim pojmovima, tekstom i tekstnom vrstom, a nakon toga se iznosi definicija i funkcija te kratki prikaz povijesti čestitke. Korpus čini oko tristo suvremenih hrvatskih i njemačkih čestitki iz autoričine privatne zbirke, koje su (s)kupljene u posljednjih pet godina u Hrvatskoj i Njemačkoj.

Središnji je dio rada komparativno-kontrastivna analiza, što znači da je cilj pronaći i objasniti kulturološke sličnosti i razlike u hrvatskim i njemačkim čestitkama. Teorijsko-metodološka osnova rada počiva na funkcionalno-dinamičnoj tekstnoj teoriji, koja ujedinjuje metode i spoznaje tekstne lingvistike i multimodalne komunikacije. Dok se u dijelu s tekstnolingvističkom analizom proučavaju konstitutivna tekstna načela te jezična i izvanjezična obilježja, multimodalni pristup podrazumijeva analizu vizualnih i taktilnih elemenata. Obradeni se korpus nalazi u poglavlju *Prilozi*.

Radom se želi pokazati kako i jezični i izvanjezični elementi međusobnom koordinacijom doprinose ostvarenju komunikacijske funkcije čestitke, a to je izražavanje želja odnosno održavanje kontakta.

2. Tekstna lingvistika, tekst i tekstna vrsta

Lingvistiku su između ranih tridesetih i kasnih pedesetih godina 20. stoljeća obilježili distribucionalizam Leonarda Bloomfielda, glosematika Louisa Hjelmsleva i funkcionalna rečenična perspektiva Henrija Weila, dok su šezdesete i sedamdesete bile pod snažnim utjecajem sosirovskog strukturalizma te tekstne gramatike Petöfija, Van Dijka i Mel'čuka.

Budući da su strukturalizam i njegova generativna varijanta pokušavali primijeniti zakonitosti egzaktnih znanosti na proučavanje jezika, sedamdesetih je godina 20. stoljeća došlo do takozvanoga pragmatičkog obrata u lingvistici. Težište se jezikoslovnog interesa s jezika kao apstraktnog sustava znakova pomiče na jezik u uporabi, na komunikacijske vrijednosti teksta, odnosno na prepoznavanje funkcionalnosti jezika (usp. Badurina 2008: 117). Prekretnicom u bavljenju tekstom smatra se 1981. godina, kada je objavljena knjiga *Introduction to Text Linguistics* Roberta de Beaugrandea i Wolfganga Dresslera. U njoj je težište jezikoslovnih istraživanja pomaknuto s rečenice, koja se u strukturalizmu shvaćala kao najviša jezična jedinica, na tekst, najkompleksniji jezični znak (*ibid.*: 126). Tada su se osim književnih tekstova počeli proučavati i uporabni tekstovi, a u okviru promjene paradigme razvijaju se psiholingvistika, sociolingvistika i tekstna lingvistika.

Tekstna lingvistika jezikoslovna je disciplina koja istražuje strukturu i funkciju tekstova, odnose među njihovim elementima te tipične tekstualne strategije (*ibid.*: 4). Počela se razvijati na njemačkome govornom području, a naziv je 1966. uveo njemački romanist Harald Weinrich. U njezinu se razvoju mogu pratiti tri faze: 1. transfrastička faza, koja je sasvim usmjerena na jezična sredstva povezivanja rečenica u koherentne sljedove; 2. komunikacijsko-pragmatička faza, koja tekst promatra kao cjelinu koja ima određenu komunikacijsku funkciju te 3. kognitivistička faza, koja u prvi plan stavlja procese produkcije i recepcije tekstova (usp. Adamzik 2004: 1). Na razvoj tekstne lingvistike u Hrvatskoj najviše su utjecali Josip Silić (*Od rečenice do teksta*, 1984.), Mirna Velčić (*Uvod u lingvistiku teksta*, 1987.), Nada Ivanetić (*Uporabni tekstovi*, 2003.), Zrinjka Glovacki-Bernardi (*O tekstu*, 2004.) te Lada Badurina (*Između redaka: studije o tekstu i diskursu*, 2008.).

U središtu zanimanja tekstne lingvistike nalazi se **tekst**¹, „ograničen i koherentan niz jezičnih znakova koji kao cjelina ima prepoznatljivu komunikacijsku funkciju” (Brinker 1992: 17). Taj je pojam teksta aktualan i danas jer su sve moderne tekstne teorije funkcionalne (usp. Wolańska-Köller 2010: 27). Začeci bavljenja tekstovima nalaze se u antičkoj retorici i stilistici, a u današnje se vrijeme njima bave i psihologija, psihijatrija, sociologija, kulturna antropologija, znanost o književnosti, pragmalingvistika te funkcionalna rečenična perspektiva (usp. De Beaugrande i Dressler 2010: 26–31).

Globalni su oblici organizacije teksta **tekstne vrste**, „konvencionalni obrasci složenih jezičnih radnji koje ujedinjuju tipična kontekstna (situacijska), komunikacijsko-funkcionalna i strukturalna (gramatička i tematska) obilježja” (Brinker 1992: 132). One emitentu i recipijentu olakšavaju komunikaciju u određenoj situaciji. Tekstovi, odnosno njihovi prototipovi klasificiraju se u tekstne vrste s obzirom na komunikacijsku svrhu. Svi tekstovi koji pripadaju nekoj tekstnoj vrsti imaju istu temeljnu funkciju (usp. Wolańska-Köller 2010: 25).

Iako jezikoslovci rabe različitu terminologiju, gotovo se svi slažu da postoji pet tekstnih vrsta, koje počivaju na Searleovoj tipologiji govornih činova: asertivi (informativi), direktivi (apelativi), komisivi (obligativi), ekspresivi (kontaktivi) i deklarativi. Ilokucijska je namjera asertivā reći kako stoje stvari (vremenska prognoza, pravopis, cjenik), direktivima je cilj navesti druge da nešto učine (naredba, molba, recept), komisivima obvezujemo sebe na neku radnju (prisega, obećanje, jamstveni list), ekspresivima se izražavaju osjećaji i stavovi te održavaju društvene veze (čestitka, isprika, prigovor), dok je cilj deklarativa etabliranje nove stvarnosti (diploma, vozačka dozvola, oporuka). Broj tekstnih vrsta nije konačan, već se mijenja zajedno s komunikacijskim potrebama, pa tako stare tekstne vrste nestaju, a nove nastaju.

¹ Leksem *tekst* dolazi od latinske riječi *textus* (texo, texere = tkati, plesti) jer se tekstovi razumijevaju kao tkivo jezičnih znakova (usp. Schwarz-Friesel i Consten 2014: 13).

3. Čestitka: definicija, funkcija i povijest

Budući da se u radu analiziraju tekstovi čestitki na dvama jezicima, na početku valja iznijeti **definiciju** čestitke u svakom od tih jezika. Vladimir Anić u *Velikom rječniku hrvatskoga jezika* (2003.) navodi da je čestitka „1. a. želja izražena u povodu značajnog dana ili ugodna događaja, b. priznanje za nešto dobro obavljeno; 2. stilizirana dopisnica s prigodnom slikom i tekstom” (Anić 2003: 163). Njemački, pak, univerzalni rječnik *Duden* daje ovu definiciju čestitke: „Glückwunschkarte ist Karte mit einem (vorgedruckten) Glückwunsch” (Duden 2003: 664). Iako se te definicije razlikuju s obzirom na količinu informacija koje sadržavaju, obje ističu da je čestitka karta na kojoj su izražene želje.

Čestitke su uporabni tekstovi koji se prema Brinkerovoj tipologiji tekstnih vrsta, a koja se temelji na Searleovoj funkcionalističkoj klasifikaciji govornih činova, ubrajaju u ekspresivne tekstove, čija je ilokucijska namjera izražavanje osjećaja ili stvaranje društvenih odnosa. Ovu drugu, interaktivnu **funkciju** Brinker smatra primarnom pa čestitke naziva kontaktivima – emitent recipijentu daje do znanja da mu je stalo do osobnih odnosa, do kontakta s njim (usp. Brinker 1992: 118). Karakteristike su čestitki predvidljiva struktura i sadržaj, formaliziranost, stiliziranost, stereotipiziranost, performativnost, a ta su obilježja zajednička svim ekspresivnim tekstnim vrstama (usp. Ivanetić 2003: 73).

S čestitkama se u životu susrećemo povodom događaja važnih za zajednicu (Božić i Nova godina, Uskrs te Valentinovo) ili pojedinca (vjenčanje, rođenje djeteta, krštenje, sveta pričest, potvrda, imendan i rođendan). One obuhvaćaju emitenta i recipijenta, koje povezuje odnos bliskosti i ljubavi. Emitent recipijentu čestita neki važan dan, šalje mu dobre želje te mu daje do znanja da mu je stalo do kontakta s njim. Odgovor na primljenu čestitku, pak, znači prihvaćanje dara te interes za održavanjem odnosa, čime se uspostavlja simetričan odnos između sudionika komunikacije (usp. Holzheid 2011: 306).

Prije proširenja telefonije i interneta tiskane su čestitke bile omiljeni oblik slanja dobrih želja. U jednoj studiji *Schweizer Post* kao razlog tome naveden je veliki osobni karakter poštanskog medija. Unatoč sve većoj popularnosti digitalnih čestitki aktualni broj poslanih čestitki samo u Njemačkoj iznosi oko 620 milijuna godišnje, što je u prosjeku 7,5 čestitki po stanovniku.²

² Izvor: <http://de.academic.ru/dic.nsf/dewiki/529827> (pregled: 1. 8. 2016.).

Povijest slanja čestitki možemo pratiti od sredine 19. stoljeća kada su se pojavile prve tiskane čestitke koje su se najprije prodavale u dobrotvorne svrhe.

Prva tiskana komercijalna božićna čestitka proizvedena je 1843. godine u Engleskoj, a izradio ju je engleski slikar John Calcott Horsley po nalogu Henryja Colea, svoga prijatelja i ravnatelja Viktorijina i Albertova muzeja u Londonu, koji je želio karticu spremnu za slanje jer nije imao vremena za pisanje. Čestitka je tiskana u tisuću primjeraka, a bojana je ručno jer u to doba tiskanje u boji još nije bilo razvijeno (slika 1). Podijeljena je u tri dijela: u središnjem je dijelu društvo u slavljeničkom raspoloženju, a sa strane se vide prizori milostinje – davanje hrane i odjeće siromašnima. Ta je čestitka izazvala i mali skandal jer je na njoj prikazano dijete koje pije vino. Tekst na čestitki jest *A Merry Christmas and a Happy New Year to You*. Komercijalno tiskanje i prodavanje čestitki počelo je tek 1860-ih godina, kada je nova tehnika tiskanja u boji snizila troškove.³

Slika 1: Prva tiskana komercijalna božićna čestitka, 1843. (izvor: <http://povijest.net/najstarija-bozicna-cestitka/>)

Prve su božićne čestitke bile ukrašene vrlo jednostavno. Ubrzo su se, međutim, pojavile romantične scene sa snijegom, anđelima, zvončićima, zelenilom i prizorima Kristova rođenja, a bilo je i onih koje su prikazivale prizore obitelji i prijatelja koji veselo nazdravljaju. Potonje su se u strogim viktorijanskim vremenima smatrale razuzdanima i nepodobnima pa su se autori i prodavači takvih čestitki strogo kritizirali i proganjali. Te sve kritike i zabrane nisu imale gotovo nikakva učinka jer su ih ljudi kupovali s velikim oduševljenjem. Humora u božićno vrijeme, dakle, nije manjkalo. Najpoznatije tiskare čestitki na prijelomu stoljeća bile

³ Izvor: <http://povijest.net/najstarija-bozicna-cestitka/> (pregled: 1. 8. 2016.).

su na njemačkome govornom području: u Salzburgu, Beču, Münchenu, Dresdenu, Leipzigu i Berlinu.

Kada je riječ o Valentinovu, najstariju čestitku napisao je 1415. godine francuski vojvoda Charles Orleanski, a namijenio ju je svojoj supruzi dok je bio u zatočeništvu u Engleskoj.⁴ Svake se godine za Valentinovo pošalje oko milijarda čestitki, a više se pošalje jedino za Božić. U Americi čak 15 posto čestitki za Valentinovo djevojke pošalju same sebi. U Veronu, rodni grad Romea i Julije, svake godine pristigne oko tisuću ljubavnih pisama za Juliju.⁵

Zanimljivo je spomenuti i UNICEF-ove čestitke koje postoje nešto više od šezdeset godina. Prva UNICEF-ova čestitka nastala je iz crteža koji je izradila sedmogodišnja djevojčica Jitka Samkoya 1949. godine. Ona je svoj crtež *Sreća u zemlji mira* poslala UNICEF-u u znak zahvalnosti za hranu i odjeću kojom je opskrbio tada razrušenu Čehoslovačku (slika 2). Djelatnicima UNICEF-a taj se njezin crtež toliko svidio da je postao predloškom za božićnu čestitku. Danas se u 75 zemalja svijeta godišnje proda oko 100 milijuna UNICEF-ovih čestitki.⁶

Slika 2: Prva UNICEF-ova čestitka, 1949. (izvor: <http://www.younicef.de/grukarte.html>)

⁴ Izvor: <http://www.vecernji.hr/kada-je-poslana-prva-cestitka-za-valentinovo-803033> (pregled: 1. 8. 2016.).

⁵ Izvor: <http://www.abcportal.info/clanak/za-valentinovo-se-diljem-svijeta-posalje-bilijun-cestitki> (pregled: 1. 8. 2016.).

⁶ Izvor: <http://www.younicef.de/grukarte.html> (pregled: 1. 8. 2016.).

4. Korpus: suvremene hrvatske i njemačke čestitke

Korpus je zbirka tekstova koji su skupljeni s ciljem lingvističke (ili komunikacijske ili medijske) analize. Najprirodnija je empirijska metoda u tekstnoj lingvistici upravo korpusna analiza jer korpus prirodne, konkretne tekstove čini dostupnima za sistematičnu analizu (usp. Schwarz-Friesel i Consten 2014: 30–31).

Korpus ovog istraživanja čini oko tristo hrvatskih i njemačkih čestitki za sljedeće prigode: Božić i Nova godina, Uskrs, Valentinovo, vjenčanje, rođenje djeteta, krštenje, sveta pričest, potvrda, imendan, rođendan te univerzalna čestitka. Sve su čestitke dijelom autoričine privatne zbirke, a (s)kupljene su tijekom posljednjih pet godina. Hrvatske su čestitke ili dobivene prigodom nekoga važnog dana (najčešće rođendana) ili su kupljene u knjižarama u Zagrebu, dok su njemačke čestitke isključivo kupljene, i to u saveznim zemljama Hessenu, Baden-Württembergu te Bavarskoj. Obradeni se korpus nalazi u poglavlju *Prilozi*.

5. Komparativno-kontrastivna analiza čestitki

Budući da nema jedinstvene teorije teksta, nema ni jedinstvene metodologije njegove analize. Mnoštvo postojećih modela analize teži za tim da se pokaže povezanost različitih sastavnica teksta i njihov doprinos cjelini (usp. Ivanetić 2003: 23). „Novim kriterijima tekstualnosti obuhvaćena je i kulturalnost tekstova jer se uvidjelo da su oni – budući da su proizvod nekoga konkretnog društva – obilježeni njime i njegovom kulturom” (Ivanetić 2003: 179). U ovom se radu hrvatske i njemačke čestitke analiziraju, kompariraju i kontrastiraju iz tekstnolingvističke i multimodalne perspektive.

5.1. Tekstnolingvistička perspektiva

Cilj tekstnolingvističke analize nije dokazati da je čestitka tekst, odnosno tekstna vrsta, već se istražuju i objašnjavaju sličnosti i razlike u hrvatskim i njemačkim čestitkama. Elementi su analize konstitutivna tekstna načela te jezična i izvanjezična obilježja.

5.1.1. Konstitutivna tekstna načela

U čestitki se prepoznaje komunikacijski događaj u kojem se susreće sedam standarda tekstualnosti ili konstitutivnih tekstnih načela: kohezivnost, koherentnost, intencionalnost, prihvatljivost, informativnost, situativnost i intertekstualnost. Kriterije su 1981. po uzoru na Searleovu tipologizaciju govornih činova definirali Robert de Beaugrande i Wolfgang Dressler⁷ (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 3), a oni određuju i proizvode komunikaciju tekstovima (*ibid.*: 14). Navedeni su kriteriji heterogeni: kohezivnost i koherentnost bave se samim tekstom, intencionalnost se tiče autora, dok su prihvatljivost i informativnost povezani s čitateljem. Posljednja dva kriterija, situativnost i intertekstualnost, tiču se interakcije između autora i čitatelja te pretpostavljaju zajedničko kulturalno znanje obojice (usp. Averintseva-Klisch 2013: 5–6). Pritom će tek za prva dva standarda tekstualnosti, za kohezivnost i koherentnost, De Beaugrande i Dressler utvrditi da su usmjereni na tekst (*text-centred notions*), dok se ostalih pet načela odnosi na sudionike komunikacije (*user-centred notions*), odnosno na izvanjezični kontekst. U ovoj se analizi neće proučavati intencionalnost, prihvatljivost, informativnost i situativnost jer one s jedne strane nisu pogodne za gramatičku

⁷ U literaturi se osim njihovih spominju i razni drugi kriteriji tekstualnosti, primjerice Helbigovi, Feilkeovi, Sandigovi itd.

analizu (intencionalnost, prihvatljivost, situativnost), a s druge su strane upitne za čestitku kao tekstnu vrstu (informativnost). Čestitke su, naime, tekstna vrsta koja ne prenosi nikakvu obavijest, već je njezin cilj čestitati i održati odnose. Za lingvističku su analizu, naprotiv, kohezivnost, koherentnost i intertekstualnost vrlo zanimljiva obilježja i stoga će se ona detaljnije objašnjavati na primjerima iz korpusa.

5.1.1.1. Kohezivnost

Kohezivnost se odnosi na načine na koje su u skladu s gramatičkim obrascima i konvencijama povezane komponente površinske strukture teksta (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 3). Sâm termin potječe od Hallidaya, a kasnije i njegove supruge Hasan. Kohezivnost se u tekstu ostvaruje na svim jezičnim razinama: **fonološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj.**

a) Kohezivnost na **fonološkoj razini**: a1) **ponavljanje glasova** i a2) **rima**.

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Zdravo budi, mladi Kralju Zdravo budi, mladi Kralju, u štalici rođeni , i od Majke, Djeve čiste, u jaslice stavljeni .	WENN DAS RENTIER IN DER DEKO HÄNGT, EIN JEDER GLEICH AN „WEIHNACHT“ DENKT! HO HO HO... (1)
	Zemlju, more i nebesa silan ti nadilaziš , a sad među volom, oslom, malešan se nalaziš . (A)	Frohe Weihnachten Ein frommer Zauber hält mich wieder , anbetend, staunend muss ich steh'n : Es sinkt auf meine Augenlider ein goldner Kindertraum hernieder , ich fühl's, ein Wunder ist gescheh'n . (Theodor Storm 1817 – 1888) (2)
	Čestit Božić neka uđe u obitelji vaše . Molitva neka postane snaga ljubavi naše . (B)	Frohe Weihnachten UND EIN GESUNDES NEUES JAHR Heil'ge Nacht, mit tausend Kerzen steigst du feierlich herauf , o, so geh in unsern Herzen , Stern des Lebens, geh uns auf! Schau, im Himmel und auf Erden glänzt der Liebe Rosenschein: Friede soll

		noch einmal werden und die Liebe König sein.⁸ (3)
		Fröhliche Weihnachten In dieses Säckchen, klein und fein, steck ich die besten Wünsche rein! (4)
Uskrs	-----	Frohe Ostern Bunte Eier, Frühlingslüfte, Sonnenschein und Blütendüfte, heiterer Sinn und Festtagsfrieden sei zu Ostern euch beschieden. (73)
Valentinovo	LJUBAV... NISU NOVCI... NAGRADE ILI POKLONI SKUPI LJUBAV JE ONO KAD... ... TI SIMPATIJA GLAVU OKRENE I PAMET POMUTL... (90)	-----
vjenčanje	Sreću zbrojite, a tugu oduzmite... Ljubav množite... ... i nikad se Ne dijelite! (100)	Valiabt, valobt, vaheirat! Ois Guade zur Hochzeit (92)
rođenje djeteta	RODIO SE S I N i u vaš život donio sreću i veselje Jedno sunce malo danas je zasjalo i život vam	-----

⁸ Peta strofa pjesme *Christnacht* Roberta Eduarda Prutza (1816. – 1872.).

	srećom obasjalo. Sretno! (125)	
krštenje	-----	Zur Taufe Gottes Segen auf allen Wegen herzliche Glückwünsche (134)
sveta pričest	-----	Mutig schreite in das Leben, Gott wird seinen Segen geben. Bau auf Gott und seinen Rat, so gelingt Dir jede Tat. Zur ersten heiligen Kommunion herzliche Glückwünsche (152)
potvrda	Najljepše želje prigodom Svete potvrde Duh sveti neka te čuva Radost iz ovog svetog sakramenta neka se nikad ne ugasi. Božja ljubav i milost neka ti dušu krasi! (179)	-----
imendan rodendan	-----	-----
	YESSS, SUUPER;, HURAAA... DANAS JE TVOJ DAN! ISKRENE ČESTITKE ZA ROĐENDAN (235)	Schon wieder Geburtstag... ... ein Jahr älter, weiser und NOCH schöner zu werden, ... SCHLUCHZ ... SCHLUCHZ... ist wirklich kein Grund zum heulen Herzliche Glückwünsche! (194)
	ISKRENE ČESTITKE JEDAN JE SLAVLJENIK, A BEZBROJ ŽELJA... NEK' TI I OVA GODINA BUDE ZDRAVA I VESELA! SRETAN ROĐENDAN (239)	Wunschzettel zum Geburtstag Der erste Wunsch: Zu jeder Zeit viel Freude und viel Fröhlichkeit. Der zweite Wunsch ist klipp und klar:

		Viel Glück im neuen Lebensjahr! Der dritte Wunsch: Es soll auf Erden , was man wünscht, erfüllt auch werden! (195)
univerzalna čestitka	Najljepše Želje Neka svaka bubamara ispuni toliko želja, koliko ima šara! (277)	(263)

b) Kohezivnost na **morfološkoj razini**: b1) **glagolsko vrijeme** i b2) **glagolski način**.

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Najsrdahnije božićne čestitke i novogodišnje želje neka Vas prate cijeli život, želi Vam... (C)	Ich wünsche dir eine weiße, bezaubernde, unvergessliche Weihnachtszeit mit vielen tollen Überraschungen und einem gutgelaunten Weihnachtsmann, der mit seinem lustigen Rentier hereinschneit und dir viele schöne Geschenke bringt (am besten gleich einen Sack voll Liebe). Genieß mit all deinen Lieben die süßesten Sternstunden, macht's euch unterm Weihnachtsbaum gemütlich und trällert heitere Lieder! Und denk immer daran, jemand hat dich ganz doll lieb (nämlich ich)! (10)
	SRETAN BOŽIĆ Nikad kao u božićnoj noći čovjek nije tako blizak čovjeku. Neka duh božićne radosti ispunjava Vaša srca tijekom cijele nove godine. I NOVA GODINA! (55)	
		In den Sternenhimmel schauen , die Stille spüren , zur Ruhe kommen und das Leben genießen . Frohe Weihnachten (5)

		Es war einmal... ... vor einer kleinen Ewigkeit, genau zu dieser Zeit, als ein Engel zur Erde gesandt wurde. Er sollte den Menschen helfen, sich auf die wirklich wichtigen Dinge im Leben besinnen. Er schenkte ihnen drei Gaben: Wärme, Besinnlichkeit und Liebe. Die Menschen bekamen drei Tage Zeit, um seine Gaben dankbar anzunehmen. Drei Tage, in denen das Leben stillstand, Menschen näher zusammenrückten und ein friedlicher Schleier über der Erde lag. Der Engel blickte zufrieden auf sein Werk, dieses Geschenk sollten die Menschen von nun an jedes Jahr bekommen. Er gab dieser Zeit den Namen Weihnachten und nun, nach vielen, vielen Jahren, zelebrieren wir dieses Fest auch heute noch. Frohe Weihnachten! (9)
		Die besten Wünsche zum neuen Jahr! Will das Glück nach seinem Sinn Dir was Gutes schenken, sage Dank und nimm es hin ohne viel Bedenken. Jede Gabe sei begrüßt, doch vor allen Dingen: Das, worum Du Dich bemühst, möge Dir gelingen! (Wilhelm Busch) (11)
Uskrs	-----	Frohe Ostern Ich wünsche dir, dass dein Herz offen ist für die Osterfreude und die vielen kleinen Zeichen der Hoffnung. (Heidi Rose) (74) Frohe Ostern Bunte Eier, Frühlingslüfte, Sonnenschein und Blütendüfte, heiterer Sinn und Festtagsfrieden sei zu Ostern euch beschieden. (73)

Valentinovo	Ti si meni sve... Dokle god volimo nekoga zbog njegovih vrlina, to nije ništa ozbiljno. Kada ga počnemo ljubiti zbog njegovih mana, onda je to ljubav. (91)	ICH mag Dich ein bisschen mehr als ursprünglich GEPLANT (84)
		Ich liebe UNS. (85)
vjenčanje	Živjeli mladenci DVA SRCA ZAJEDNO... JEDNA LJUBAV ZAUVIJEK Želimo vam zajednički život u sretnoj harmoniji: davanja i primanja, rada i zabave, sanjarenja i zbilje, prijateljstva i ljubavi... Volite se i poštuju! (101)	WIR LERNEN GRAMMATIK UND FREMDSPRACHEN. LESEN GROSSE LITERATUR UND GEDICHTE UND DANN IST DER WICHTIGSTE SATZ IM LEBEN: „Ja“. DIE BESTEN WÜNSCHE ZUR Hochzeit (93)
	Najveća sreća je pronaći ljubav i skrasti se u srcu onog drugog. NAJLJEPŠE ŽELJE ZA VJENČANJE (103)	Zur Hochzeit wünschen wir euch... eine Menge Glück Bargeld Lebensfreude viele sonnige Tage nette Freunde Alles Gute! (94)
	REKLI STE Da JEDNO DRUGOME ISKRENA LJUBAV NEKA VAS ZAUVIJEK SPAJA NEKA VAŠ ZAJEDNIČKI DOM BUDE ISPUNJEN LJUBAVLJU, RAZUMIJEVANJEM, SMIJEHOM, TOPLINOM I PRIJATELJIMA (104)	
rođenje djeteta	Sretna BEBA Rasti u ljubavi i nježnosti i neka ti svaki dan ispune radost i vedrina.	EUER BABY ist mit Sicherheit das allerschönste... ... und wahrscheinlich auch

	(130)	das allerlauteste!
	Čestitke na djevojčici Sreća koju danas osjećate je tek mali dio ljepote koju će vam vaša djevojčica donijeti kroz život. Uživajte u svakom trenutku! (128)	HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH ZUM NEUEN SUPERSTAR (116)
	Rodila se prekrasna CURICA Iskrene čestitke cijeloj obitelji (127)	Hallo kleiner Sonnenschein... Du mögest wachsen, blühen und gedeihen! (117)
krštenje	Iskrene čestitke za krštenje vašeg malog anđela Rasti u prisutnosti Božje ljubavi i zaštite! (148)	Zur Taufe Ich will dich segnen und du sollst ein Segen sein. (1. Mose 12,2) (135)
	Povodom krštenja iskrene čestitke Neka te čuvaju anđeli dok sigurno kročiš životnim stazama uz Božju milost (149)	Zur Taufe die besten Wünsche Der Herr segne dich und behüte dich, der Herr lasse sein Angesicht leuchten über dir und sei dir gnädig. (4. Buch Mose 6, 24–26) (136)
	DANAS JE DAN TVOG krštenja Želimo da te blagoslov koji danas osjećaš prati kroz cijeli život. Čestitke od srca! (147)	(4. Buch Mose 6, 24–26) (136)
sveta pričest	-----	Mutig schreite in das Leben, Gott wird seinen Segen geben . Bau auf Gott und seinen Rat, so gelingt Dir jede Tat. Zur ersten heiligen Kommunion herzliche Glückwünsche (152)
		Zur Kommunion alles Gute! Ich wünsche dir bunte Träume, die dich antreiben , und liebe Gefährten, die dich begleiten . (153)

		ZUR HEILIGEN KOMMUNION HERR DU HAST UNS AN DEINEN TISCH GELADEN. (154)
		Zur Kommunion Mögest du Spuren entdecken, die dich auf die sonnigen Seiten des Lebens führen. Und mögest du selbst Spuren hinterlassen auf allen Wegen, die dich glücklich machen, damit du immer wieder zurückfindest. (156)
potvrda	Najljepše želje i čestitke prigodom Svete potvrde Neka Duh sveti udahne u tvoje srce ljubav prema svakom čovjeku. (181)	Zur Firmung Auf deinem zukünftigen Weg möge Gott dich begleiten (172)
	Dodi, Duše presveti, sa neba nas posjeti zrakom svoje milosti. (182)	Zur Konfirmation HERZLICHEN Glückwunsch Wie sich der Himmel über die Erde wölbt, so umgibt Gottes Liebe alle, die Gott vertrauen. (Psalm 103,11) (171)
	Zrno klija u zemlji... ... a Duh Sveti u čovjeku! (180)	
imendan	Tvoj imendan došao je kao i svake godine, neka i ove bude sretan i veseo! (191)	„Die Schönheit der Welt ist das zarte Lächeln Gottes für uns.“ (Simone Weil) Dass du dieses Lächeln spüren kannst... ... wünsche ich dir zu deinem Namenstag (187)

rođendan	SRETAN ROĐENDAN Želim ti: sreće veselja hrpu frendova zadovoljstva zdravlja radosti (237)	Millionen haben heute GEBURTSTAG... aber nur DIR habe ich eine Karte geschickt!!! Herzlichen Glückwunsch, alles Gute und HAPPY BIRTHDAY! (197)
	BRZO SLAVLJENIČE! SAMO TEBE ČEKAMO NA OVAJ DAN DA TI ZAŽELIMO SRETAN ROĐENDAN! (238)	Zum Geburtstag Ich wünsche dir Freude und alle die Dinge, in denen sie steckt. Ich wünsche dir Freude und alle die Kräfte, die sie erweckt. (196)
	1, 2, 3 – ne! 365 božjih ovčica sreće čestitaju Ti rođendan (236)	
	SRETAN ROĐENDAN U životu se uvijek koncentriraj samo na važne i bitne stvari! (243)	Was wollte ich nicht vergessen?? Deinen Geburtstag! Herzlichen Glückwunsch (198)
	Skupljalo se za tvoj rođendanski dar... ... i skupilo se samo za ovu čestitku kojom ti želim: SRETAN ROĐENDAN! (241)	Zum Geburtstag Dein frohes Herz, dein heiterer Sinn bleib immer dir erhalten, dann wird das neue Lebensjahr sich schön für dich gestalten . (199)
	Tko ovdje ROĐENDAN slavi? Sjetit će se uvijek prijatelj pravi! SRETAN ROĐENDAN! (242)	
	Sretan ROĐENDAN! Živio ti meni 100 godina! Od srca najljepše želje za tvoje veselje! (244)	
univerzalna čestitka	Svaki dan je latica cvijeta (278)	Ja, DU bist gemeint! Ich grüße dich! (264)
	Neka te korak uvijek vodi tamo	Eigentlich wollte ich Dir eine ganze Blumenwiese schenken. Weil die aber nicht in Deinen Briefkasten passt, gibt es diese hier. (266)

	gdje rastu samo dobre i lijepe stvari. (279)	Ich hätte Dir auch was bei Facebook posten können , aber so ist es doch viel persönlicher. Ganz liebe Grüße! (267)

c) Kohezivnost na **sintaktičkoj razini**: c1) **paralelizam** i c2) **elipsa**.

c1) **paralelizam**

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Neka novorođeno Dijete ispuni ljubavlju vaš život, neka upravlja vašim koracima u ovim nadolazećim blagdanima, od srca... (D)	Wenn das letzte Geschenk gekauft und schön eingepackt ist , Wenn der letzte Glühwein getrunken , die letzten Plätzchen gebacken , und der Tannenbaum geschmückt ist , dann ist endlich Weihnachten (12)
Uskrs	-----	-----
Valentinovo	-----	-----
vjenčanje	-----	-----
rođenje djeteta	-----	RABAUKE ODER Träumer? Clown ODER BÜCHERWURM? Klavier ODER SKATEBOARD? PAPAS KUMPEL ODER Mamas Söhnchen? EUER JUNGE IST DA! HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH! (119)
krštenje	-----	-----
sveta pričest	-----	-----
potvrda	-----	Zur Konfirmation Mögen alle deine Himmel blau sein, mögen alle deine Träume wahr werden, mögen alle deine Freunde wahrhaft wahre Freunde und alle deine Freuden vollkommen sein, mögen Glück und Lachen alle deine Tage ausfüllen – heute und immerzu ja, mögen sich alle deine Träume erfüllen. (173)
imendan	-----	-----
rodendan	Sretan rođendan Želim ti puno vremena za snivanje ,	Ich glaube ,... ... dass du unter 30 bist!

	mjesta za opuštanje i prijatelja za uživanje. (246)	Ich glaube aber auch an den Weihnachtsmann, den Osterhasen, die Heinzelmännchen, usw... HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH ZUM GEBURTSTAG (206)
univerzalna čestitka	-----	Ich wünsche Dir soviel Glück, wie der Regen Tropfen hat , soviel Liebe, wie die Sonne Strahlen hat und soviel Freunde, wie der Himmel Sterne hat! (269)

c2) elipsa

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Sretan Božić i Nova godina (56)	Frohe Weihnachten und viele liebe Wünsche für das neue Jahr! Freude Kraft Ruhe Vergnügen Lachen Glück Frieden Liebe Humor Fröhlichkeit Mut Stärke (13)
Uskrs	Sretan Uskrs (82)	EIN FROHES OSTERFEST (75)
Valentinovo	-----	Zum Valentinstag HAPPY VALENTINE Love Love (86)
vjenčanje	Najiskrenije čestitke Sreća neka vas prati (108)	Zum HOCHZEITSTAG (95)
rođenje djeteta	Maloj slatkoj Bebi od srca puno sreće (132)	HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH ZUR GEBURT DES BABY's (121)
krštenje	ISKRENE ČESTITKE Krštenje NEKA TE Vjera VODI KROZ ŽIVOT (150)	ALLE LIEBEN WÜNSCHE zur Taufe Geborgenheit Glück Wunder Freude Liebe Träume einzigartige Momente sonnenhelle Tage Gesundheit (137)
sveta pričest	Prva pričest (169)	Zu deiner Kommunion HERZLICHE WÜNSCHE (158)
potvrda	Sveta potvrda (183)	ZU DEINER KONFIRMATION ALLE GUTEN WÜNSCHE

		(174)
imendan	Najljepše želje za IMENDAN (192)	Alles Gute zum Namenstag Dein Name will ein Duft, ein Ton, ein Wort von Gottes Namen sein. (188)
rodendan	SRETAN ROĐENDAN (247)	liebe freude zeit harmonie liebe freude sonnenschein gesundheit zeit glück fitness gelassenheit entspannung gesundheit glück liebe sonnenschein humor freude zeit harmonie entspannung freude blumen Alles Liebe zum Geburtstag! (202)
univerzalna čestitka	Iskrene čestitke (282)	VIEL Glück (270)

d) Kohezivnost na leksičkoj razini: d1) rekurencija i d2) pronominalizacija.

d1) rekurencija

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	-----	-----
Uskrs	-----	-----
Valentinovo	LJUBAV... NISU NOVCI... NAGRADE ILI POKLONI SKUPI LJUBAV JE ONO KAD... ... TI SIMPATIJA GLAVU OKRENE I PAMET POMUTL... (90)	-----
vjenčanje	-----	-----
rođenje djeteta	Iskrene čestitke Na prekrasnoj Bebi Od danas više niste sami, ništa nije kao prije. Od danas jedna zvijezda mala s ljubavlju vas grije. (126)	Ein bisschen Mama. ein bisschen Papa und ganz viel Wunder. (118)
krštenje	-----	Zur Taufe

		die besten Wünsche Der Herr segne dich und behüte dich, der Herr lasse sein Angesicht leuchten über dir und sei dir gnädig. (4. Buch Mose 6, 24–26) (136)
sveta pričest	-----	-----
potvrda	-----	Zur Konfirmation Mögen alle deine Himmel blau sein, mögen alle deine Träume wahr werden, mögen alle deine Freunde wahrhaft wahre Freunde und alle deine Freuden vollkommen sein, mögen Glück und Lachen alle deine Tage ausfüllen – heute und immerzu ja, mögen sich alle deine Träume erfüllen. (173)
imendan	-----	„Die Schönheit der Welt ist das zarte Lächeln Gottes für uns.“ (Simone Weil) Dass du dieses Lächeln spüren kannst... ... wünsche ich dir zu deinem Namenstag (187)
rodendan	Samo „ČESTITAM“ je prejednostavno... ... zato: Iskrene čestitke! Stvarno čestitam! Srdačne čestitke! Najljepše čestitke! Pa opet čestitam! Tisuću puta čestitam! Najiskrenije čestitam! TO IPAK GOVORI PUNO VIŠE! (245)	AB DIESEM ALTER IST ALLES NUR NOCH ERSTE SAHNE URLAUB – ERSTE SAHNE! TRINKEN – ERSTE SAHNE! ESSEN – ERSTE SAHNE! ARBEIT – ERSTE SAHNE! VIEL SPASS ZUM GEBURTSTAG! (200)
univerzalna čestitka	Svi ne možemo biti veliki i slavni, ali svi možemo biti dobri. (280)	Ich wünsche Dir... ... viel Glück! Glück für alle großen Aufgaben des Lebens,

		aber auch für Kleinigkeiten. Denn das große Glück besteht oft aus ganz vielen kleinen glücklichen Momenten. (268)

d2) pronominalizacija

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Zdravo budi, mladi Kralju Zdravo budi, mladi Kralju, u štalici rođeni, i od Majke, Djeve čiste, u jaslice stavljani. Zemlju, more i nebesa silan ti nadilaziš, a sad među volom, oslom, malešan se nalaziš. (A)	Es war einmal... ... vor einer kleinen Ewigkeit, genau zu dieser Zeit, als ein Engel zur Erde gesandt wurde. Er sollte den Menschen helfen, sich auf die wirklich wichtigen Dinge im Leben besinnen. Er schenkte ihnen drei Gaben: Wärme, Besinnlichkeit und Liebe. Die Menschen bekamen drei Tage Zeit, um seine Gaben dankbar anzunehmen. Drei Tage, in denen das Leben stillstand, Menschen näher zusammenrückten und ein friedlicher Schleier über der Erde lag. Der Engel blickte zufrieden auf sein Werk, dieses Geschenk sollten die Menschen von nun an jedes Jahr bekommen. Er gab dieser Zeit den Namen Weihnachten und nun, nach vielen, vielen Jahren, zelebrieren wir dieses Fest auch heute noch. Frohe Weihnachten! (9)
Uskrs	-----	-----
Valentinovo	Ti si meni sve... Dokle god volimo nekoga zbog njegovih vrlina, to nije ništa ozbiljno. Kada ga počnemo ljubiti zbog njegovih mana, onda je to ljubav. (91)	-----
vjenčanje	-----	-----
rođenje djeteta	Čestitke na dečkiću Brak bez djece je kao dan bez sunca. Vaše je upravo zasjalo... Volite ga i pazite! (129)	-----

krštenje	-----	-----
sveta pričest	-----	Zur Kommunion Male dir deine Zukunft aus – und male sie ruhig so bunt und leuchtend, wie du kannst. (155)
potvrda	-----	-----
imendan	-----	Zum Namenstag Viele Menschen tragen deinen Namen. Aber du machst ihn zu etwas Besonderem. (189)
rođendan	-----	Zum Geburtstag Die Clowns, die immer lustig sind, grüßen dich , Geburtstagskind. Sie bringen viele schöne Sachen die dir Spaß und Freude machen. Heute ist ein besonderer Tag, da freut sich jeder, der dich mag! (201)
univerzalna čestitka	-----	Eigentlich wollte ich Dir eine ganze Blumenwiese schenken. Weil die aber nicht in Deinen Briefkasten passt, gibt es diese hier. (266)

Kohezivnost se na **fonološkoj razini** ostvaruje **ponavljanjem glasova** i **rimom**, koja s jedne strane podiže stilsku razinu, a s druge strane svojim pojednostavljenim tonom evocira pučku tradiciju (usp. Ivanetić 2003: 194). Dok su primjeri za ponavljanje glasova pronađeni u samo trima njemačkim (Božić i Nova godina (1), vjenčanje (92) i rođendan (194)) te jednoj hrvatskoj čestitki (rođendan (235)), rima je zabilježena u više primjera, i to najviše u njemačkim božićno-novogodišnjim (2, 3, 4), njemačkim (195) i hrvatskim rođendanskim (239) te hrvatskim čestitkama povodom rođenja djeteta (125). Za njemačke su božićno-novogodišnje čestitke tipične autorske pjesmice (3), a u hrvatskim je čestitkama za istu prigodu najčešće riječ o narodnim božićnim pjesmicama kojima autor nije poznat (A). Dok se u božićno-novogodišnjim i rođendanskim čestitkama rimovani dijelovi najčešće nalaze na prvoj stranici, u hrvatskim je čestitkama povodom rođenja djeteta rima zabilježena isključivo

u unutrašnjem dijelu. U njemačkim čestitkama za vjenčanje, rođenje djeteta i potvrdu te hrvatskim čestitkama povodom Uskrsa, krštenja i svete pričesti rime nema.

U analizi kohezivnosti na **morfološkoj razini** pažnju valja posvetiti uporabi **glagolskih vremena i glagolskih načina**. U njemačkom su korpusu glagoli zabilježeni u čestitkama za sve prigode, dok u hrvatskom izostaju u čestitkama povodom Uskrsa i svete pričesti, u kojima se osim navođenja prigode ne javlja nikakav tekst. U njemačkim je čestitkama najzastupljeniji indikativ prezenta (171), nakon kojeg slijedi konjunktiv prezenta, koji se javlja u čestitkama za sve vjerske prigode (Božić i Nova godina (11), Uskrs (73), krštenje (136), sveta pričest (156) i potvrda (172)), a koji se u hrvatskom prevodi imperativom odnosno optativom. Performativni su glagoli u njemačkim čestitkama vrlo rijetki, a u većoj se mjeri javljaju samo u božićno-novogodišnjim (glagol *željeti* (10)) te univerzalnim čestitkama (glagoli *željeti* (269) i *pozdravljati* (264)). Osim indikativa i konjunktiva prezenta u rijetkim se njemačkim čestitkama još može naići na infinitiv (Božić i Nova godina (5)), imperativ (Božić i Nova godina (10) te sveta pričest (152)), perfekt (sveta pričest (154) i rođendan (197)), preterit (Božić i Nova godina (9), rođendan (198) te univerzalna čestitka (266)), pluskvamperfekt (univerzalna čestitka (267)) i futur I. (sveta pričest (152) i rođendan (199)). U hrvatskim čestitkama s glagolima najprisutniji je oblik imperativ, koji se najčešće javlja u drugom (rođenje djeteta (130), krštenje (148) i rođendan (243)) odnosno trećem (Božić i Nova godina (55), vjenčanje (104), potvrda (181) te univerzalna čestitka (279)) licu jednine. Present je zabilježen u svim čestitkama osim imendanskim, a daleko je najčešći u rođendanskima, u kojima se vrlo često rabi u performativnom obliku u varijantama *čestitati* (236), *željeti* (237) te *zaželjeti* (238). Performativni se glagol *željeti* još susreće u čestitkama za Božić i Novu godinu (C), vjenčanje (101) te krštenje (147). Osim imperativa i indikativa prezenta u hrvatskim se čestitkama od glagolskih vremena javljaju perfekt (vjenčanje (104), rođenje djeteta (127), imendan (191) i rođendan (241)) i futur I. (rođenje djeteta (128) i rođendan (242)), a od glagolskih načina optativ (vjenčanje (101) i rođendan (244)).

Na **sintaktičkoj** se **razini** kohezivnost postiže paralelizmom, ponavljanjem sintaktičkih struktura, odnosno elipsom, izostavljanjem struktura. **Paralelizam** se i u hrvatskim i u njemačkim čestitkama javlja jako rijetko, no ipak je nešto češći u njemačkima (Božić i Nova godina (12), rođenje djeteta (119), potvrda (173), rođendan (206) te univerzalna čestitka (269)). U hrvatskim je čestitkama paralelizam zabilježen u samo jednoj božićno-novogodišnjoj (D) te jednoj rođendanskoj čestitki (246). **Elipsa** je sredstvo u kojem

se neki elementi izostavljaju, ali tako da se cjelina još uvijek može razumjeti. Njome se ispunjava načelo efikasnosti, a proizlazi iz težnje jezika ekonomičnosti. Emitent izostavljene elemente interpretira na temelju elemenata koji se pojavljuju u kontekstu. Elipsa je najzastupljenije kohezivno sredstvo i u hrvatskim i u njemačkim čestitkama, a u obama se jezicima najčešće izostavlja performativni glagoli *željeti* jer je on indirektno već uključen u sâm tekst (Božić i Nova godina (13, 56), vjenčanje (95, 108) te imendan (188, 192)). Najprisutnija je u čestitkama za vjerske prigode, kao što su krštenje (137), sveta pričest (169), potvrda (174, 183) i Uskrs (82), u kojima se performativni glagol *željeti* nikad ne javlja. Druga su krajnost čestitke za Valentinovo, u kojima se glagoli (gotovo) nikada ne ispuštaju, što znači da je elipsa u tim čestitkama ili vrlo rijetka (njemačke čestitke (86)) ili je uopće nema (hrvatske čestitke). Osim u čestitkama za Valentinovo ona je rijetka i u hrvatskim (282) i njemačkim (270) univerzalnim te hrvatskim rođendanskim (247) čestitkama. Odlični su primjeri za ovo kohezivno sredstvo i njemačke čestitke za Božić i Novu godinu (13), krštenje (137) te rođendan (202) u kojima se jedna za drugom nižu želje te u kojima recipijent prazna mjesta sâm ispunjava glagolima.

Kohezivnost se na **leksičkoj razini** tiče ponavljanja: rekurencije i pronominalizacije. Rekurencija je eksplicitno ponavljanje istoga jezičnog izraza, a pronominalizacija je zamjenjivanje punoznačnih riječi nepunoznačnim nadomjescima, najčešće ličnim, posvojnim i pokaznim zamjenicama te prilozima. Dok je **rekurencija** prisutna u njemačkim čestitkama za gotovo sve prigode (rođenje djeteta (118), krštenje (136), potvrda (173), imendan (187), rođendan (200) i univerzalna čestitka (268)), u hrvatskom je korpusu ona puno rjeđa, a javlja se većinom u čestitkama koje nisu vezane uz vjerske prigode (Valentinovo (90), rođenje djeteta (126), rođendan (245) i univerzalna čestitka (280)). U obama se jezicima najčešće rekuriraju imenice, zamjenice i glagoli, i to s ciljem stvaranja ritma odnosno dinamike (173), postizanja smiješnog učinka (245) ili pojačavanja osjećaja prema recipijentu (173). Drugi je oblik ponavljanja **pronominalizacija**, koja proizlazi iz težnje jezika ekonomičnosti. Ona je prisutna u čestitkama s duljim tekstovima, u kojima se, najčešće osobnim i posvojnim zamjenicama, nastoji izbjeći eksplicitno ponavljanje izraza (Božić (9, A), Valentinovo (91), rođenje djeteta (129), rođendan (201) i univerzalna čestitka (266)). U hrvatskim čestitkama povodom krštenja, svete pričesti, potvrde i imendana te u uskršnim čestitkama u obama jezicima nema ni rekurencije ni pronominalizacije, što se tumači njihovom kratkoćom.

5.1.1.2. Koherentnost

Kohezivnost i koherentnost čine cjelinu koja tekstu daje smisao. Dok kohezivnost upućuje na elemente površinske strukture teksta, **koherentnost** se odnosi na proučavanje njegove dubinske strukture. Pod koherentnošću se podrazumijeva smislenost teksta, odnosno logičko-semantička povezanost među rečenicama, koja je rezultat kognitivnih procesa korisnika teksta (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 7). Koherentnost se u tekstu najčešće ostvaruje a) **izotopijom** i b) **presupozicijom**.

a) izotopija

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	-----	Ich wünsche dir eine weiße, bezaubernde, unvergessliche Weihnachtszeit mit vielen tollen Überraschungen und einem gutgelaunten Weihnachtsmann , der mit seinem lustigen Rentier hereinschneit und dir viele schöne Geschenke bringt (am besten gleich einen Sack voll Liebe). Genieß mit all deinen Lieben die süßesten Sternstunden, macht's euch unterm Weihnachtsbaum gemütlich und trällert heitere Lieder! Und denk immer daran, jemand hat dich ganz doll lieb (nämlich ich)! (10)
Uskrs	-----	Frohe Ostern Bunte Eier , Frühlingslüfte, Sonnenschein und Blütendüfte, heiterer Sinn und Festtagsfrieden sei zu Ostern euch beschieden. (73)
Valentinovo	LJUBAV... NISU NOVCI... NAGRADE ILI POKLONI SKUPI LJUBAV JE ONO KAD... ... TI SIMPATIJA GLAVU OKRENE I PAMET POMUTL... (90)	PARADIESISCH. SO GUT GLÜCK. WUNDERSCHÖN. ICH LIEBE DICH. DANKE. ICH FREU MICH AUF DICH. HERZ AN HERZ. SPÜREN. LEICHT. MIT DIR SEIN. GANZ AN DEINER SEITE. LEBEN. LERNEN. LACHEN. (87)
vjenčanje	REKLI STE Da	IHR HEIRATET!

	JEDNO DRUGOME ISKRENA LJUBAV NEKA VAS ZAUVIJEK SPAJA NEKA VAŠ ZAJEDNIČKI DOM BUDE ISPUNJEN LJUBAVLJU, RAZUMIJEVANJEM, SMIJEHOM, TOPLINOM I PRIJATELJIMA (104)	SCHLUSS MIT DEN KLEINEN HERZLICHKEITEN! NUR DIE GANZ GROSSE LIEBE ZÄHLT! Die herzlichsten Wünsche und eine glückliche Ehe! (97)
rođenje djeteta	Iskrene čestitke Na prekrasnoj Bebi Od danas više niste sami, ništa nije kao prije. Od danas jedna zvijezda mala s ljubavlju vas grije. (126)	RABAUKE ODER Träumer? Clown ODER BÜCHERWURM? Klavier ODER SKATEBOARD? PAPAS KUMPEL ODER Mamas Söhnchen? EUER JUNGE IST DA! HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH! (119)
krštenje	-----	-----
sveta pričest	-----	-----
potvrda	Dođi Duše presveti, sa neba nas posjeti zrakom svoje milosti. (182)	-----
imendan	-----	-----
rođendan	Sretan rođendan Ovaj mali medo moje pozdrave nosi. Poslao sam ga da ti na tvoj dan zaželim Sretan rođendan (248)	Der Sprung in die Volljährigkeit... ... ist geschafft! Herzlichen Glückwunsch zum 18. Geburtstag (205)
univerzalna čestitka	-----	-----

b) presupozicija

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Neka novorođeno Dijete ispuni ljubavlju vaš život, neka upravlja vašim koracima u ovim nadolazećim blagdanima, od srca... (D)	LASST UNS... ... FROH UND MUNTER SEIN! SCHÖNES FEST (14)
Uskrs	-----	-----
Valentinovo	Ti si meni sve... Dokle god volimo nekoga	ICH mag Dich ein bisschen mehr als ursprünglich GEPLANT (84)

	zbog njegovih vrlina, to nije ništa ozbiljno. Kada ga počnemo ljubiti zbog njegovih mana, onda je to ljubav. (91)	
vjenčanje	Neka vas Ljubav zauvijek spaja! SRETNO! (105)	-----
rođenje djeteta	-----	Hallo kleiner Sonnenschein... Du mögest wachsen, blühen und gedeihen! (117)
krštenje	-----	-----
sveta pričest	-----	-----
potvrda	Dođi Duše presveti, sa neba nas posjeti zrakom svoje milosti. (182)	-----
imendan	-----	-----
rodendan	Najljepše želje SREĆA ZADOVOLJSTVO ZDRAVLJE VESELJE LJUBAV ZAGRLJAJ POLJUBAC OSMIJEH Na ovaj poseban dan primi naše iskrene čestitke Svi naši snovi mogu se ostvariti ako imamo hrabrosti slijediti ih. (251)	50 Jahre Das muss gefeiert werden! (208)
univerzalna čestitka	Samo srce razumije govor cvijeća! (283)	VIEL Glück (274)

Izotopija je semantička povezanost različitih leksema (usp. Schwarz-Friesel i Consten 2014: 79), a i u hrvatskom se i u njemačkom jeziku najčešće pojavljuje u rođendanskim čestitkama, i to onima za 18. rođendan (205), te čestitkama povodom vjenčanja (97, 104) i rođenja djeteta (119, 126). Primjeri za semantičko povezivanje glagola pronađeni su isključivo u njemačkim čestitkama (Valentinovo: *ich liebe dich* (volim te) – *ich freu mich auf dich* (veselim ti se) – *mit dir sein* (biti s tobom) – *ganz auf deiner Seite* (uvijek na tvojoj

strani) (87)), a primjeri za povezivanje imenica s glagolima u hrvatskom korpusu (Valentinovo: *ljubav – simpatija – okrenuti glavu – pomutiti pamet* (90); vjenčanje: *da – ljubav – zauvijek spajati – zajednički dom* (104)). Najčešće je, ipak, povezivanje imenica, ispred kojih eventualno stoji još i pridjev, a primjeri za to zabilježeni su i u njemačkim (Božić i Nova godina: *Weihnachtszeit (božićno vrijeme) – Weihnachtsmann (Djed Mraz) – Rentier (sob) – Weihnachtsbaum (božićno drvece)* (10); Uskrs: *Ostern (Uskrs) – bunte Eier (šarena jaja)* (73); rođenje djeteta: *Papas Kumpel (tatin sin) – Mamas Söhnchen (mamin sinčić) – Junge (dječak)* (119); rođendan: *Volljährigkeit (punoljetnost) – 18 Jahre (18 godina)* (205)) i u hrvatskim čestitkama (rođenje djeteta: *beba – zvijezda mala* (126); potvrda: *Duh presveti – zraka milosti* (182); rođendan: *tvoj dan – rođendan* (248)).

Pod **presupozicijom** se podrazumijeva implicitna pretpostavka iskazivanja (usp. Ivanetić 2003: 10). Na temelju iskustva recipijent zna kako bi tekst čestitke trebao izgledati, stoga su mu emitentove namjere jasne i onda kad one nisu sasvim izrečene (elipsa), primjerice kad izostaje glagol *željeti* ili povod kojim je čestitka poslana. Presupozicija je glavno obilježje takozvanih univerzalnih čestitki (274, 283), koje i jesu univerzalne upravo zato što povod u njima nije naveden. Osim u univerzalnima presupozicija se javlja i u božićno-novogodišnjim (14, D) te rođendanskim čestitkama (208, 251) kao i u njemačkim čestitkama za Valentinovo (84) te hrvatskim čestitkama za vjenčanje (105) i potvrdu (182). U čestitkama za vjerske prigode o izostavljenom se povodu često zaključuje iz sintagmi kojima se imenuje koja vjerska osoba (Božić: *novorođeno Dijete* (D); potvrda: *Duh presveti* (182)), dok se u čestitkama za Valentinovo i vjenčanje gotovo beziznimno spominje imenica *ljubav*. Radi li se o čestitki za Valentinovo ili vjenčanje, može se zaključiti na temelju odnosa recipijenta i emitenta: u čestitkama za Valentinovo konstrukcijama poput *ti si meni sve* (91) ili *ich mag dich (volim te)* (84) naglašava se bliskost emitenta i recipijenta, dok u čestitkama za vjenčanje emitent(i) čestita(ju) mladencima te im izražava(ju) dobre želje za budućnost: *Neka vas ljubav zauvijek spaja* (105). Konačno, sintagme *50 Jahre (50 godina)* (208) ili *ovaj poseban dan* (251) ukazuju na to da je riječ o rođendanu. U čestitkama za Uskrs, krštenje, svetu pričest i imendan u obama se jezicima povod uvijek eksplicitno navodi, dakle u njima nema presupozicije.

5.1.1.3. Intencionalnost

Intencionalnost obuhvaća sva sredstva koja emitenti rabe kako bi u tekstu realizirali svoje namjere (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 122), odnosno kako bi proizveli kohezivan i koherentan tekst. Čestitkom emitent želi izraziti dobre želje i održati kontakt s recipijentom te s tim ciljem proizvodi tekst.

5.1.1.4. Prihvatljivost

Prihvatljivost označava stav recipijenta da očekuje kohezivan i koherentan tekst te sposobnost da iz teksta rekonstruira upute za njegovu uporabu i dopuni eventualnu nekoherentnost teksta (usp. Ivanetić 2003: 11–12). Čestitkom emitent šalje pozitivne želje koje recipijent prihvaća te na temelju svog znanja o svijetu nadopunjuje dijelove koji eventualno nedostaju.

5.1.1.5. Informativnost

Informativnost je jedino tekstualno načelo koje je u čestitkama upitno. Ona se odnosi na nove obavijesti u tekstu, čime se usmjerava pažnja recipijenta (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 136). Čestitke su, kao i ostale male forme, informativno prazna tekstna vrsta – njihov cilj nije obavijestiti ili poučiti, već čestitati recipijentu neki važan dan. Od samog sadržaja koji se čestitkom prenosi mnogo je važniji stil oblikovanja (stereotipno ili originalno) te način na koji se održava veza emitenta i recipijenta.

5.1.1.6. Situativnost

Za razliku od informativnosti, koje u čestitkama gotovo uopće nema, načelo je **situativnosti** prisutno u svakoj čestitki. Ona obuhvaća elemente koji utječu na to da neki tekst u nekoj situaciji bude relevantan (usp. De Beaugrande i Dressler 1981: 162). Za čestitke je upravo neizbježna vezanost za određenu situaciju, za određeni dan ili događaj koji je recipijentu važan. Svaka se, naime, čestitka uklapa u svoj situacijski kontekst te tek u njemu dobiva svoj puni smisao (usp. Badurina 2008: 66).

5.1.1.7. Intertekstualnost

Kriterijem se **intertekstualnosti** naglašava ovisnost produkcije i recepcije nekog teksta o znanju sudionika komunikacije o drugim tekstovima (usp. De Beugrande i Dressler 1981: 161). Termin je uvela Julia Kristeva 1967. godine nadovezujući se na Bahtinovu predodžbu dijalogičnosti tekstova (usp. Fix 2008: 33–34). U čestitkama se, kao dopune dobrim željama, često javljaju stihovi poznatih pjesnika odnosno citati iz Biblije.

	hrvatske čestitke	njemačke čestitke
Božić i Nova godina	Zdravo budi, mladi Kralju Zdravo budi, mladi Kralju, u štalici rođeni, i od Majke, Djeve čiste, u jaslice stavljeni. Zemlju, more i nebesa silan ti nadilaziš, a sad među volom, oslom, malešan se nalaziš. (A)	Frohe Weihnachten UND EIN GESUNDES NEUES JAHR Es gibt so wunderweiße Nächte, drin alle Dinge Silber sind. Da schimmert mancher Stern so lind, als ob er fromme Hirten brächte zu einem neuen Jesuskind. Weit wie mit dichtem Demantstaube bestreut, erschienen Flur und Flut, und in die Herzen, traumgemut, steigt ein kapellenloser Glaube, der leise seine Wunder tut. (Rainer Maria Rilke) (E)
Uskrs	-----	Frohe Ostern Ich wünsche dir, dass dein Herz offen ist für die Osterfreude und die vielen kleinen Zeichen der Hoffnung. (Heidi Rose) (74)
Valentinovo	-----	-----
vjenčanje	-----	-----
rođenje djeteta	-----	-----
krštenje	-----	ZUR TAUF Von allen seiten umgibst du mich und hältst deine hand über mir. (Psalm 139,5) (138)
sveta pričest	-----	-----
potvrda	Neka ti je sretan i blagoslovljen ovaj poseban dan!	Zur Konfirmation HERZLICHEN Glückwunsch Wie sich der Himmel

	Isus reče: „Ja sam Put, Istina i Život!” (184)	über die Erde wölbt, so umgibt Gottes Liebe alle, die Gott vertrauen. (Psalm 103,11) (171)
imendan	-----	Zum Namenstag herzliche Segenswünsche Gott spricht: Ich will euch mehr Gutes erweisen als je zuvor. (Ezechiel 36,11) (190)
rođendan	-----	ZUM GEBURTSTAG ALLE GUTEN WÜNSCHE Wenn wir uns von unseren Träumen leiten lassen, wird der Erfolg all unsere Erwartungen übertreffen. (Henry David Thoreau) (210)
univerzalna čestitka	-----	Nichts in der Welt ist so ansteckend wie Lachen und gute Laune. (Charles Dickens) (273)

Intertekstualnost je u njemačkim čestitkama mnogo češća nego u hrvatskima, u kojima su pronađena samo dva primjera za to kohezivno sredstvo, i to jedan u čestitki za Božić i Novu godinu (narodna božićna pjesmica (A)), a drugi u čestitki povodom potvrde (biblijski citat (184)). U njemačkim se čestitkama najviše citira za Božić i Novu godinu (E), krštenje (138) te imendan (190), a nešto rjeđe za Uskrs (74) i rođendan (210). U njemačkim se božićno-novogodišnjim čestitkama najčešće pojavljuju pjesmice poznatih autora (15), zatim narodne božićne pjesmice bez autora (3) te rjeđe tekstovi manje poznatih autora, koji se spominju samo na poleđini čestitke (9). Dok se u njemačkim čestitkama za krštenje navode samo biblijski citati (138), u imendanskim se čestitkama u istom jeziku mogu pronaći i biblijski citati (190) i aforizmi poznatih pjesnika (187).

Osim načela informativnosti sva su ostala konstitutivna tekstna načela prisutna u čestitkama za sve prigode, zbog čega ih, bez obzira na količinu teksta koji sadržavaju, s pravom promatramo kao tekstnu vrstu vrijednu detaljnije analize.

5.1.2. Jezična i izvanjezična obilježja

U analizi tekstnih vrsta, a pogotovo manjih formi kakve su čestitke, kao nezaobilazne sastavnice pojavljuju se njihova jezična i izvanjezična obilježja, a to su: interakcijsko-situacijski kontekst, funkcija (ilokucija), sadržaj/tema (propozicija), makrostruktura i mikrostruktura (lokucija). Ta obilježja čine kanon današnje analize tekstnih vrsta, a pritom se najčešće polazi od makrorazine prema mikrorazini (usp. Ivanetić 2003: 45).

5.1.2.1. Interakcijsko-situacijski kontekst

Tekstne su vrste kao sredstvo djelovanja određene **interakcijskim okvirom** i situacijom (*ibid.*: 46). Interakcija je pojam koji obuhvaća emitenta i recipijenta. Oni se najčešće nalaze u odnosu bliskosti i ljubavi, a ako to nije slučaj, opet se čestitkom izražavaju pozitivni stavovi i dobre želje. **Situacijski kontekst** čestitki vezan je, pak, uz neki za recipijenta važan dan, a gotovo je uvijek eksplicitno naznačen u tekstu čestitke.

U samo se rijetkim čestitkama eksplicitno navode i **emitent** i **recipijent**, primjerice u njemačkim univerzalnim čestitkama (268) i čestitkama za Valentinovo (84) te hrvatskim rođendanskim čestitkama (250). U najvećem se broju i njemačkih i hrvatskih čestitki o emitentu ne može zaključiti (Uskrs (75, 82), rođenje djeteta (124, 127) i potvrda (172, 180)), dok se recipijent često iščitava iz imenice (vjenčanje: *mladenci* (106); rođenje djeteta: *beba* (132), *roditelji* (133), *cijela obitelj* (127); rođendan: *faca* (254), *slavljenik* (239)), osobne (Božić i Nova godina: *dir (tebi/ti)* (7), *für dich (za tebe)* (16)) odnosno posvojne zamjenice (Božić i Nova godina: *Vaš* (57); imendan: *tvoj* (191)) ili glagolskog oblika (rođenje djeteta (128, 130)). Zanimljivo je istaknuti da se recipijent javlja u svim hrvatskim čestitkama povodom rođenja djeteta (133) i krštenja (147), a u jednoj se čestitki za krštenje pojavljuju čak dva recipijenta: dijete se iščitava iz drugog lica jednine imperativa, dok se roditelji kriju iza posvojne zamjenice *vaš* (148). Poseban je odnos prisnosti emitenta i recipijenta, osim u čestitkama za Valentinovo (84, 91), vidljiv u rođendanskim čestitkama u obama jezicima: u jednoj se njemačkoj čestitki važnost recipijenta naglašava konstrukcijom *nur DIR (samo TEBI)* (197), dok se bliskost u hrvatskome izražava naglašenim oblikom osobne zamjenice *ja* u dativu (*živio ti meni*) (244).

Situacijski se kontekst navodi u čestitkama za gotovo sve vjerske prigode (Uskrs (77, 83), krštenje (136, 151) i sveta pričest (161, 169) u obama jezicima te potvrda (178) u

njemačkom jeziku), pri čemu se u nekim njemačkim čestitkama za istu prigodu javljaju različiti leksemi, primjerice *Ostern (Uskrs)* (81), *Osterfest (Uskrs)* (79) i *Ostertage (uskrsni dani)* (80) za Uskrs te *Firmung (potvrda)* (175) i *Konfirmation (potvrda)* (176) za potvrdu. U božićno-novogodišnjim (6, 64) čestitkama u obama jezicima prigoda se većinom navodi eksplicitno (17, 68) iako ima i primjera presupozicije, kada se o njoj zaključuje na temelju karakterističnih leksema (*radost, veselje, blagdan*) i slika (57). Navođenje prigode izostaje u univerzalnim čestitkama, koje se upravo zato i nazivaju tako, te u čestitkama za Valentinovo (87, 90), u kojima tekst i slike otkrivaju kojim je povodom čestitka poslana. I u hrvatskim i u njemačkim čestitkama za rođenje djeteta imenica *rođenje* odnosno glagol *roditi se* javljaju se tek rijetko. U tim se čestitkama o prigodi zaključuje na temelju različitih imenica koje se odnose na novorođenče: *Baby (beba)* (116), *Sonnenschein (sunce)* (117), *Mädchen (djevojčica)* (120), *Tochter (kći)* (122), *Junge (dječak)* (119) te *beba* (132), *djevojčica* (128), *curica* (127), *dečkić* (129) i *sin* (125). Konačno valja spomenuti čestitke za vjenčanje, u kojima se najviše osjećaju kulturološke razlike glede navođenja prigode, tj. situacijskog konteksta. Dok se u njemačkim čestitkama prigoda navodi beziznimno (*Hochzeit (vjenčanje)* (93), *Hochzeitstag (dan vjenčanja)* (95), *heiraten (vjenčati se)* (97)), u hrvatskim se čestitkama o njoj često zaključuje na temelju recipijenta (*mladenci* (101)) odnosno teksta i slike (100).

5.1.2.2. Funkcija (ilokucija)

„Pojmom **funkcije** obuhvaća se svrhovitost teksta, intencija ili komunikacijska namjera koja je producenta navela da ga ostvari, a koja se recipijentu nastoji prenijeti korištenjem komunikacijskih i jezičnih konvencija” (Ivanetić 2003: 47). Osnovna je funkcija čestitki čestitati te prenijeti dobre želje nekome do koga nam je stalo. Emitentov se pozitivan stav prema recipijentu prepoznaje po tekstualnim i kontekstualnim indikatorima, a oni su različiti jezični oblici te nejezična sredstva (usp. Ivanetić 2003: 47). Pri analizi jezičnih oblika posebnu pozornost valja posvetiti **eksplicitnim performativnim formulama** odnosno **rečenicama** (fakultativni metajezični signali *čestitka (Glückwunsch)* i *želja (Wunsch)* te glagoli *čestitati (gratulieren)*, *željeti (wünschen)* i *pozdravljati (grüßen)* u performativnom obliku).

Performativne su formule u obama jezicima najbrojnije i najraznolikije u rođendanskim čestitkama. Javljaju se i *želje*, koje su u hrvatskom gotovo uvijek popraćene

apsolutnim ili relativnim superlativnim oblikom pridjeva (*najbolje* (252), *najljepše* (257) i *prekrasne* (240)), i *čestitke*, koje su *iskrene* (253), *srdačne* (245) ili *najljepše* (245), te konstrukcije poput *puno sreće* (256). Njemačke su rođendanske i *želje* (*Wünsche*) i *čestitke* (*Glückwünsche*) gotovo uvijek *srdačne* (*herzliche Wünsche* (219), *herzlichen Glückwunsch* (206)). Performativne se formule u obama jezicima pojavljuju često i u čestitkama povodom rođenja djeteta (120, 127) i krštenja (141, 150). Zanimljivo je što su u čestitkama za pojedine prigode u jednom jeziku performativne formule brojne, dok ih u drugome gotovo nema. Primjerice, hrvatske čestitke za vjenčanje sadržavaju raznolike formule (*čestitke od srca* (112), *najljepše želje* (114), *sretno* (105)), dok se u njemačkim čestitkama za istu prigodu javlja tek pokoja formula (*sve najbolje* na bavarskom: *ois Guade* (92)). Ni epiteti koji krase formule nisu isti u ovim dvama jezicima. U njemačkim se čestitkama češće javlja imenica *želje* (*Wünsche*), koje su obično *najbolje* (*die besten*) (136), a rjeđe imenica *čestitke* (*Glückwünsche*), koje su gotovo uvijek *srdačne* (*herzlich*) (152). U hrvatskim je, pak, čestitkama rasprostranjenija imenica *čestitke*, koje su *iskrene* (170) ili *od srca* (112), dok se imenica *želje*, koje su gotovo beziznimno *najljepše* (192), pojavljuje rjeđe. Zanimljivo je što su i u hrvatskim i u njemačkim čestitkama *želje* u najvećem broju slučajeva opisane kojim pridjevom u superlativu (*najbolje*, *najljepše*), dok je za *čestitke* najvažnije da su *od srca* odnosno *iskrene*. Dok su za njemačke čestitke karakteristične i formulacije poput *alles Gute* (*sve dobro*) (94) ili *viel Glück* (*puno sreće*) (270), za hrvatske je čestitke još tipična konstrukcija *sve najbolje* (193). Za njemačke je čestitke povodom vjerskih prigoda kao što su krštenje, sveta pričest i potvrda karakteristična i uporaba imenice *Segenswünsche* (*blagoslovi*), koji su uvijek *srdačni* (*herzlich*) (166) ili najsrdačniji (*die herzlichsten*) (157). Performativne su formule vrlo rijetke u božićno-novogodišnjim te univerzalnim čestitkama. Valja spomenuti da se u njemačkim univerzalnim čestitkama, za razliku od hrvatskih, ne pojavljuje ni imenica *želje* ni *čestitke*, već samo imenica *pozdravi* (*Grüße*) (275), što je odličan dokaz da se čestitke ne šalju samo s ciljem čestitanja već i sa željom da se održi kontakt. Isto potvrđuju i čestitke za Valentinovo, koje ne sadržavaju ni jednu jedinu performativnu formulu, već se šalju isključivo s ciljem izražavanja ljubavi.

Performativnih je rečenica (performativni glagoli: *čestitati*, *željeti*, *pozdravljati*) u čestitkama mnogo manje od performativnih formula (*čestitke*, *želje*, *sve najbolje*, *puno sreće*...). U njemačkim su čestitkama performativni glagoli nešto češći nego u hrvatskim, a javljaju se glagoli *željeti* (*wünschen*: Božić i Nova godina (10), vjenčanje (94), sveta pričest (153), rođendan (196) i univerzalna čestitka (263)) te *pozdravljati* (*grüßen*: rođendan (201) i

univerzalna čestitka (265)). U hrvatskim se čestitkama uz glagol *željeti* (Božić i Nova godina (C), vjenčanje (101), krštenje (147) te rođendan (237)) pojavljuje i glagol *čestitati* (vjenčanje (102) i rođendan (236)), a zabilježeni su i primjeri svršenog oblika glagola *željeti*, dakle oblik *zaželjeti* (238, 249), koji se u njemačkim čestitkama ne može pronaći zato što njemački jezik ne poznaje kategoriju vida. U čestitkama za ostale prigode performativnih glagola nema.

5.1.2.3. Sadržaj/tema (propozicija)

Sadržajna je jezgra teksta njegova **tema**. Temu emitent može signalizirati jezično u naslovu ili nekoj rečenici, a ako to nije slučaj, recipijent do nje dolazi sažimanjem sadržaja primjenjujući svoje enciklopedijsko znanje. To prije svega vrijedi za politematske i duže tekstove. Sadržaju, odnosno temi čestitki, međutim, nije potrebno posvećivati previše pažnje jer je za male klišeizirane forme (u koje ubrajamo i čestitke) karakteristično da su povezane s jednom jedinom funkcijom i jednom jedinom temom (usp. Ivanetić 2003: 50). Čestitke, dakle, određujemo kao monofunkcionalnu i monotematsku uporabnu tekstnu vrstu čija je tema iskazivanje dobrih želja s ciljem njegovanja odnosa.

5.1.2.4. Makrostruktura

Makrostruktura označava globalnu strukturu teksta, njegovu arhitektoniku, tj. vanjski oblik koji se vizualizira i organizira grafički (usp. Ivanetić 2003: 50). „Struktura je čestitke kao i svake druge tekstne vrste povezana s njezinom funkcijom. Tekst pokazuje da čestitke odgovaraju na pitanja kome, što, kojim povodom, tko čestita (što želi), pri čemu su recipijent, čestitanje i emitent konstitutivni segmenti” (Ivanetić 2003: 186).

Dok se u hrvatskim čestitkama sva tri elementa (emitent, čestitanje i recipijent) javljaju samo u čestitkama za Božić i Novu godinu (C), krštenje (147) te rođendan (246), u njemačkim se čestitkama oni pojavljuju u mnogo većem broju (Božić i Nova godina (6), Uskrs (74), vjenčanje (94), sveta pričest (153), imendan (187), rođendan (196) i univerzalna čestitka (269)). U hrvatskom se korpusu sva tri elementa u većoj mjeri nalaze samo u rođendanskim čestitkama, u kojima su i performativni glagoli česti. U njemačkim je, pak, rođendanskim čestitkama rijetko supostojanje svih triju elemenata. Ondje se često ističe samo povod bez navođenja emitenta, recipijenta i želja jer je u prvom planu tematiziranje procesa starenja, i to često na šaljiv način (220). U ostalim hrvatskim i njemačkim čestitkama emitent gotovo uvijek izostaje, a ističu se povod i općenite želje (Božić i Nova godina (20, 57),

krštenje (144, 149), potvrda (176, 179) te imendan (192, 193)) odnosno samo želje ako je riječ o univerzalnoj čestitki (270, 281). Konačno treba istaknuti čestitke povodom Valentinova te rođenja djeteta, koje u obama jezicima imaju vrlo slična makrostrukturalna obilježja. Ni u jednoj se čestitki za navedene prigode ne pojavljuju sva tri elementa. U čestitkama povodom rođenja djeteta nedostaju emitent i želje jer je naglasak na veselju zbog rođenja bebe (116, 125). U čestitkama za Valentinovo se, pak, emitent i recipijent javljaju gotovo uvijek, ali ondje se ne navode ni povod ni želje jer je primarni cilj iskazivanje ljubavi i prisnosti između sudionika komunikacije (84, 91).

5.1.2.5. Mikrostruktura (lokucija)

Mikrostruktura podrazumijeva analizu na leksičko-gramatičkoj razini. Proučavaju se ustaljeni stereotipizirani izrazi koji se koriste za čestitanje u raznim prigodama.

U njemačkim **božićno-novogodišnjim čestitkama** glagoli se javljaju vrlo rijetko, a kad se javljaju, najčešće je riječ o izjavnim rečenicama s performativnim glagolom *željeti* (*wünschen*) u prvom ili trećem licu jednine prezenta (6). Osim izjavnih javljaju se i usklične rečenice s infinitivima (5). Česti su i stihovi pjesnikā (15) ili narodnih pjesmica (3), čime se pokušava izbjeći stereotipna struktura. U tim se čestitkama najčešće kombiniraju želje za Božić i Novu godinu (*Weihnachten und Neues Jahr*) (20), nakon čega slijede čestitke u kojima se čestita samo Božić (*Weihnachten*) (44), koji se javlja i u oblicima *Weihnachtsfest* (*Božić*) (40), *Weihnachtszeit* (*božićno vrijeme*) (10) i *Weihnachtsgrüße* (*božićni pozdravi*) (23), te one u kojima se čestitaju blagdani (*Feiertage*) (42) i Nova godina (*Neujahr*) (11). U čestitkama u kojima se javljaju i Božić i Nova godina (49) Božić je beziznimno *sretan* (*froh*), a Nova godina *dobra* (*gut*). Božić se još javlja u kombinaciji s pridjevima *čaroban* (*zauberhaft*) (22), *nebeski* (*himmlisch*) (31), *lijep* (*schön*) (32) i *prelijep* (*wunderschön*) (33), dok je Nova godina *zdrava* (*gesund*) (15), *sretna* (*glücklich*) (35), *mirna* (*friedlich*) (36) i *blagoslovljena* (*gesegnet*) (37). Ponekad se javljaju i konstrukcije *najbolje želje* (*die besten Wünsche*) (11), *dobre želje* (*gute Wünsche*) (20), *sve dobro* (*alles Gute*) (21), *puno sreće* (*viel Glück*) (26) te *s puno poleta* (*mit viel Schwung*) (39), koja je ostvarenje konceptualne metafore *Život je putovanje*. Želje su u njemačkim božićno-novogodišnjim čestitkama najčešće apstraktne, poput *ljubavi* (*Liebe*) (13), *mira* (*Frieden*) (13), *veselja* (*Fröhlichkeit*) (13), *sreće* (*Glück*) (20) i *tišine* (*Stille*) (5), ili se tiču dragih ljudi, najčešće *obitelji* (*Familie*) (44) i *prijateljā* (*Freunde*) (44). Najveći broj i hrvatskih božićno-novogodišnjih čestitki ne

sadržava glagole (59). Za razliku od njemačkih čestitki u hrvatskima prevladavaju imperativne rečenice (57), a stihovi su jako rijetki, može se pronaći tek poneka božićna narodna pjesmica (A). Baš kao i u njemačkom i u hrvatskom se najčešće kombiniraju Božić i Nova godina (56) odnosno Božić i nova godina (58), ali ima i primjera u kojima se čestita samo Božić (70) ili samo Nova godina (60) odnosno blagdani (67). Kad se zajedno pojavljuju Božić i Nova godina (72), uvijek se rabi samo jedan pridjev *sretan* (*sretan Božić i Nova godina*), koji se odnosi na oboje, iako bi ispravno bilo kazati *sretan Božić i sretna Nova godina*. To je primjer kršenja pravila o sročnosti zbog jezične ekonomičnosti. Dok Božić osim *sretan* (68) može biti i *čestit* (63), *blagoslovljen* (64) i *veseo* (65), nova će godina uvijek biti *sretna* (61), bez obzira na to je li napisana velikim ili malim početnim slovom. Želje su, kao i u njemačkim čestitkama za istu prigodu, ili apstraktne (*zdravlje* (66), *radost* (57) i *veselje* (57)) ili se tiču ljudske blizine (55).

Kao i božićno-novogodišnje i **uskrsne** su **čestitke** vrlo siromašne glagolima (njemačke čestitke) ili se oni uopće ne pojavljuju (hrvatske čestitke). Dok je u hrvatskim čestitkama Uskrs isključivo *sretan* (83), u njemačkim ga krase epiteti *sretan* (*froh*) (81), *lijep* (*schön*) (80) i *sunčan* (*sonnig*) (79). U hrvatskim se čestitkama želje ne navode, a u njemačkim su one beziznimno apstraktne, poput *radosti* (*Freude*) (74) ili *nade* (*Hoffnung*) (74).

Čestitke povodom **Valentinova** bogate su glagolima u indikativu prezenta (85, 90). Želje se ni u jednom ni u drugom jeziku ne javljaju jer je cilj tematizirati ljubav i tako je izraziti, dakle održavanje je kontakta u prvom planu. U čestitkama za **vjenčanje** glagoli su češći u hrvatskom jeziku. U njemačkim se čestitkama za tu prigodu javljaju isključivo izjavne rečenice u prezentu (93), dok su u hrvatskim daleko najčešće imperativne rečenice (100), a prezentom se izražava neka životna istina (103). Osim indikativa i imperativa u hrvatskim se čestitkama pojavljuje i optativ (101). Stihovi izostaju u obama jezicima. U njemačkim se čestitkama želje navode rijetko jer je najvažnije izražavanje povoda, a kad se ipak javljaju, najčešće se spominju *sreća* (*Glück*) (94) i *novac* (*Geld*) (94), što je vrlo rijedak primjer materijalne želje u čestitkama. U hrvatskim je čestitkama za vjenčanje najčešća imenica *ljubav*, koja je *iskrena* (104) i *vječna* (107), najčešći je pridjev *zajednički*, koji se vezuje uz *dan* (111), *život* (114) i *dom* (104), a najviše je puta spomenuta želja *ljubav* (111), nakon čega slijedi *sreća* (108) i ostale nematerijalne stvari.

Za njemačke je čestitke povodom **rođenja djeteta** karakteristična elipsa glagola, a ako se glagol ipak javlja, onda je riječ o uskličnim rečenicama u prezentu (116). U hrvatskim se čestitkama za istu prigodu glagoli javljaju u gotovo svim čestitkama, a najčešće su izjavne (126) i imperativne rečenice (130), kojima se obraća bebi ili roditeljima. Od vremena je najprisutniji perfekt (125), kojim se govori o rođenju, dok se prezentom ističe pozitivna promjena koja se u obitelji dogodila rođenjem djeteta (126), a futuro naglašavaju lijepe stvari koje će beba obitelji donijeti u budućnosti (128). U njemačkim su čestitkama povodom rođenja djeteta pridjevi vrlo rijetki, a najčešći je pridjev *klein* (123). U hrvatskim su, pak, čestitkama za tu prigodu pridjevi jako česti, a odnose se na bebu, koja je *sretna* (130), *prekrasna* (126), *mala* (132) i *slatka* (132). Unatoč brojnim razlikama hrvatske i njemačke čestitke za rođenje djeteta ipak imaju nešto zajedničko, a to je rijetko spominjanje želja jer je naglasak na isticanju pozitivne promjene u životu roditelja koja se dogodila rođenjem bebe te na samome performativnom činu čestitanja. Kad se želje ipak izražavaju, riječ je o onim apstraktnim poput *veselja* (131), *radosti* (131) i *vedrine* (130).

U najvećem broju njemačkih čestitki povodom **krštenja** nema glagola, a kad se glagol ipak javlja, riječ je o biblijskim citatima u indikativu (138) ili konjunktivu prezenta (136). U hrvatskim se, pak, čestitkama glagoli javljaju u svim čestitkama za krštenje, a najčešće su imperativne rečenice (148), nakon kojih slijede izjavne rečenice s performativnim glagolom *željeti* u prezentu (147). Dok se u njemačkim čestitkama za tu prigodu želje gotovo uopće ne izriču, u hrvatskim su čestitkama one vrlo brojne, a sve su vjerske prirode: *blagoslov* (147), *vjera* (150), *Božja milost* (151), *ljubav* (148) i *zaštita* (148). U hrvatskim čestitkama povodom **svete pričesti** ne javljaju se ni glagoli ni želje, a ispred imenice *pričest* uvijek stoji ili broj (169) ili broj i pridjev (170). Za razliku od hrvatskih čestitki u njemačkim se čestitkama za istu prigodu ponekad javljaju glagoli. Najčešće su izjavne rečenice u prezentu (153) i perfektu (154), a javljaju se i imperativne rečenice (155) te konjunktiv prezenta (156), koji se prevodi hrvatskim imperativom. Imenica *pričest* (*Kommunion*) najčešće se navodi bez atributa, a kad se on ipak javlja, onda je to najčešće pridjev *svet* (*heilig*) (167). Želje su i u čestitkama za tu prigodu vrlo rijetko eksplicitno navedene, a riječ je o nematerijalnim željama, kao što su *šareni snovi* (*bunte Träume*) (153) i *šarena budućnost* (*bunte Zukunft*) (155), te onima vezanim uz Boga, primjerice *Božji blagoslov* (152). Njemačke čestitke za **potvrdu** većinom ne sadržavaju glagol, a ako se on ipak javlja, riječ je najčešće o konjunktivu (172) ili indikativu prezenta (171). Hrvatske čestitke za istu prigodu bogate su glagolima, a najčešće se

javlja u imperativne rečenice (182). Dok se želje u njemačkim čestitkama tek rijetko navode, u hrvatskim su čestitkama one jako česte, a tiču se *ljubavi* (185), *vjere* (185) i *milosti* (182).

Zanimljivo je što je za hrvatske **imendanske čestitke** karakteristična elipsa glagola (193), koja je inače mnogo češća u njemačkim čestitkama, dok se u njemačkima glagoli beziznimno pojavljuju, i to najčešće u indikativu prezenta (189). U skoro se svim njemačkim imendanskim čestitkama spominje imenica *Bog* (*Gott*) (190) odnosno posvojni pridjev *Božji* (*Gottes*) (188), dok u hrvatskim čestitkama za imendan pridjevi nisu česti. Ni u jednom se jeziku ne navode želje, već se tematizira važnost slavljenika te povezanost imena s Bogom.

Rođendanske su čestitke u obama jezicima bogate glagolima. Prevladavaju izjavne rečenice u prezentu (212), a u njemačkim se čestitkama još javljaju i izjavne rečenice u perfektu (229), preteritu (198) i futuru (210), dok u hrvatskom korpusu ima primjera imperativnih rečenica (239) te rečenica s optativom (244). U obama su jezicima popularne i rođendanske čestitke u kojima je na prvoj stranici postavljeno pitanje, a u unutrašnjosti se čestitke krije odgovor (198, 242). Dok je u hrvatskim rođendanskim čestitkama rima jako česta (257), u njemačkim su čestitkama stihovi vrlo rijetki (201). Želje se i u hrvatskim i u njemačkim čestitkama za tu prigodu navode tek rijetko jer je u prvom planu tematiziranje starenja slavljenika (njemačke čestitke: *Älterwerden* = *starenje* (207)) te isticanje važnosti slavljenika (hrvatske čestitke: *tvoj dan* (248), *živio ti meni* (244)). Kad su ipak navedene, želje su uvijek nematerijalne, primjerice *Freude* (*radost*) (196), *Spaß* (*zabava*) (229), *zdravlje* (250), *zadovoljstvo* (251), *ljubav* (251) itd.

Za **univerzalne je čestitke** u obama jezicima karakteristična mjestimična uporaba glagola, pri čemu prevladavaju izjavne rečenice u indikativu prezenta (273, 278). Stihovi su rijetki (263), a od želja se najčešće spominje *sreća* (*Glück*) (274, 281).

5.2. Multimodalna perspektiva

Nakon tekstnolingvističke analize slijedi analiza korpusa iz perspektive **multimodalne komunikacije**. „Multimodalni pristup istražuje kako se različiti semiotički izvori (vizualna sredstva, boje, geste i pokreti, pogled, glas, glazba, djelatnosti ili predmeti) upotrebljavaju u komunikaciji i interaktivno doprinose artikulaciji diskursa u različitim kontekstima.”⁹

Tekstovi se obično definiraju kao slijed jezičnih znakova. Promatra li se, međutim, stvarnost, može se primijetiti da udio isključivo verbalnih elemenata opada, a tekstovi se sve više dopunjuju vizualnim elementima (usp. Brinker i dr. 2014: 22). Na taj način čestitke „kombinacijom verbalnih i likovnih elemenata postaju kompleksni semiotički znakovi” (Ivanetić 2003: 186). Cilj je proučiti koji se nejezični elementi pojavljuju u hrvatskim i njemačkim čestitkama te kako oni zajedno s tekstom doprinose ostvarenju komunikacijske funkcije čestitke.

Njemačke su **božićno-novogodišnje čestitke** najčešće rasklopive čestitke koje su u tvornici ispisane i ukrašene samo na početnoj stranici, dok je unutrašnjost rezervirana za emitentov tekst (3). Međutim, i ono što se nalazi na prednjoj stranici dio je poruke koju emitent šalje jer se on od svih čestitki koji su mu u trgovini stajale na raspolaganju odlučio upravo za tu. Pronađeni su i primjeri čestitki u formi razglednice, dakle one koje nisu rasklopive i koje se ne šalju u koverti, već su na prednjoj strani otisnuti tekst i slika, a na poleđinu emitent upisuje recipijentovu adresu i tekst (7). Takve su čestitke, naravno, manje osobne od onih koje se šalju u koverti jer je emitent svjestan činjenice da njegov tekst može pročitati svatko. Posebnu vrstu predstavljaju čestitke razglednice s nepomičnim okvirom unutar kojeg se nalazi tekst sa slikom, a cjelovita se poruka dobiva povlačenjem kartončića gore-dolje odnosno lijevo-desno (16). Na taj način ova statična tekstna vrsta postaje dinamičnim medijem. Površina je u njemačkim čestitkama za Božić i Novu godinu vrlo često neravna, a najčešće je riječ o urezanim zlatnim (6) ili srebrnim (45) slovima odnosno zvjezdicama (42), pahuljicama (6), srcima (13), četverolisnim djetelinama (11) te ostalim simbolima Božića i sreće, a sve s ciljem postizanja estetskog učinka. Većim je fontom (20) odnosno drukčijom bojom slova (27) najčešće istaknuta prigoda i, tek rijetko, recipijent (7). Zanimljivo je spomenuti i primjer (8), u kojem se većim fontom slova u riječima *schreibt*

⁹ Izvor: <http://struna.ihjj.hr/naziv/multimodalnost/25425/> (pregled: 1. 8. 2016.).

(*piše*) i *verbunden* (*povezan*) tematizira sâm čin pisanja čestitke odnosno komunikacijska funkcija koja se tim činom ostvaruje. Božićno-novogodišnje čestitke bogate su likovnim elementima, i to u obliku slike ili nalijepljenih elemenata. Slike su najčešće božićni (kuglica, zvjezdica, bor, sob, Djed Mraz, poklon (10), anđeo (20), Betlehem (37), svijeća (7) i pahuljica (23)) ili novogodišnji simboli (vatromet (19), šampanjac (21)), a javljaju se i neki opći simboli sreće (bubamara, prašćić¹⁰, djetelina i gljiva muhara¹¹ (11)). U nekoliko primjera slike vjerno prate tekst te prikazuju upravo ono što je iskazano i riječima (27), što je jedna od triju osnovnih funkcija slike¹². U njemačkom se korpusu nalazi i jedna božićno-novogodišnja čestitka bez teksta, a funkcija je slike (Djed Mraz i pahuljice) otkrivanje prigode kojom se čestitka šalje (54). U primjeru (23) snježna gruda u obliku srca u koordinaciji s glasovnim lancem *liche* daje riječ koja ima značenje (*herzliche* = *srdacni*). Nalijepljeni su elementi najčešće od kartona (42), ali ima i onih od filca (45), tkanine (32) i pločica (32), a najčešće je riječ o božićnim simbolima (zvijezda repatica, štalica (42)) i ukrasima (sob (6)), koji ponekad otkrivaju i prigodu kojom je čestitka poslana (pahuljica (18)). Primjer (43) jedina je pronađena fotočestitka u cijelom korpusu. Osim teksta emitent umeće i fotografiju, koja ima funkciju dodatne, vizualne identifikacije slavljenika. Naposljetku valja spomenuti čestitke koje osim teksta i slike sadržavaju nalijepljenu koverticu (23) odnosno vrećicu za novac (4), čime uz emotivnu dobivaju i materijalnu vrijednost. U primjeru (4) prisutna je deiksa, naime tekstom se upućuje na vrećicu s novcem. Na koncu još vrijedi spomenuti čestitku (28), u kojoj se poigrava s tekstnom vrstom direktiva te se božićne želje iznose u obliku recepta, čestitku (51), koja je u cijelom korpusu jedini primjer glazbene čestitke, te čestitku (53), koja na prvoj stranici sadržava mali adventski kalendar. U božićno-novogodišnjim čestitkama često se javljaju strani jezici, i to najčešće engleski, španjolski, francuski (36), što se može tumačiti masovnom proizvodnjom odnosno komercijalnim karakterom čestitki za tu prigodu.

¹⁰ Prašćić je u njemačkoj kulturi još od davnina simbol sreće. On simbolizira snagu i plodnost, blagostanje i bogatstvo. Do danas se u njemačkom jeziku očuvao frazem *Glück haben* (doslovno *imati prašćića*), što u prijevodu znači *imati sreće*. Svoje porijeklo ta izreka vuče još iz srednjeg vijeka, kad je onaj posljednji na natjecanjima dobio prašćića kao utješnu nagradu.

¹¹ Gljiva muhara u njemačkoj je kulturi jedan od omiljenih simbola sreće. Točan se razlog ne zna, međutim vjeruje se da se zbog psihoaktivnog djelovanja još od davnina dovodi u vezu s čarolijama. Dakako da i upečatljiv izgled doprinosi njezinoj popularnosti kao simbola sreće.

¹² Postoje tri vrste odnosa tekst – slika:

- a) puko razbijanje teksta slikama (npr. u udžbenicima za učenje jezika i čitankama)
- b) ilustracija teksta, koja ne daje nikakav daljnji doprinos funkciji teksta
- c) koordinacija slika s tekstom, pri kojoj prevladava princip oslikavanja teksta (usp. Muckenaupt 1986: 238).

Dok se njemačke božićno-novogodišnje čestitke javljaju u obliku rasklopivih čestitki i čestitki razglednica, hrvatske su čestitke za istu prigodu uvijek u formi rasklopivih čestitki koje se šalju u koverti. U njemačkim su čestitkama česta udubljenja, a hrvatske čestitke karakteriziraju izbočenja, najčešće srebrne zvjezdice (57). U primjeru (63) zlatna mrlja ima oblik zvijezde repatice te tako postaje ukrasom sa simboličnim značenjem. Prigoda je, kao i u njemačkim čestitkama, najčešće naznačena većim fontom slova (55), dok boja u hrvatskim čestitkama nema posebnu funkciju. Dok su u njemačkim božićno-novogodišnjim čestitkama najčešće prikazani opći božićni simboli poput kuglica, pahuljica, bora i Djeda Mraza, u hrvatskim se čestitkama najčešće javljaju vjerski prizori poput Svete obitelji (70), triju kraljeva (67), zvijezde repatice (67) i anđela (68). Uz njih su, naravno, prisutni i drugi simboli, primjerice pahuljice (65), zvjezdice (65), bor (56), snijeg (72), svijeće (57) i kuglice (66). Primjera u kojima je slikom prikazano ono o čemu govori tekst te primjera u kojima slika zajedno s nizom glasova daje poruku u hrvatskom korpusu božićno-novogodišnjih čestitki nema. Osim toga, u hrvatskim se čestitkama nalijepljeni elementi javljaju jako rijetko, a najzanimljiviji je primjer goblen s borićem u primjeru (58). Za razliku od njemačkih čestitki, koje su njima bogate, u hrvatskim se čestitkama za Božić i Novu godinu strane riječi nikad ne pojavljuju.

Sljedeća je vjerska prigoda vezana uz život kolektiva **Uskrs**. Odmah na početku valja napomenuti kako su, promatrano iz multimodalne perspektive, uskrsne čestitke u obama jezicima mnogo siromašnije od onih povodom Božića i Nove godine. Gotovo su sve prikupljene njemačke uskrsne čestitke rasklopive i bez unutrašnjeg teksta. Prigoda je naznačena većim fontom slova (74), a tek u malom broju slučajeva i drugom bojom (79). Zanimljiva je čestitka (73), u kojoj su slova u sintagmi *šarene pisanice*¹³ (*bunte Eier*) raznobojna, prateći tako sadržaj napisanoga. Površina je u uskrsnim čestitkama glatka, a na slikama se najčešće pojavljuju uskrsni zec (78), pisanice (74) i cvijeće (79). Posebno je zanimljiva čestitka (80), na kojoj je prikazan zec koji je obojao pisanicu, čime se u čestitki tematizira taj uskrsni običaj. Isto prikazuje hrvatska čestitka (82), na kojoj se nalazi zec s paletom. Dok su u najvećem broju njemačkih uskrsnih čestitki prikazani zec, simbol plodnosti, i jaja, simbol novog života, u hrvatskim se čestitkama za istu prigodu često pojavljuju prizori iz Biblije. Tako, primjerice, čestitka (83) prikazuje Isusa i stado ovaca, u čemu se prepoznaje konceptualna metafora *Isus je pastir, a mi smo njegove ovce*.

¹³ Riječ *pisanica* potječe od pridjeva *pisan*, što znači *šaren*.

Sljedeće će se analizirati čestitke vezane uz ljubav, dakle one za Valentinovo i vjenčanje. Njemačke su čestitke povodom **Valentinova** ili klasične rasklopive čestitke (89) koje se šalju u koverti ili čestitke razglednice (85). Budući da se u tim čestitkama prigoda većinom ne navodi, font i boja slova imaju drukčiju funkciju nego u ostalim čestitkama. U primjeru (84) većim je slovima istaknut emitent, a u primjeru (88) drugom je bojom izdvojen recipijent. Bliskost i ljubav emitenta i recipijenta u čestitki (85) također je naglašena bojom i veličinom slova. U njemačkim čestitkama za Valentinovo prevladava crvena boja, i to u nacrtanim srcima (86), važnim riječima (84) te na podlozi (87). Na podlozi su vrlo česta udubljenja u obliku srca srebrne (85) i crvene (84) boje, a od nalijepljenih se elemenata pojavljuje samo karton na kojem se navodi prigoda (86). U čestitkama za Valentinovo često su prikazane životinje, primjerice u čestitkama (84) i (88) pojavljuje se medvjedić, koji izgovarajući rečenice *ich mag dich (volim te)* (84) i *i love you (volim te)* (88) te noseći srce (84) odnosno prikazujući srce vlastitim šapama (88) simbolizira emitenta. U primjeru (85) prikazana su dva pingvina, koji predstavljaju recipijenta i emitenta. Tek se u jednoj čestitki pojavljuje ljudski par (86), a u njoj je i najviše simbola ljubavi: ruže, Amor sa strelicom te srca. Budući da su čestitke za Valentinovo popularne u cijelom svijetu, i u njima se često pojavljuju engleske riječi, kao što pokazuju primjeri (86) i (88). Hrvatske su čestitke za Valentinovo iz perspektive multimodalne komunikacije vrlo slične njemačkima. Ključna je riječ beziznimno *ljubav*, koja je napisana ili većim slovima (91) ili drugom bojom (90). Često se pojavljuju zaljubljene životinje, koje vjerno prate sadržaj teksta, primjerice pas i mačka u primjeru (90) ili sove u primjeru (91). I u hrvatskim čestitkama za ovu prigodu od boja prevladava crvena, a od simbola srca.

Njemačke su čestitke za **vjenčanje** u najvećem broju slučajeva rasklopive čestitke bez unutrašnjeg teksta. Prigoda je istaknuta drugom bojom (99) odnosno većim slovima (94). U primjeru (98) većim je fontom napisana riječ *Traumpaar (par iz snova)*, dakle recipijent. Površina je gotovo uvijek glatka, a tek se rijetko pojavljuju šljokice (92), kojima se čestitka podiže na jednu estetski višu razinu. Nalijepljeni su elementi također vrlo rijetki, točnije pronađeni su u samo jednom primjeru (96). U toj je čestitki nalijepljen kartonski auto na kojem piše *Just married (upravo vjenčani)* i u kojem su mladenac, prikazan crnim šešišom, i mladenka, prikazana bijelim velom. Crni šešir kao simbol mladenca prisutan je i u čestitki (95), koja je odličan primjer koordinacije teksta i slike. U njoj su, naime, od slova *t* i *s* u riječi *Hochzeitstag (vjenčani dan)* napravljeni obrisi mladenca i mladenke. Za njemačke je čestitke povodom vjenčanja karakteristično da slika prikazuje tekst čestitke. U primjeru (94)

zamjenica *wir (mi)*, emitenti, popraćena je velikim brojem žaba, dok dvije žabe simboliziraju mladence, odnosno recipijente. Taj je primjer zanimljiv i jer sadržava deiksu kojom je objašnjeno kako treba postupiti u slučaju razvoda. U čestitki (97) glagol *heiraten (vjenčati se)* prikazan je prstenima, sintagma *kleine Herzlichkeiten (mali znaci pažnje)* malim crvenim ružama te malim probodenim i slomljenim srcima, dok je *ganz große Liebe (jako velika ljubav)* u unutrašnjosti popraćena velikim rasklopivim crvenim srcem te dvjema ružama. Primjer (99) zanimljiv je jer je u njemu s pomoću automobila i balona prikazano doslovno značenje rečenice *Gute Fahrt ins Glück (Sretan put do sreće)*, iza koje se krije konceptualna metafora *Ljubav je zajedničko putovanje*¹⁴, koja proizlazi iz metafore *Život je putovanje* (usp. Lakoff i Wehling 2009: 24). Od simbola su najprisutnija srca, koja se javljaju u gotovo svim čestitkama (98). Uz njih se gdje gdje pojavljuju i ostali ljubavni simboli, poput crvene ruže, prstena i probodenog srca (97). Mladenci su tek rijetko prikazani u ljudskom obličju (98), a mnogo se češće pojavljuju kao životinjski par, primjerice kao žabe (94), lisice (93) ili ptice (97).

U hrvatskom je korpusu čestitki povodom vjenčanja otprilike jednak broj onih rasklopivih koje sadržavaju tekst unutra (100) i onih koje su ispunjene samo na prvoj stranici (103). Da se tekst nastavlja i unutra, često je jasno iz trotočke s prve stranice (102). Većim su fontom slova najčešće istaknute ključne riječi, primjerice *ljubav* (104), te rjeđe recipijent (115). Iako opće imenice, ključne su riječi osim većim fontom često pisane i velikim početnim slovom kako bi se dodatno istaknule od ostatka teksta (*Vječno* (102), *Ljubav* (105)). Površina je u hrvatskim čestitkama za vjenčanje često neravna, a takvom je čine šljokice (108), udubljena ili izbočena zlatna (111) odnosno srebrna (115) slova te različiti ornamenti (101). Slike najčešće prikazuju opće simbole ljubavi, poput srca (103) i ruža (102), ili motive vezane uz vjenčanje, primjerice prstene (111), vjenčanu tortu (102), buket bijelih ruža (108) ili mladence (109). Posebno je zanimljiv primjer (100), u kojem mladenac i mladenka u autu utjelovljuju konceptualnu metaforu *Ljubav je zajedničko putovanje*. U primjeru (106) slika prikazuje ono što piše u tekstu i na taj ga način podupire. Tekstom se mladence poziva da jedno drugo nose u srcu, a slika prikazuje dlanove u kojima su srca u obliku mladenaca. Nalijepljenih elemenata u hrvatskim čestitkama za vjenčanje nema mnogo, a kad se ipak javljaju, riječ je o plastičnim (105) ili kartonskim (114) srcima te prstenima (113).

¹⁴ Ta metafora postoji samo u kulturama u kojima postoji ideja o životnim ciljevima

Njemačke su čestitke povodom **rođenja djeteta** najčešće rasklopive čestitke bez unutrašnjeg teksta. Većim su fontom slova istaknuti recipijent (117), prigoda (122) ili sreća zbog rođenja (120). Boja često ima razlikovnu ulogu, naime plava boja upućuje na rođenje dječaka (119), dok je roza ženska boja (120). Izbočenja odnosno udubljenja nisu česta, a kad se javljaju, riječ je o udubljenim zlatnim (119) ili srebrnim slovima (121) kojima je naznačena prigoda. U njemačkim čestitkama povodom rođenja djeteta slika vrlo često prikazuje ono što je napisano u tekstu, primjerice čestitka (116) prikazuje bebu, prvo kao *baby universum* na postolju (*das allerschönste Baby = najljepša od svih beba*), a onda i kao pjevača s mikrofonom i zvučnicima (*das allerlauteste Baby = najglasnija od svih beba*). U primjeru (118) oblaci predstavljaju bebu (*Wunder = čudo*) i roditelje, pri čemu je tata prikazan kao oblak s crnim šeširom, a mama kao oblak s rozom mašnicom. U čestitki (119) uz imenicu *Träumer (sanjar)* nacrtane su zvjezdice i Mjesec, a u čestitki (120) uz *Prinzessin (princeza)* nalazi se mala kruna. Primjer (124) zanimljiv je jer prikazuje pučko vjerovanje da djecu na svijet donose rode. U njemačkim čestitkama povodom rođenja djeteta prisutno je nekoliko zalijepljenih elemenata. U primjeru (123) na užetu se suše čarapice, podbradnjak, medvjedić i šal s natpisom *Ein kleiner Junge (mali dječak)*, sve na kartonu i u plavoj boji, čime se dodatno ističe da se rodio dječak. U čestitki (117) nalijepljena je prozirna folija u obliku bočice, a u njoj su šarene perlice, mašnice, zvjezdice i cvjetići. Trešnjom čestitke plastični elementi zveckaju, pa može poslužiti i kao svojevrsna zvečka. Najzanimljiviji je, ipak, primjer (122), u kojem zalijepljeni podbradnjak ima dvije funkcije: najprije služi kao spremnik novca koji se daruje zajedno s čestitkom, a kasnije kao podbradnjak za bebu, dakle riječ je o poklonu prikvačenom na čestitku.

U hrvatskom korpusu čestitki povodom rođenja djeteta javljaju se i rasklopive s tekстом unutra (126) i rasklopive bez unutrašnjeg teksta (130). Površina obično nije glatka, a najčešće se javljaju udubljena srebrna slova (127). Beba je gotovo uvijek istaknuta većim slovima, i to kao *beba* (126), *sin* (125) ili *curica* (127). Kao i u njemačkima i u hrvatskim čestitkama povodom rođenja bebe boja ima razlikovnu ulogu, pa se tako rozom bojom upućuje na rođenje *djevojčice* (128), a plavom bojom na rođenje *dječaka* (129). Čestitka (133) zanimljiva je jer je u njoj svako slovo imenice *BABY* napisano drukčijom bojom, a iste se boje u istom redosljedju javljaju i u tekstu ispod *Mami i tati srdačne čestitke*. Sličice na čestitkama povodom rođenja djeteta prikazuju motive vezane uz bebu: dječja kolica (126), zvečku (127), papučice (128), dudu (133), bočicu (129) i drvenog konjića (131). Gotovo je uvijek umjesto bebe nacrtana neka životinja, najčešće medvjedić (126) ili zečić (127). Samo su u dvjema

čestitkama nacrtana bebina stopala (130, 131), a u njima roza odnosno plava boja otkriva radi li se o djevojčici ili dječaku. Često se čestitke za rođenje dječaka i djevojčice razlikuju samo na temelju boje, primjerice parovi (128) i (129) te (130) i (131) prikazuju iste motive u različitim bojama. Nalijepljenih elemenata u hrvatskim čestitkama povodom rođenja bebe nema. Od engleskih se riječi i u hrvatskim i u njemačkim čestitkama za ovu prigodu ponekad javlja imenica *baby* (116, 133).

Slijedi analiza čestitki za tri vjerske prigode: krštenje, svetu pričest te potvrdu. Odmah se na početku može napomenuti da je u čestitkama za ove prigode uvijek riječ o rasklopivim čestitkama bez unutrašnjeg teksta. U njemačkim je čestitkama za **krštenje** površina uglavnom glatka, što znači da su udubljenja (136) i izbočenja (137) vrlo rijetka. Prigoda je uvijek eksplicitno navedena, a u gotovo je svim čestitkama istaknuta većim fontom slova (135). U samo se jednoj čestitki slikom vrča sa svetom vodom upućuje na sâm sakrament krštenja (144), dok su u ostalim čestitkama prikazani vjerski simboli: riba (136), golubica (138), križ (139), svijeća (134), grozd (136) i kalež (136). Nalijepljeni se elementi u čestitkama povodom krštenja ne javljaju u mnogo primjera, a ondje gdje se javljaju, vrlo su raznovrsni. U primjeru (135) nalijepljena je mašnica i srce, a u primjeru (145) ovca, Mjesec i oblak od filca, zvjezdice od plastike te ovčje noge od drvenih kuglica. Nejezičnim je elementima najbogatija čestitka (143), u kojoj se na nalijepljenim kartončićima ističu prigoda i općenite želje. Mašnom je prikvačen još jedan kartončić, na kojem se također ističe prigoda. Iz prve je stranice izrezano srce te je nalijepljena srebrna golubica sa šljokicama, koja sjedi na stablu iz kojeg rastu srca. Sve je puno simbolike, koja dodatno obogaćuje čestitku. Prigoda je i u hrvatskim čestitkama uvijek eksplicitno naznačena, i to većim fontom slova te velikim početnim slovima iako je *krštenje* opća imenica (148). U nekim primjerima veći je font slova popraćen i drukčijom bojom (149), a u čestitki (147) roza boja podloge, cipelica i mašne otkriva da se radi o krštenju djevojčice. Udubljenja odnosno izbočenja u hrvatskim su čestitkama povodom krštenja češća nego u njemačkima, a najčešće je riječ o udubljenim (147) odnosno ispupčenim (148) slovima ili o reljefnim naslikanim elementima (151). U samo rijetkim čestitkama slika prati tekst, primjerice u čestitki (148) nacrtana je beba, koja se u tekstu metaforički naziva anđelom. Kao i u njemačkim čestitkama najčešći su opći vjerski simboli: svijeća (151), križ (150) i anđeo (149), a ponegdje se javlja i cvijeće (151). Od nalijepljenih se elemenata samo na jednoj čestitki pojavljuje plastični zlatni križić (150).

I u njemačkim čestitkama povodom **svete pričesti** prigoda je uvijek eksplicitno navedena, a najčešće je istaknuta većim fontom slova (155). Izbočenja odnosno udubljenja ni u tim čestitkama nisu prečesta, a obično je riječ o ornamentima (167) te zlatnim (167) ili srebrnim (165) slovima. Čestitke za ovu prigodu često slikom prikazuju sâm događaj, najčešće prvopričesnika sa sklopljenim rukama (165). Zanimljivi su primjeri u kojima slika odnosno boja prati tekst, primjerice u čestitki (153) spominju se sintagme *bunte Träume* (*šareni snovi*) i *liebe Gefährten* (*dragi drugovi*), koje su likovno predložene šarenim otiscima prstiju, koji čine tijelo riba, te srcima, koja predstavljaju peraje, rep i usta. U čestitki (155) pridjev *bunt* (*šaren*) prikazan je s pomoću šarenog cvijeća tj. kaleža. Osim spomenutih slika vrlo se često pojavljuju vjerski simboli, od kojih su najčešći riba (158), grozd (164), kalež (159), klas žita (154), križ (163), hostija (154) i golubica (163). Najzanimljiviji je primjer (163) jer u njemu vjerski simboli u kvadratićima tvore i veliki središnji križ i okvir čestitke. Nalijepljeni su elementi u njemačkim čestitkama prigodom svete pričesti neočekivano česti: javlja se, primjerice, kovertica za novac (159), što je inače netipično za vjerske prigode, te karabinjer u obliku ribe (168). U hrvatskim je čestitkama za svetu pričest prigoda također uvijek eksplicitno navedena. Slike prikazuju prvopričesnika (169) ili vjerske simbole, poput hostije, grozda, klasa žita ili kaleža (170). Ti su vjerski simboli nacrtani na krugu, koji predstavlja hostiju. Osim toga na navedenoj je čestitki prisutan i nalijepljeni kalež s hostijom, a javljaju se i izbočeni (žito, cvijeće, ribe, kruh) i udubljeni (ornamenti, zlatni klasovi) elementi.

Dok se u njemačkim čestitkama za **potvrdu** beziznimno navodi prigoda, u hrvatskom je korpusu za istu prigodu pronađeno dosta čestitki u kojima se ona ne spominje izričito, već se o njoj zaključuje na temelju jezičnih i nejezičnih signala. U njemačkim se čestitkama prigoda najčešće označava većim slovima (173), a ponekad i drugom bojom (174). Površina je čestitki uglavnom glatka, a kad nije, riječ je najčešće o zlatnim udubljenjima (175). I ovdje su najprisutnije slike vjerski simboli, i to oni opći, poput križa (175), ribe (172), grozda (172) i golubice (175), te oni vezani uz sakrament potvrde, pastoral¹⁵ i mitra¹⁶ (175). U jednoj se čestitki javljaju i opći simboli sreće: četverolisna djetelina te bubamara (176). U čestitkama za ovu prigodu pronađena su i dva primjera gdje se tek koordinacijom teksta i slike dobiva cjelovita poruka. U čestitki (174) umjesto slova *i* u riječi *Konfirmation* (*potvrda*) nalazi se

¹⁵ Biskupski štap.

¹⁶ Biskupska kapa.

kalež, koji svojim oblikom odgovara obliku tog slova, a u čestitki (176) na mjestu točke na *i* nalazi se četverolisna djetelina s bubamarom, koje također svojim oblikom odgovaraju ispuštenomu jezičnom elementu. Zalijepljeni su elementi i u ovim čestitkama neočekivano česti. U primjeru (171) pojavljuje se mašnica koja čestitku dijeli na dva dijela: povod sa slikom te biblijski citat, a nalijepljen je i mali drveni križ. U čestitki (172) gotovo se cijelom površinom proteže zalijepljeni grozd od metalne žice, dok su u primjeru (178) nalijepljena tri simbola od kartona (golubica, sunce i kalež) te mala siva plastična kuglica, koja simbolizira hostiju. U hrvatskim se čestitkama za potvrdu prigoda eksplicitno pojavljuje u samo nekim primjerima, a istaknuta je većim fontom i drukčijom bojom slova (185). Udubljenja i izbočenja jako su česta, a najčešće je riječ o apstraktnim elementima (183) odnosno vjerskim simbolima (pastoral (186), golubica (185), križ (185), kalež (185), hostija (185)) ili cvijeću (182). Kao i u čestitkama za svetu pričest i u čestitkama za potvrdu ponekad je prikazan sâm događaj, pa tako u primjeru (183) možemo vidjeti djevojčicu s molitvenikom i bijelim cvjetnim vjenčićem u kosi. Vjerski su simboli najčešće slike, a u gotovo se svim čestitkama javljaju pastoral (179) i mitra (179), simboli sakramenta potvrde. Od ostalih su simbola prisutni Biblija (180), golubica (181), kalež (185), hostija (185), svijeća (184), grozd (184) i klas žita (184). I nalijepljeni su elementi prilično česti, a najčešće su to zlatna mitra i zlatni pastoral (182).

I u **imendanskim** je čestitkama uvijek navedena prigoda, a u obama je jezicima istaknuta većim fontom slova (187, 191). Udubljenja i izbočenja u čestitkama za ovu prigodu gotovo se nikad ne javljaju: pronađen je samo jedan primjer u hrvatskom korpusu u kojem su prisutna zlatna udubljena slova te izbočeno odnosno udubljeno cvijeće (192). Za imendanske je čestitke u obama jezicima karakteristično da se uz tekst pojavljuje i cvijeće (189, 193).

Slijedi analiza **rođendanskih čestitki** iz multimodalne perspektive. Uz božićno-novogodišnje čestitke one sadržavaju najviše netekstualnih elemenata (tipografija, slike, nalijepljeni elementi), što se može tumačiti činjenicom da se za te prigode šalje najviše čestitki. U korpusu njemačkih rođendanskih čestitki najviše je rasklopivih čestitki u kojima se tekst nastavlja u unutrašnjost (200). Najčešće je to naznačeno trotočkom na prvoj stranici (211), no postoji i nekoliko primjera u kojima nije jasno da se poruka nastavlja, što rezultira iznenađenjem kod recipijenta (217). Iznenađenju doprinose i figure od kartona koje iskaču iz čestitke kad se ona otvori, primjerice u čestitki (197) iskače pingvin s cvijećem, a u čestitki (206) likovi (*Weihnachtsmann* = *Djed Mraz*, *Osterhase* = *uskrsni zec*, *Heinzelmannchen*) iz

teksta. U primjeru (221) pitanje na naslovnici daje do znanja da u unutrašnjosti čestitke slijedi odgovor, a primjer (229) zanimljiv je jer u njemu nacrtani mačak prstom pokazuje prema unutra, otkrivajući tako da se tekst nastavlja. Kao u božićno-novogodišnjem i u rođendanskom korpusu postoje čestitke čija se poruka dobiva povlačenjem kartonskih traka unutar nepomičnog okvira (198) te čestitke razglednice (209). Drukčijom bojom te većim fontom slova najčešće je naznačena prigoda (201), a ima i primjera u kojima ti elementi ističu recipijenta (197) ili neku ključnu riječ (209). U primjeru (221) velikim se fontom slova tematizira vremenska relativnost, a u čestitki (212) bojom se ističe prisan odnos emitenta i recipijenta. Zanimljiv je i primjer (222) jer je u njemu riječ *grün* (*zelen*) napisana zelenom bojom, što je odličan dokaz za koordinaciju tekstualnih i vizualnih elemenata. Izbočenja odnosno udubljenja u njemačkim se rođendanskim čestitkama javljaju vrlo rijetko, a najčešći su primjeri udubljenih sjajnih slova (196). Slike u najvećem broju imaju funkciju vizualizacije teksta, dakle prikazuju ono što je već iskazano riječima. U primjeru (201) nacrtani su klaunovi iz pjesmice, u primjeru (206) likovi iz dječjih priča, a u primjeru (227) teglice s medom koje se spominju u tekstu. U nekoliko je čestitki prisutna i simbolika, primjerice pas koji se igra frizbijem u primjeru (215) prikazuje kako se može ostati mlad bez obzira na godine, olovka i ugovor u primjeru (204) označavaju punoljetnost i preuzimanje odgovornosti, dok pas i plišani medvjedić u čestitki (203) simboliziraju prijatelje. Za njemačke je rođendanske čestitke karakteristično igranje višeznačnošću i metaforičnim značenjima. U mnogo se primjera u tekstu spominje riječ koja ima dva značenja, doslovno i preneseno, pri čemu je nacrtano ono doslovno, a od recipijenta se očekuje da iščita metaforično. U primjeru (203) nacrtan je šlag (*Sahne*), a zapravo se pod sintagmom *erste Sahne* podrazumijeva ono što bi se na hrvatskom reklo *prva liga*. Pridjev *hoch* (*visoko*) te imenica *Aussicht* (*pogled*) iz primjera (213) prikazani su doslovno (gnijezdo na žirafinoj glavi te dalekozor koji omogućuje dobar pogled), a misli se na dobar život i dobre prilike. Primjer metafore *hoch leben* (*živjeti dobro*) nalazi se i u čestitki (209), gdje se životinje nalaze u balonu na velikoj visini kako bi prikazale prostornu metaforu *više je gore, manje je dolje* (usp. Lakoff i Johnson 2004: 24). Ta je čestitka posebno zanimljiva jer se upravo na temelju metafore i slike, a na temelju poznavanja tipičnih rođendanskih formula, otkriva povod kojim je poslana. Višeznačnošću se poigrava i čestitka (26), u kojoj se na prvoj stranici slikom prikazuje jedno značenje glagola *drücken* (*snažno grliti*), dok na sljedećoj stranici slijedi obrat: glagolom *drücken* mislilo se reći kako starenjem hlače, košulja i remen postaju preuski, odnosno počinju stezati. U rođendanskim se čestitkama, pogotovo onima namijenjenim djeci i mladima, vrlo često javljaju životinje: slon (194), pčela (195), pingvin (197), ptica (206), zec (211), mačka (205), pas (215), medvjed

(228), žirafa (213), kornjača (217), konj (216), sova (219) i krava (228). Ponekad upravo životinja podupire sadržaj teksta, primjerice u čestitki (217) javlja se kornjača kao simbol sporosti, a u čestitki (221) ista je životinja stavljena u kontrast prema muhi kako bi se tematizirala relativnost starosti. Životinje se beziznimno javljaju u čestitkama u kojima se javlja konceptualna metafora *Život je putovanje*. Tako u čestitki (205) mačka skače s padobranom kako bi doslovno prikazala imenicu *Sprung* (*skok*), a u primjeru (211) mladi zec sa sunčanim naočalama, suprotstavljen starom zecu koji puši lulu i sjedi u naslonjaču, na motoru juri prema cilju, odnosno prema najboljim godinama (*die besten Jahre*). Ta je čestitka zanimljiva i zato što se otvaranjem postiže dinamičan učinak, naime zec se pomiče te se otkriva crni dim koji ostaje iza motora. Dinamika je prisutna i u čestitki (228), u kojoj se otvaranjem podižu čaše, što je popraćeno glagolom *živjeli* na nekoliko jezika. Simboli u njemačkim rođendanskim čestitkama nisu česti: u samo se jednoj čestitki javljaju opći simboli sreće (bubamara i četverolisna djetelina (202)), a u nekoliko ih se javljaju rođendanski motivi poput torte (212), muffinā (214), svjećica (221), šampanjca (228) i balonā (201). Cvijeće je, pak, nacrtano na brojnim čestitkama (226), što ne iznenađuje jer se ono gotovo uvijek daruje uz rođendanski dar. Budući da se čestitke najčešće šalju, a rjeđe daju izravno u ruke, odabir čestitke s cvijećem može se tumačiti kao poruka da bi emitent recipijentu poklonio pravo cvijeće da su si blizu. Ovdje valja napomenuti da postoje dva tipa čestitki s cvijećem. Na jednoj su strani čestitke koje prikazuju samo cvijeće (199), dok su na drugoj strani čestitke u kojima neki lik, najčešće životinja, nosi cvijeće kao dar¹⁷ (197). Rođendanske su čestitke gotovo jedine čestitke u kojima se može zaključiti o dobi recipijenta. Tako se u čestitkama za djecu i mlade često pojavljuju životinje koje na šaljiv način izražavaju želje, dok su za starije osobe karakteristične čestitke s cvijećem te apstraktnim željama poput zdravlja, sreće, veselja i ljubavi. Engleska se performativna formula *Happy birthday* pojavljuje isključivo u šaljivim čestitkama namijenjenim mladima (204), dok su čestitke upućene starijim recipijentima beziznimno pisane na njemačkom jeziku. Broj se rođendana nešto češće spominje u čestitkama za djecu (230, 231) i mlade (ponajprije 18. rođendan) (222), no može se pronaći i u okruglim rođendanima odraslih osoba (208). Često se tekstom i slikom prikazuje sâm čin čestitanja (197) odnosno pisanja čestitke (206), čime ona postaje medijem koji sâm sebe tematizira. Osim primjera za tematiziranje procesa čestitanja pronađen je i primjer

¹⁷ Na taj način čestitka postaje medijem za darivanje. Što je više reduciran tekstni udio, to više karakter darivanja dolazi u prvi plan i emitent postaje darivateljem. Slika još jednom ističe ono što recipijent već dugo osjeća (usp. Holzheid 2011: 304).

rođendanske čestitke koja se poigrava tekstnim vrstama. Kao što božićno-novogodišnja čestitka (28) koristi tekstnu vrstu recept kako bi izrazila božićne želje, tako je u čestitki za 18. rođendan (204) nacrtan ugovor kako bi se naglasila životna promjena koju donosi taj rođendan. Nalijepljeni su elementi u njemačkim rođendanskim čestitkama i česti i raznoliki. Susreću su kamen (234), kartonski elementi (219), plastični predmeti (223), elementi od filca (226), a ima i primjera elemenata na federima koji iskaču kad se čestitka otvori (207), čime se također postiže dinamičan učinak. Posebnu pažnju treba posvetiti čestitkama (219) te (194) jer je u njima najbolje vidljiva koordinacija jezičnih i nejezičnih elemenata. U primjeru (219) riječ *herzlich* (*srdačan*) nije napisana samo slovima, već je na mjestu riječi *Herz* (*srce*) nalijepljeno srce od kartona, što ponovno, kao u božićno-novogodišnjoj čestitki (23), pokazuje kako vizualni element može biti u funkciji nadopune teksta. Srce se ne pojavljuje samo kao nalijepljena sličica već je i izrezano iz jednog dijela čestitke. Prigoda *Zum Geburtstag* (*za rođendan*) također je napisana na kartonu, koji je zalijepljen na osnovnu podlogu, a cilj je isticanje od ostalih elemenata čestitke. Sova, simbol mudrosti i stoga omiljena životinja u rođendanskim čestitkama, ima plastične oči koje se pomiču, čime se stvara dojam kao da je živa. Konačno, mašnica koja se nalazi na rubu čestitke dodatno upotpunjuje čestitku te služi kao zanimljiv ukras, dakle ima estetsku funkciju. Čestitka (194) vrijedna je detaljnije analize jer u njoj onomatopejski izrazi *SCHLUCZ SCHLUCZ*, glagol *heulen* (*tuliti*) napisan velikim svjetloplavim slovima, dvije nacrtane suzice, nalijepljena plastična suzica te maramica popraćena uputom za njezinu uporabu prate nacrtanog slona koji je tužan jer stari. Tako jezični elementi (onomatopeja i upute za uporabu maramice) koordiniraju s vizualnim (font i boja slova) i taktilnim elementima (plastična suzica i maramica) te dovode do čestitke, u kojoj slon, popraćen performativnom formulom *Herzlichen Glückwunsch*, u surli nosi buket cvijeća. U njemačkim se rođendanskim čestitkama također mogu pronaći primjeri zalijepljene kovertice za novac, a često se i samim tekstom upućuje na nju (214). Navedena je čestitka zanimljiva i zato što se u njoj nigdje ne spominje riječ *Geburtstag* (*rođendan*), već se o prigodi zaključuje na temelju muffinā, tipičnih rođendanskih slastica. Za umetanje novaca u njemačkim rođendanskim čestitkama nije nužno postojanje kovertice, što pokazuje primjer (229), u kojem se novac ubacuje u sir u unutrašnjosti čestitke. U tom je primjeru ponovno prisutna igra doslovnih i prenesenih značenja jer imenica *Mäuse* doslovno znači *miševi*, a metaforički se njome misli na novac. Za razumijevanje tih značenjskih igara potrebno je poznavanje i jezika i kulture.

U hrvatskom su korpusu također češće rođendanske čestitke koje su ispunjene i na prvoj stranici i u unutrašnjosti od onih koje su iznutra prazne. U samo se rijetkima iz sadržaja prve stranice ne može zaključiti da se tekst nastavlja i u unutra (237), dok je u većini jasno da slijedi nastavak. To se postiže trotočkom (241), upitnom rečenicom (242), početnom stranicom koja je manja od unutrašnje (258) te pomičnim krugom s brojevima u unutrašnjosti koji prikazuje broj godina slavljenika te na taj način koordinira s tekstem na prvoj stranici (253). Kao i u većini njemačkih čestitki i u hrvatskim je rođendanskim čestitkama većim fontom (243) te drukčijom bojom slova (242) najčešće istaknuta prigoda. Podloga je često neravna, a razlog su tome u najvećem broju slučajeva zalijepljene šljokice (251). Tek se u rijetkim primjerima javljaju zlatna (246) ili srebrna (250) udubljenja. Kao i u njemačkim rođendanskim čestitkama i u hrvatskima se vrlo često nailazi na primjere u kojima slika direktno ili indirektno prikazuje ono što je već izraženo riječima. U primjeru (238) trkaći automobil nalazi se na istoj semantičkoj razini kao prilog *brzo*, u primjeru (236) spominje se *365 božjih ovčica*, koje su također popraćene slikom, a u primjeru (252) slikom su prikazane sve radnje opisane tekstem. Čestitka (241) i tekstem i slikom opisuje skupljanje novaca za rođendanski dar te na koncu spominje sebe samu, što je zanimljiv primjer tematiziranja čina čestitanja na metarazini. U primjeru (243) koordiniraju tekst i slika jer tekst spominje sintagmu *važne i bitne stvari*, a slika otkriva što se pod tim misli (pivo i nogomet). Taj je primjer zanimljiv i stoga što daje naslutiti da je riječ o muškom recipijentu. Tako se, osim na temelju dobi, hrvatske rođendanske čestitke razgraničavaju i s obzirom na spol. To je razgraničavanje posebno dobro vidljivo u dječjim rođendanskim čestitkama, gdje likovi iz priča i crtanih filmova otkrivaju spol djeteta. Čestitke s astronautom (237) ili trkaćim autom (238) bit će poslane kojem dječaku, dok su čestitke s *hello kitty* (247) i *princezama* (257) namijenjene djevojčicama. U dječjim je čestitkama česta i deiksa, pa je tako u primjeru (248) nacrtan medvjedić, a u primjeru (249) maca, koji se oboje pojavljuju u tekstu u obliku pokazne zamjenice, pridjeva i imenice (*ovaj mali medo, ova mala maca*). U primjeru (249) još je zanimljivo kako nacrtani element (srce) prati tekst (*od srca*) koji je u njemu napisan. Kao i u njemačkim i u hrvatskim su rođendanskim, najčešće dječjim, čestitkama prisutne različite životinje: krava (241), žirafa (242), miš (245), medvjed (248), bubamara (259), maca (249) i prašić (252). U nekim se čestitkama na temelju pomičnog kruga s brojkama može zaključiti o mogućoj starosti recipijenta, primjerice čestitka (253) namijenjena je djeci od nula do devet godina, dok je čestitku (256) moguće poslati bilo kojoj osobi između 10 i 99 godina. U čestitki (254) na temelju izraza *cool, dude i faca* te sličica može se pretpostaviti da je slavljenik tinejdžer. U rođendanskim je, pak, čestitkama za odrasle često nacrtano cvijeće

(258). Od općih se simbola sreće najčešće pojavljuju bubamara (256) i četverolisna djetelina (256), a od rođendanskih su motiva najprisutniji baloni, pokloni, svjećice (235) i torta (248). Funkcija je slike ponekad i otkrivanje prigode, kao što pokazuje primjer (260), u kojem se na temelju tortica zaključuje da je riječ o rođendanu. Konačno valja spomenuti nalijepljene elemente u hrvatskim rođendanskim čestitkama. Za razliku od njemačkih čestitki za istu prigodu hrvatske su čestitke vrlo siromašne navedenim elementima. U primjeru (261) nalijepljena je šarena torta od kartona, a u čestitki (252) GoodLuckCard, odnosno kartica za sreću. Zanimljivo je i da u hrvatskom korpusu rođendanskih čestitki nije pronađena nijedna čestitka s koverticom za novac.

Na kraju preostaje iz multimodalne perspektive analizirati takozvane **univerzalne čestitke**. Njemačke se univerzalne čestitke javljaju u najrazličitijim oblicima, a najčešće je riječ o čestitkama razglednicama (264). Osim onih uobičajenih, koje se sastoje od samo jednog sloja, postoje i čestitke razglednice koje imaju nepomičan okvir unutar kojeg se nalaze kartonske trake u dva sloja čijim se pomicanjem dobiva cjelovita poruka (265). Zanimljiva je i čestitka (273), koja je nalijepljena na vrećicu s čajem te na taj način recipijent zajedno s čestitkom dobiva i mali dar. Slijede rasklopive čestitke bez unutrašnjeg teksta (268), a one mogu biti i malog formata (269). U korpusu univerzalnih čestitki nalazi se i čestitka u obliku puzzlea (276), koja funkcionira tako da emitent na nju napiše poruku te je razloži na dijelove koje recipijent ponovno slaže kako bi iščitao tekst. Izbočenjā odnosno udubljenjā u ovim čestitkama uopće nema. Većim je fontom i drugom bojom slova najčešće istaknuta performativna formula (267) ili performativni čin (264). Osim toga javljaju se i primjeri gdje se fontom i bojom ističe recipijent (264) odnosno tematizira čin pisanja (*Briefkasten = poštanski sandučić*) i darivanja (*Blumenwiese = cvjetna livada*) (266). Spomenuti je primjer zanimljiv i zato što se u njemu javlja deiksa: pokaznom zamjenicom *diese (ova)* te mjesnim prilogom *hier (ovdje)* upućuje se na cvjetnu livadu nacrtanu na čestitki. Slike u tim čestitkama u najvećem broju primjera prate tekst (269). U primjeru (263) tekst čini pjesma u kojoj se tematizira vrijeme za opuštanje, a popraćena je slikom klupice u umirujućem prirodnom ambijentu. Primjer (275) zanimljiv je zbog značenjske igre proizašle iz dvoznačnosti pridjeva *bärig*. *Bär* na njemačkom jeziku znači *medvjed*, pa bi se performativna formula *bärige Grüße* doslovce mogla prevesti kao *medvjedi pozdravi*, zbog čega su na čestitki nacrtani medvjedi. U prenesenom, pak, značenju pridjev *bärig* znači *super*. Pronađen je i jedan primjer za koordinaciju teksta i slike (270), u kojem žuti balon s crnim očima i osmijehom iste boje tvori slovo *ü* u imenici *Glück*. U nekoliko se primjera javljaju i opći simboli sreće, najčešće

bubamara, djetelina i potkova (274). Od nalijepljenih se elemenata u njemačkim univerzalnim čestitkama često pojavljuju kovertice za novac (271, 272), pri čemu se tekstom uvijek upućuje na njih. U primjeru (271) na nalijepljenu se koverticu upućuje izrazom *für dich* (*za tebe*), dok se u čestitki (272) na nju upućuje imenicom *Kröten*. U tom je drugom primjeru sadržana značenjska igra kakva je prisutna i u mnogim njemačkim rođendanskim čestitkama. Naime, nacrtane su žabe jer imenica *Kröte* primarno znači *krastača*, a zapravo se misli na metaforičko značenje: *novac*. Hrvatske su univerzalne čestitke najčešće rasklopive bez unutrašnjeg teksta (278). Kao i u njemačkim i u hrvatskim su čestitkama većim fontom slova, a ponekad i drukčijom bojom, istaknute performativne formule (281). Udubljenja i izbočenja u ovim su čestitkama jako česta, a najčešće je riječ o tekstu (282) ili simbolima sreće (277). Od slika se pojavljuju opći simboli sreće, poput bubamara i djetelina (277), a u brojnim je primjerima prisutno i cvijeće (280). Tek u pokojem primjeru slika prikazuje ono što se spominje u tekstu (283). Nalijepljenih kovertica u hrvatskim univerzalnim čestitkama nema.

„Ono što neku tekstnu vrstu čini prepoznatljivom specifičan je suodnos svih spomenutih odrednica: interakcijsko-situacijskog konteksta, funkcije, sadržaja, strukture, jezičnih izraza i sredstava drugih semiotičkih sustava. Rezultat je njihova karakterističnog kombiniranja stil određene tekstne vrste. On je uvijek više od sume njegovih dijelova” (Ivanetić 2003: 55).

6. Zaključak

U radu se analiziraju otisnuti elementi u suvremenim hrvatskim i njemačkim čestitkama za razne prigode, koje su (s)kupljene u Hrvatskoj i Njemačkoj u posljednjih pet godina. Analiza je komparativno-kontrastivna s ciljem otkrivanja kulturoloških sličnosti i razlika, a počiva na funkcionalno-dinamičnoj tekstnoj teoriji, koja ujedinjuje metode i spoznaje tekstne lingvistike te multimodalne komunikacije. Tekstnolingvistička analiza uključuje proučavanje konstitutivnih tekstnih načela te interakcijsko-situacijskog konteksta, funkcije i strukture, dok se multimodalni pristup bavi izvanjezičnim obilježjima.

Činjenica da su čestitke informativno prazna tekstna vrsta ne čudi ako smo svjesni njihove temeljne komunikacijske funkcije, a to je izražavanje želja i održavanje kontakta. Kohezivnost se na fonološkoj razini ostvaruje ponavljanjem glasova i rimom, na morfološkoj se tiče glagolskih vremena i načina, na sintaktičkoj se postiže paralelizmom i elipsom, dok se na leksičkoj odnosi na rekurenciju i pronominalizaciju. Koherentnost uvelike ovisi o emitentovu i recipijentovu znanju o čestitanju, a u tekstu se najčešće postiže izotopijom i presupozicijom. Intencionalnost i prihvatljivost ostvaruju se upućivanjem, odnosno prihvaćanjem dobrih želja, dok se situativnost odnosi na važne dane povodom kojih se čestitke šalju. Sve je češće unošenje citata, čime se potkrepljuje teza o postojanju intertekstualnosti u malim tekstnim formama poput čestitki.

Analiza jezičnih i nejezičnih elemenata pokazuje da su čestitke kao formalizirani tekstovi monotematski i monofunkcionalni, njima se izražavaju dobre želje dragim osobama povodom važnih dana ili događaja. S funkcijom je povezana struktura čestitki, i to makrostruktura, koja se bavi njihovom arhitektonikom, i mikrostruktura, koja s jedne strane uključuje stereotipizirane forme, a s druge strane sve češću uporabu originalnih izraza.

Budući da se tekstnolingvistička perspektiva ograničava samo na tekst, a svi ostali izvori, koji su za suvremene čestitke od konstitutivnog značenja, ostaju izvan zanimanja, u drugom se dijelu rada čestitke iz korpusa promatraju iz perspektive multimodalne komunikacije. Analiziraju se nejezični – vizualni (tipografija, boja i slika) i taktilni (nalijepljeni elementi te udubljenja i izbočenja) – elementi, koji u koordinaciji s jezičnim elementima prenose dobre želje.

Provedeno empirijsko istraživanje pokazuje da kulturološke razlike u hrvatskim i njemačkim čestitkama nipošto nisu zanemarive, a prisutne su i na jezičnom i na izvanjezičnom planu. Zamijećeno je da su u njemačkim čestitkama dekorativni elementi raznolikiji, što dokazuje da je medijska ponuda u toj kulturi bogatija. Osim razlika uočeno je i mnogo sličnosti, ponajviše u analizi iz perspektive tekstne lingvistike, što dokazuje da je čestitka u obama jezicima ekspresivna tekstna vrsta čija je osnovna funkcija izražavanje dobrih želja odnosno održavanje kontakta.

Kako se o čestitkama u hrvatskoj lingvistici malo pisalo, a radovi u kojima se kontrastiraju tekstne vrste u hrvatskom i nekom drugom jeziku nisu brojni, rad je s jedne strane prilog opisu ove ekspresivne tekstne vrste, a s druge strane poticaj za komparativno-kontrastivnu analizu nekih drugih tekstnih vrsta u nekim drugim kulturama.

7. Popis literature

Knjige

ADAMZIK, Kirsten (2004) *Textlinguistik. Eine einführende Darstellung*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

ANIĆ, Vladimir (2003) *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi Liber.

AVERINTSEVA-KLISCH, Maria (2013) *Textkohärenz*. Heidelberg: Universitätsverlag Winter.

BADURINA, Lada (2008) *Između redaka: studije o tekstu i diskursu*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

BRINKER, Klaus (1992) *Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

DE BEAUGRANDE, Robert-Alain i Wolfgang Ulrich DRESSLER (1981) *Einführung in die Textlinguistik*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag.

DE BEAUGRANDE, Robert-Alain i Wolfgang Ulrich DRESSLER (2010) *Uvod u lingvistiku teksta*. Zagreb: Disput.

Duden. Deutsches Universalwörterbuch (2003). 5. Auflage. Mannheim – Leipzig – Wien – Zürich: Dudenverlag.

FIX, Ulla (2008) *Texte und Textsorten – sprachliche, kommunikative und kulturelle Phänomene*. Berlin: Frank & Timme.

HOLZHEID, Anett (2011) *Das Medium Postkarte. Eine sprachwissenschaftliche und mediengeschichtliche Studie*. Berlin: Erich Schmidt Verlag.

IVANETIĆ, Nada (2003) *Uporabni tekstovi*. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

LAKOFF, George i Elisabeth WEHLING (2009) *Auf leisen Sohlen ins Gehirn. Politische Sprache und ihre heimliche Macht*. 2., aktualisierte Auflage. Heidelberg: Carl-Auer Verlag.

LAKOFF, George i Mark JOHNSON (2004) *Leben in Metaphern. Konstruktion und Gebrauch von Sprachbildern*. 4. Auflage. Heidelberg: Carl-Auer Verlag.

MUCKENHAUPT, Manfred (1986) *Text und Bild. Grundfragen der Beschreibung von Text-Bild-Kommunikationen aus sprachwissenschaftlicher Sicht*. Tübingen: Narr.

SCHWARZ-FRIESEL, Monika i Manfred CONSTEN (2014) *Einführung in die Textlinguistik*. Darmstadt: WBG.

WOLAŃSKA-KÖLLER, Anna (2010) *Funktionaler Textaufbau und sprachliche Mittel in Kochrezepten des 19. und frühen 20. Jahrhunderts*. Stuttgart: ibidem-Verlag.

Internetski izvori

Die Erfindung der Grußkarte. <http://www.younicef.de/grukarte.html> (pregled: 1. 8. 2016.).

Glückwunschkarte. <http://de.academic.ru/dic.nsf/dewiki/529827> (pregled: 1. 8. 2016.).

HAJDAROVIĆ, Miljenko. *Najstarija božićna čestitka*. <http://povijest.net/najstarija-bozicna-cestitka/> (pregled: 1. 8. 2016.).

HINA. *Za Valentinovo se diljem svijeta pošalje bilijun čestitki*. <http://www.abcportal.info/clanak/za-valentinovo-se-diljem-svijeta-posalje-bilijun-cestitki> (pregled: 1. 8. 2016.).

SLADE, Barbara. *Kada je poslana prva čestitka za Valentinovo?* <http://www.vecernji.hr/kada-je-poslana-prva-cestitka-za-valentinovo-803033> (pregled: 1. 8. 2016.).

Struna. Hrvatsko strukovno nazivlje. <http://struna.ihjj.hr/> (pregled: 1. 8. 2016.).

8. Prilozi

1. Božić i Nova godina (njemački jezik)

(1)

(2)

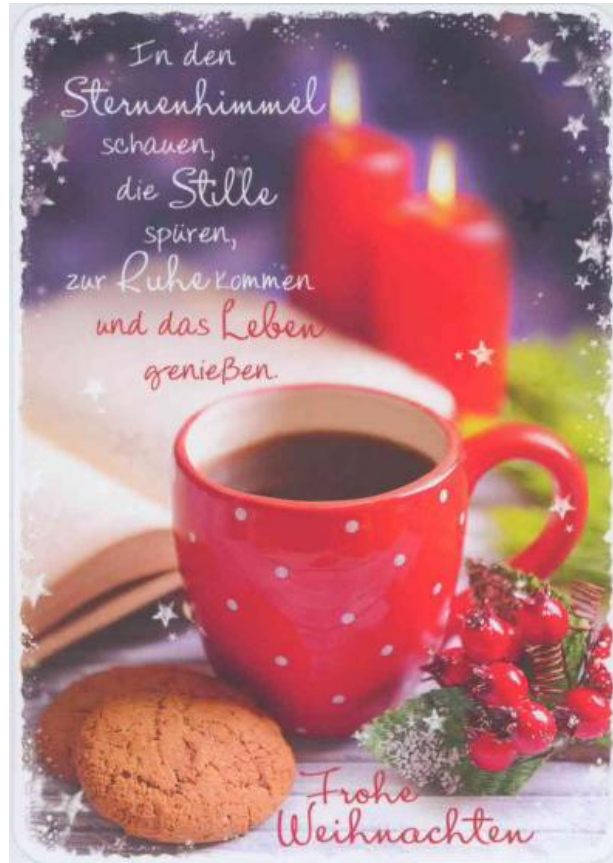
(3)

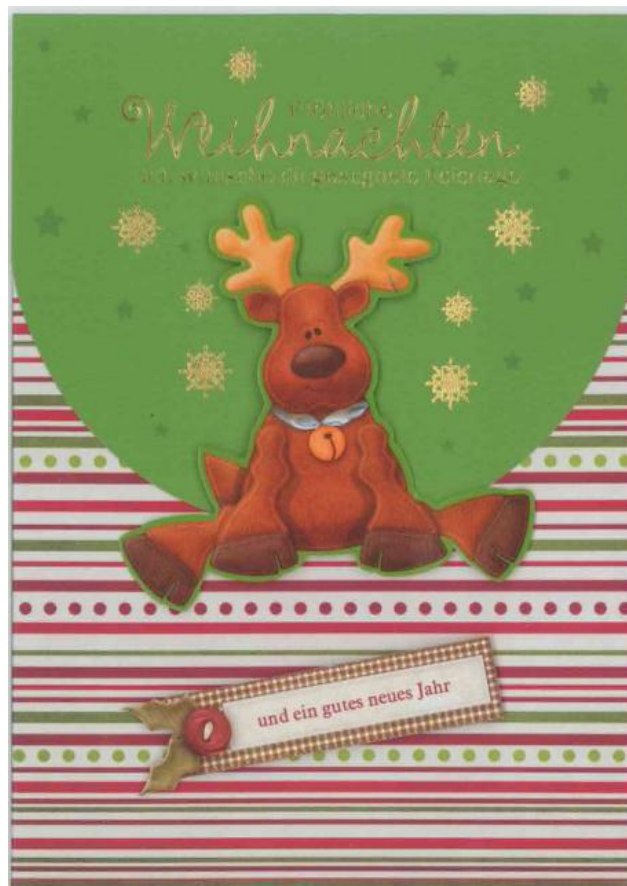
(4)

(5)

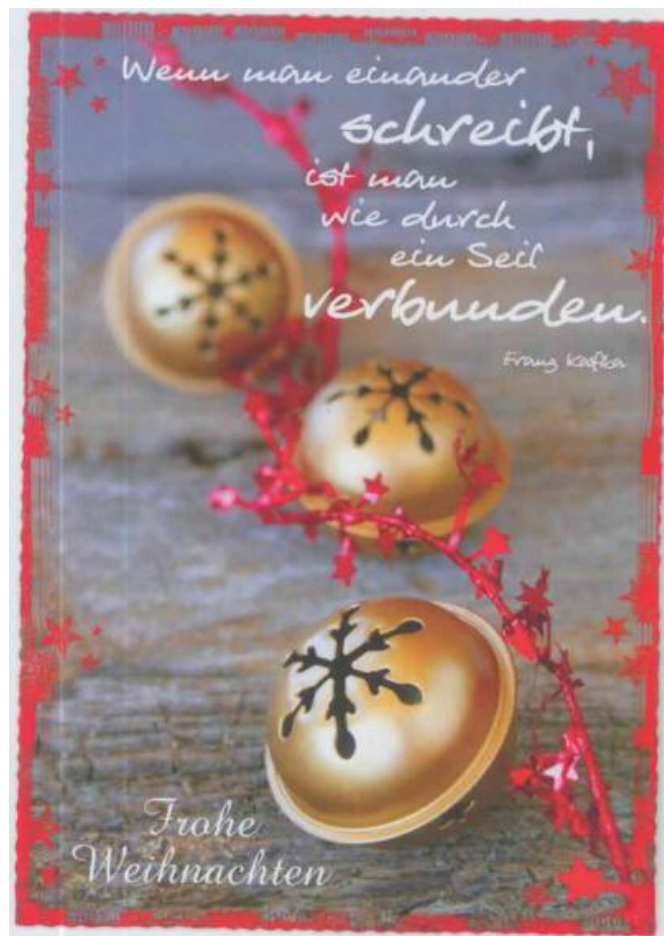
(6)

(7)

(8)

(9)

(10)

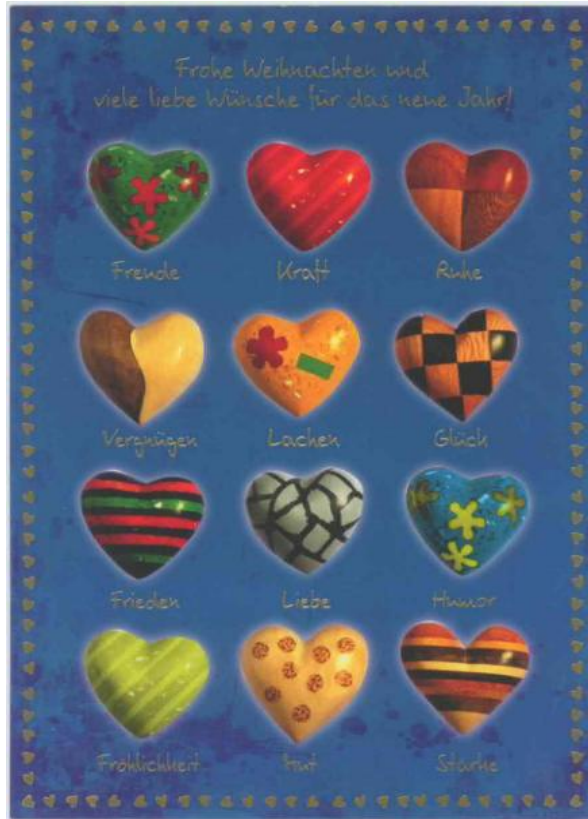
(11)

(12)

(13)

(14)

(15)

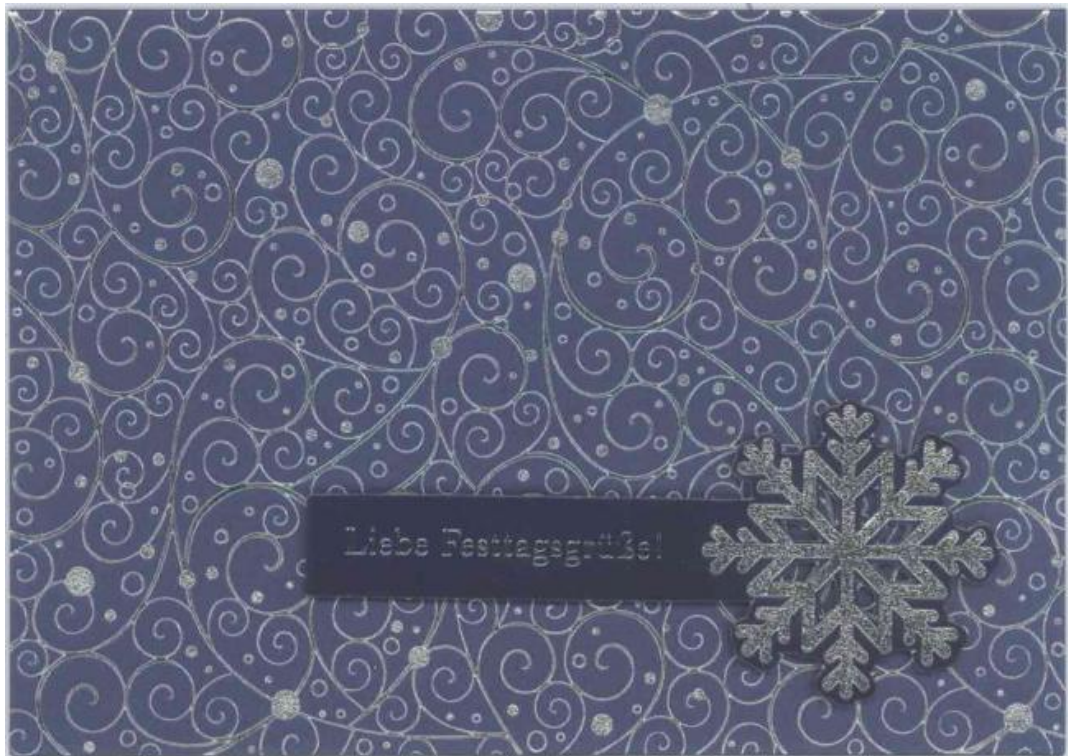
(16)

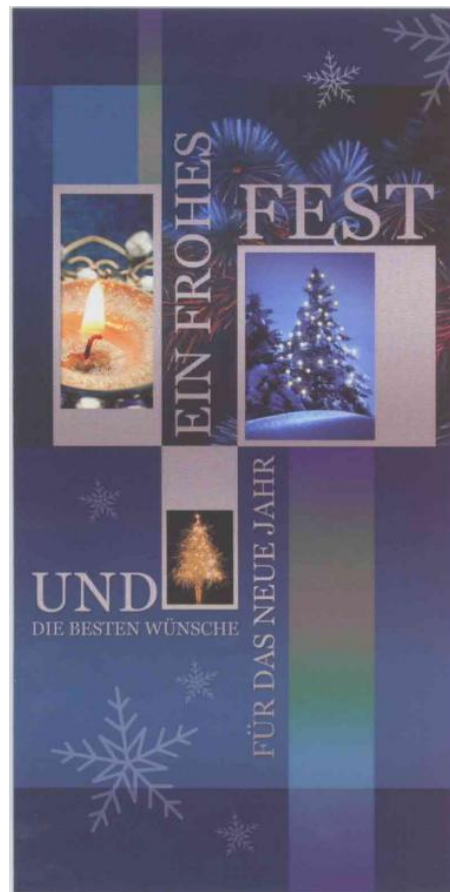
(17)

(18)

(19)

(20)

(21)

(22)

(23)

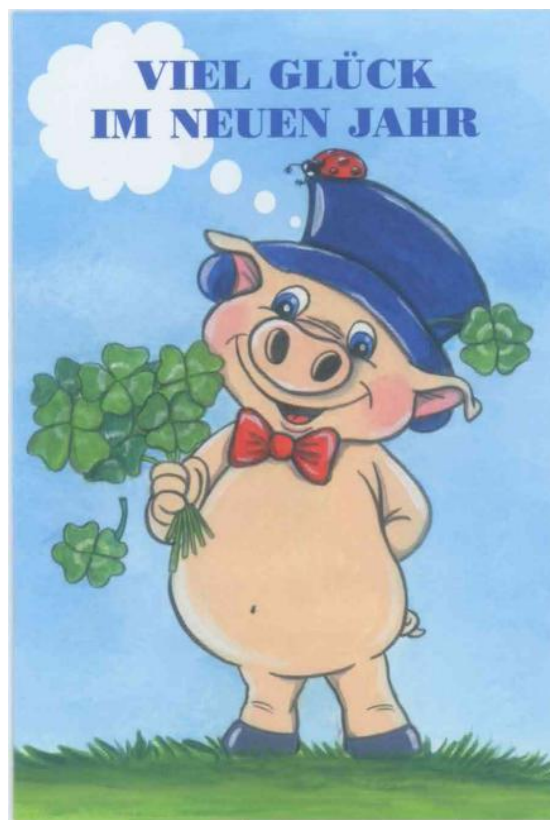
(24)

(25)

(26)

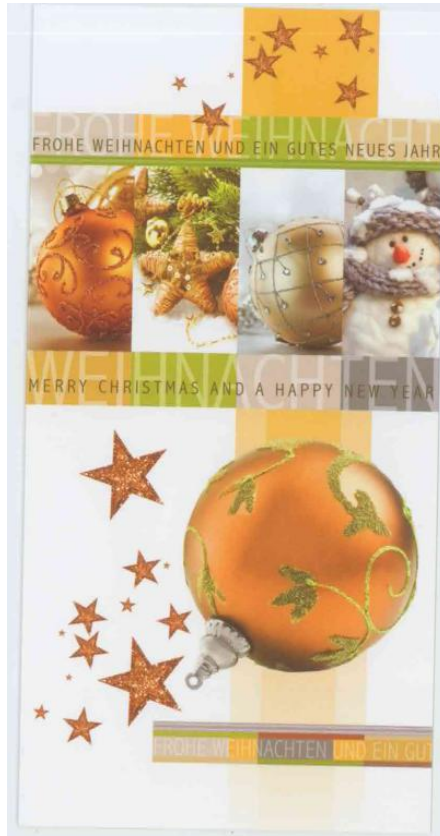
(27)

(28)

(29)

(30)

(31)

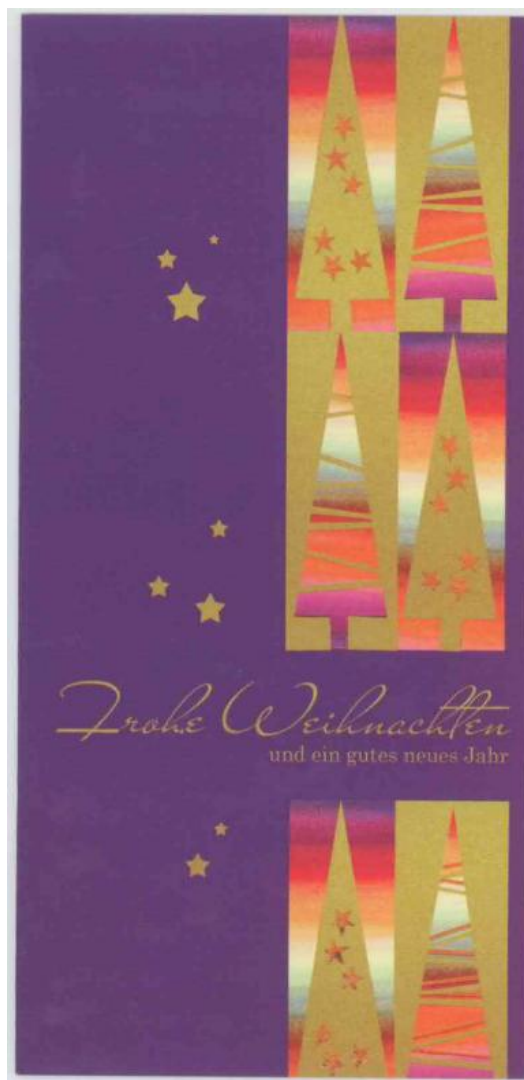
(32)

(33)

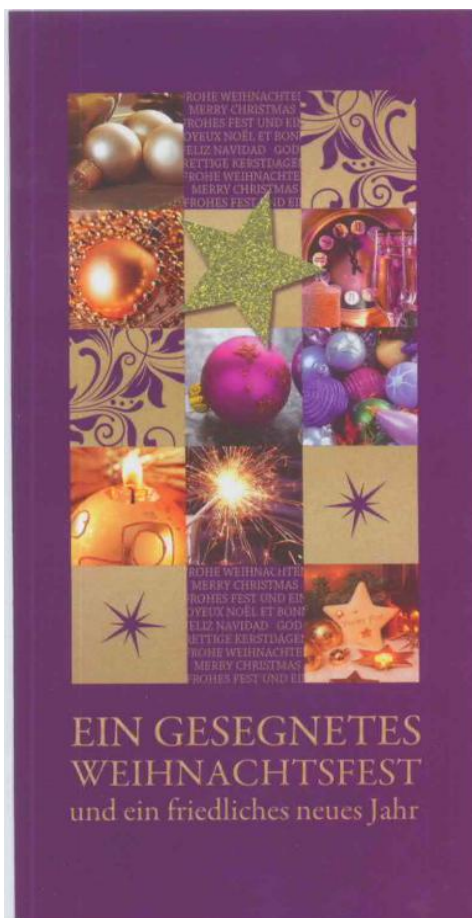
(34)

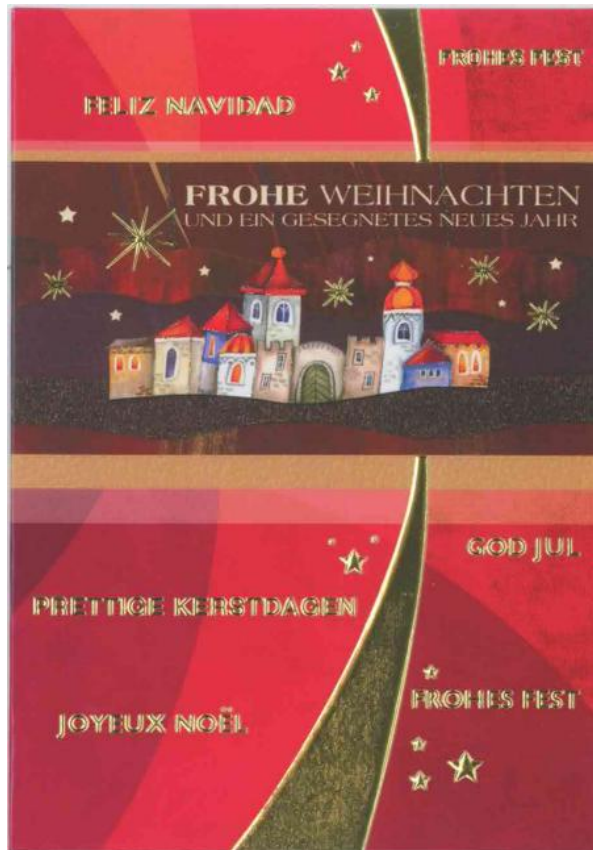
(35)

(36)

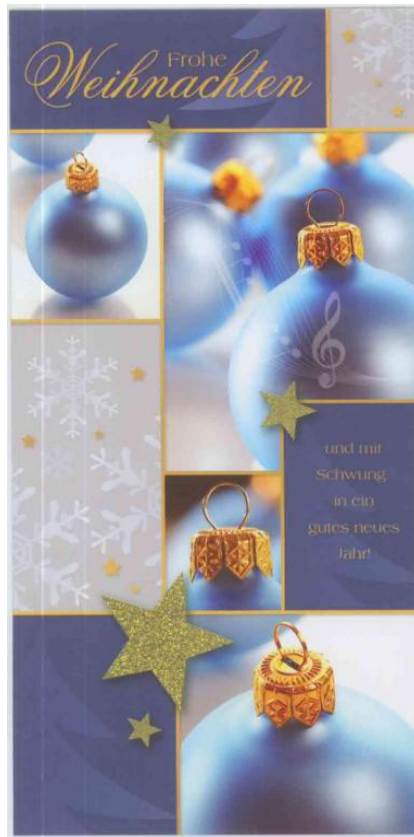
(37)

(38)

(39)

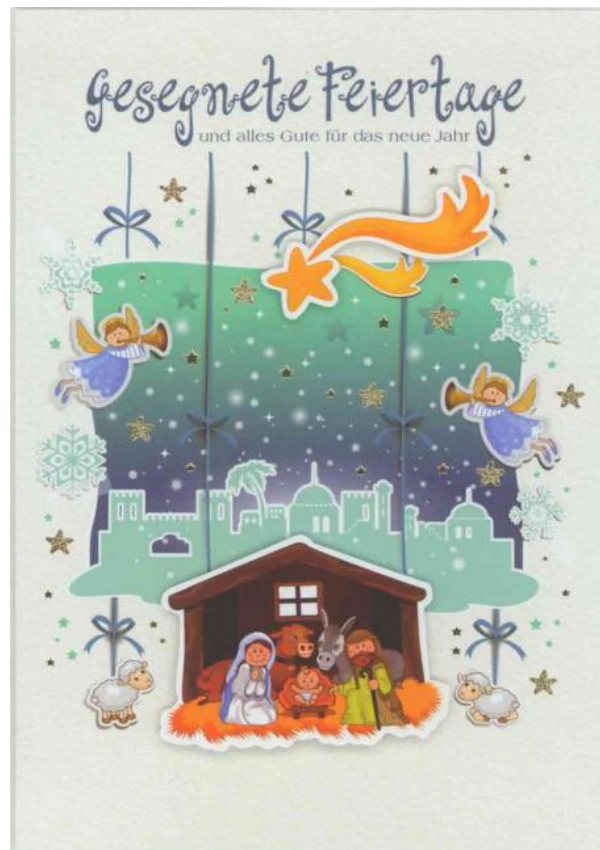
(40)

(41)

(42)

(43)

(44)

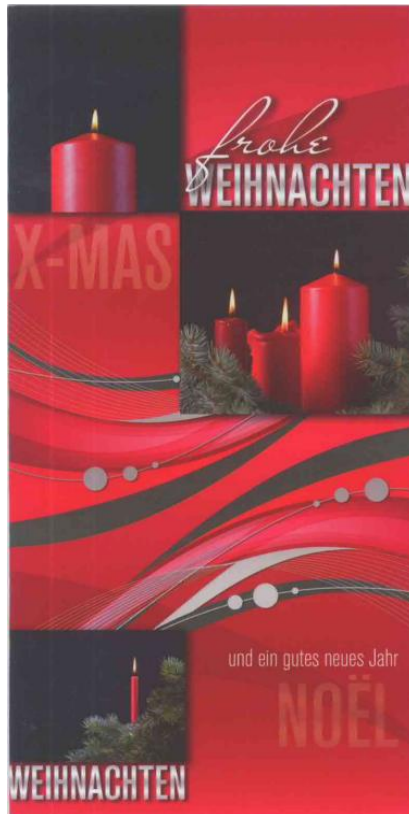
(45)

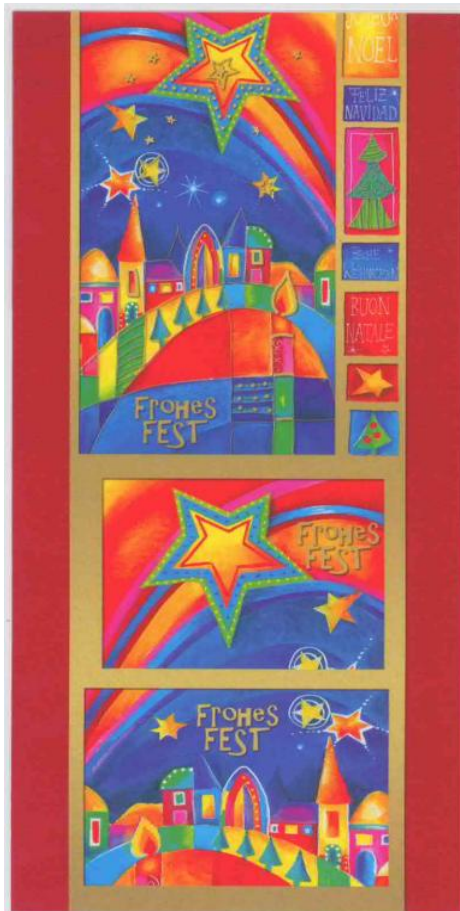
(46)

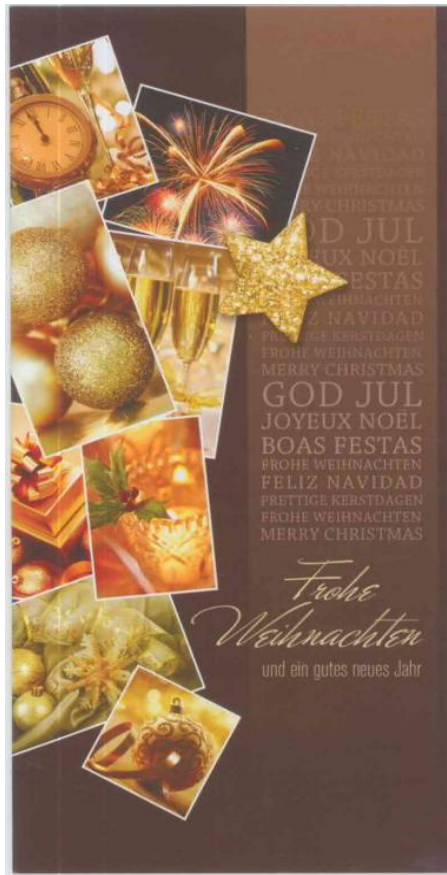
(47)

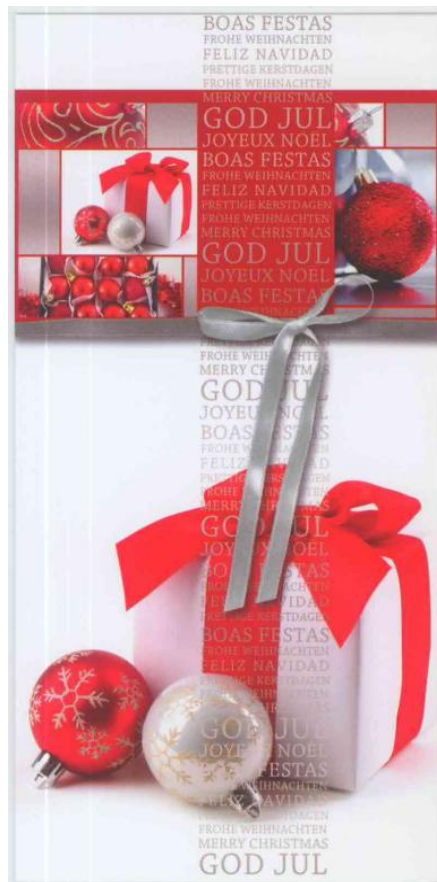
(48)

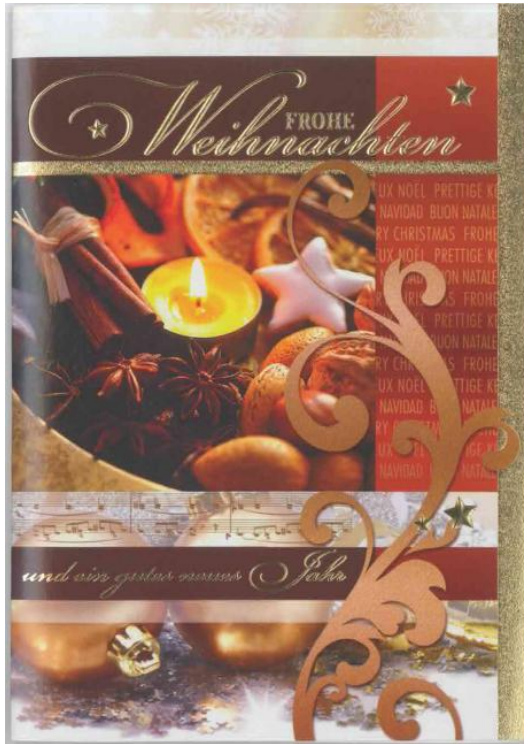
(49)

(50)

(51)

(52)

(53)

(54)

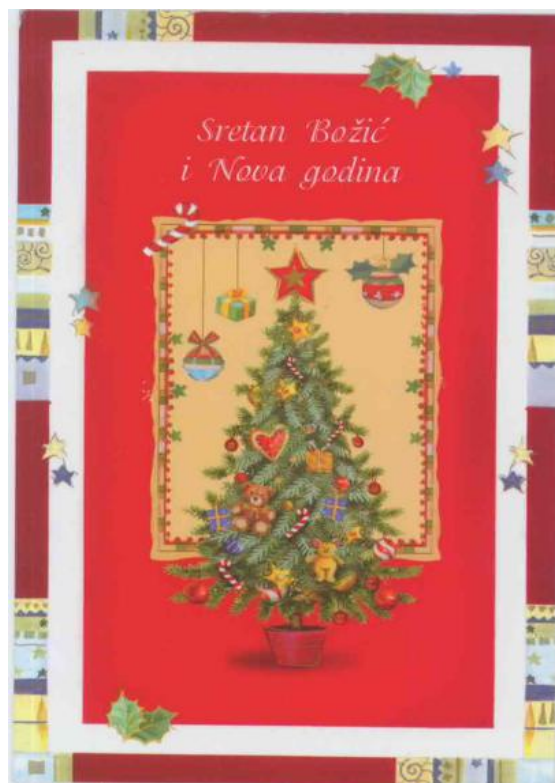

2. Božić i Nova godina (hrvatski jezik)

(55)

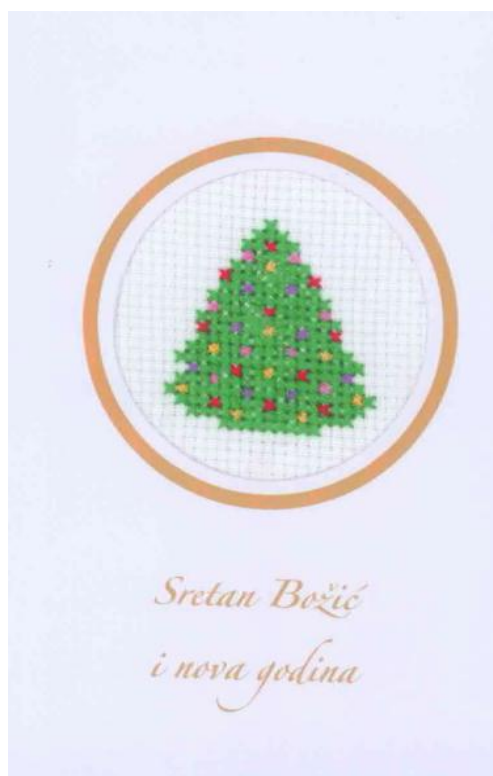
(56)

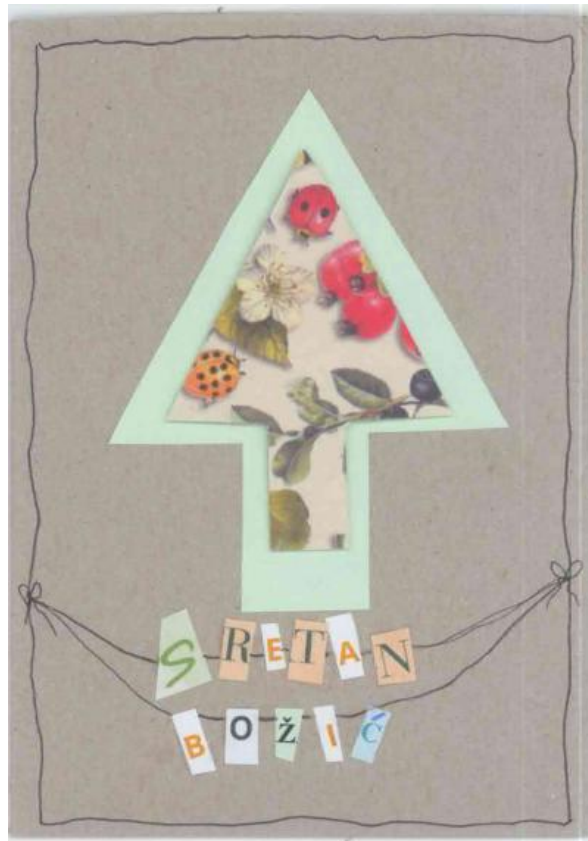
(57)

(58)

(59)

(60)

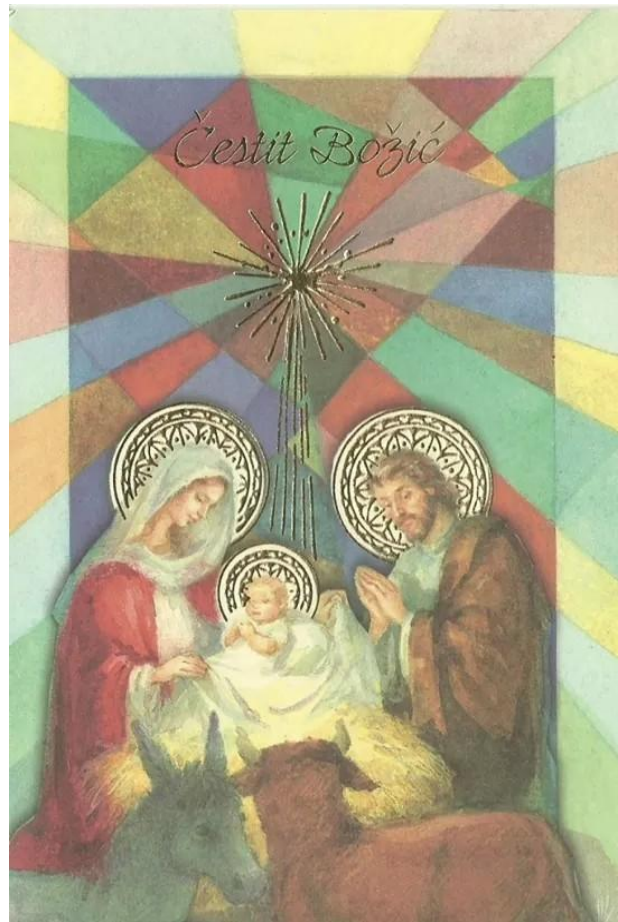
(61)

(62)

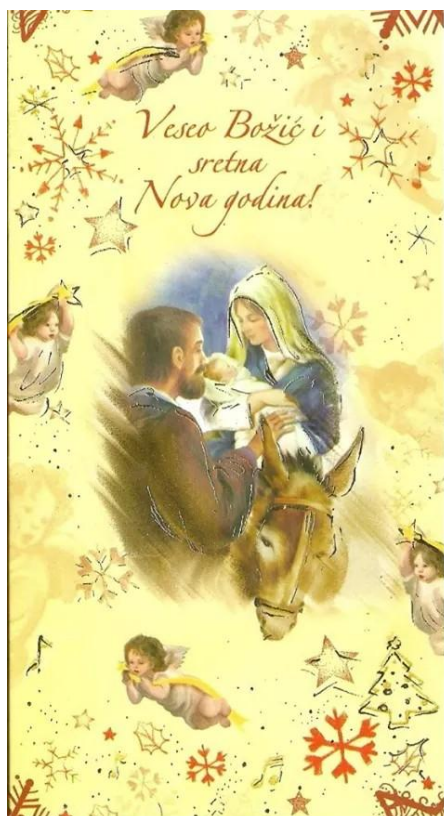
(63)

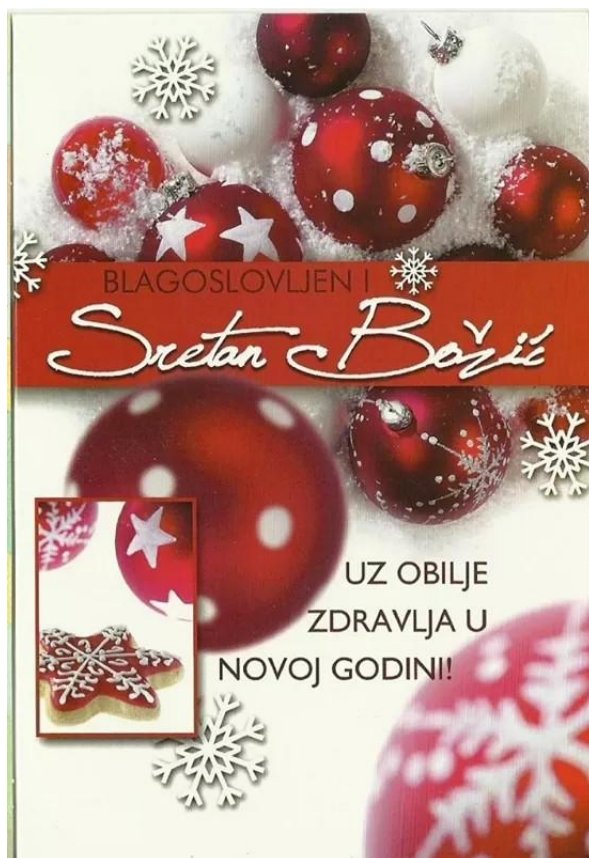
(64)

(65)

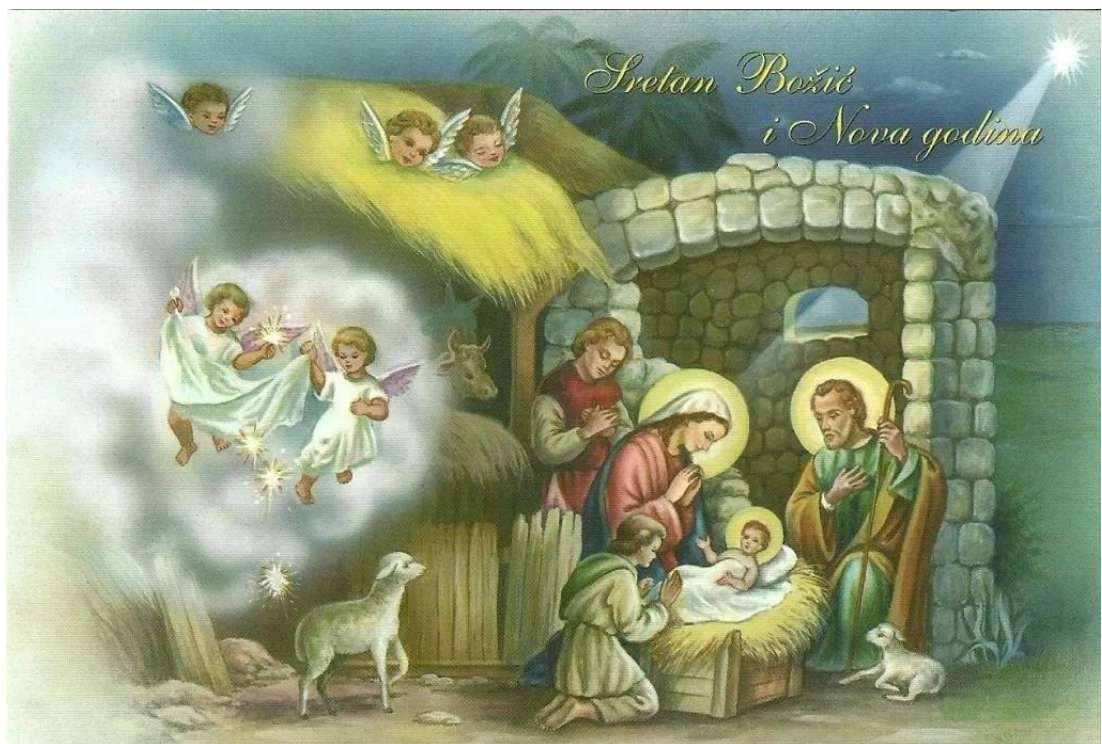
(66)

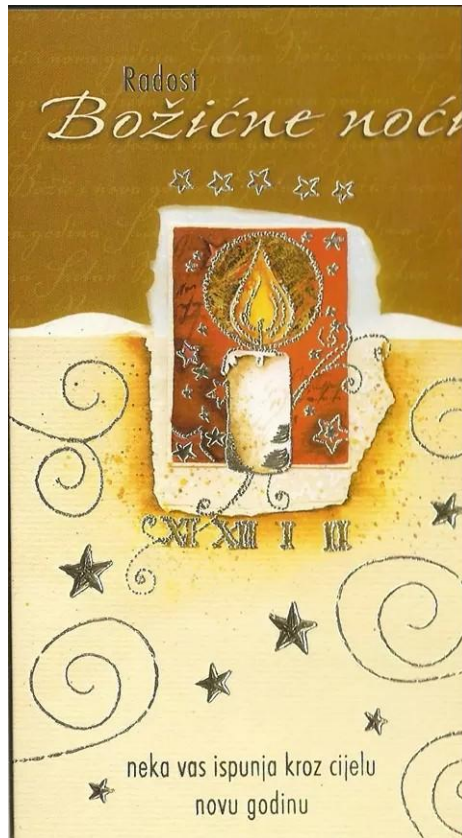
(67)

(68)

(69)

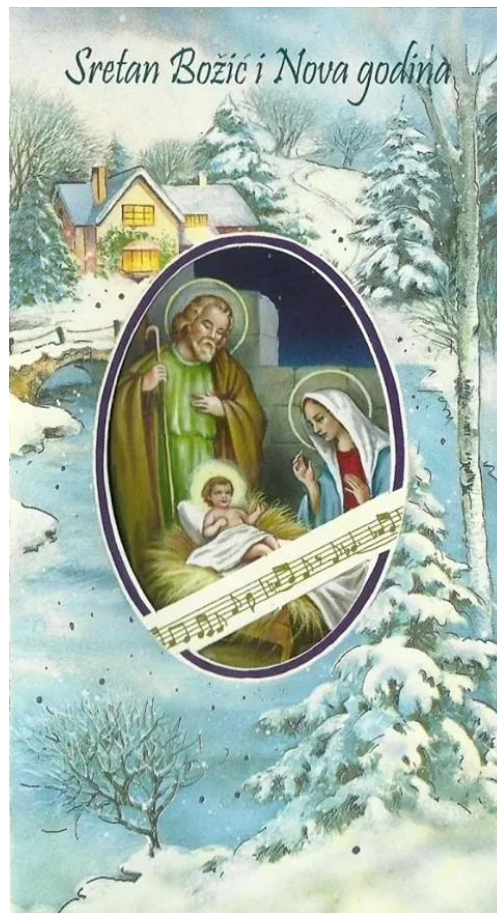
(70)

(71)

(72)

3. Uskrs (njemački jezik)

(73)

(74)

(75)

(76)

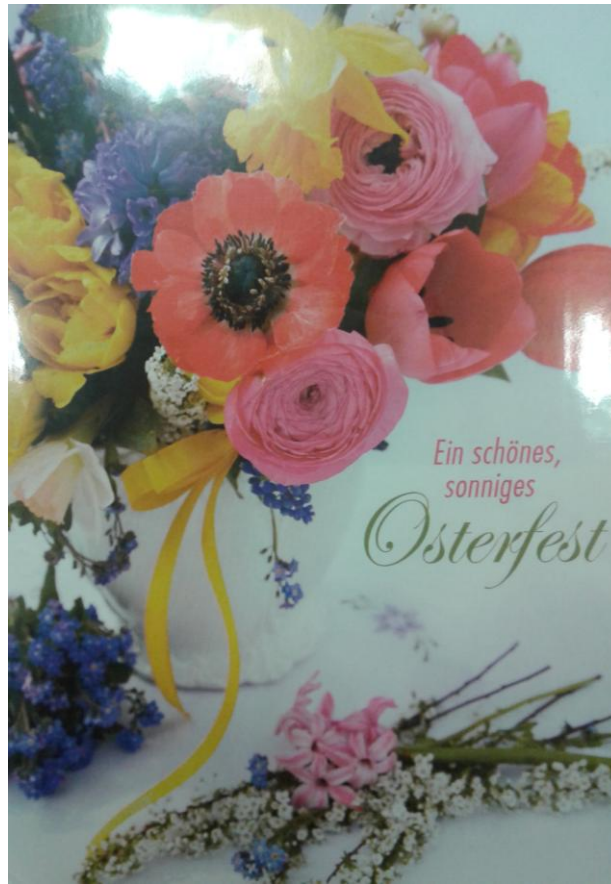
(77)

(78)

(79)

(80)

(81)

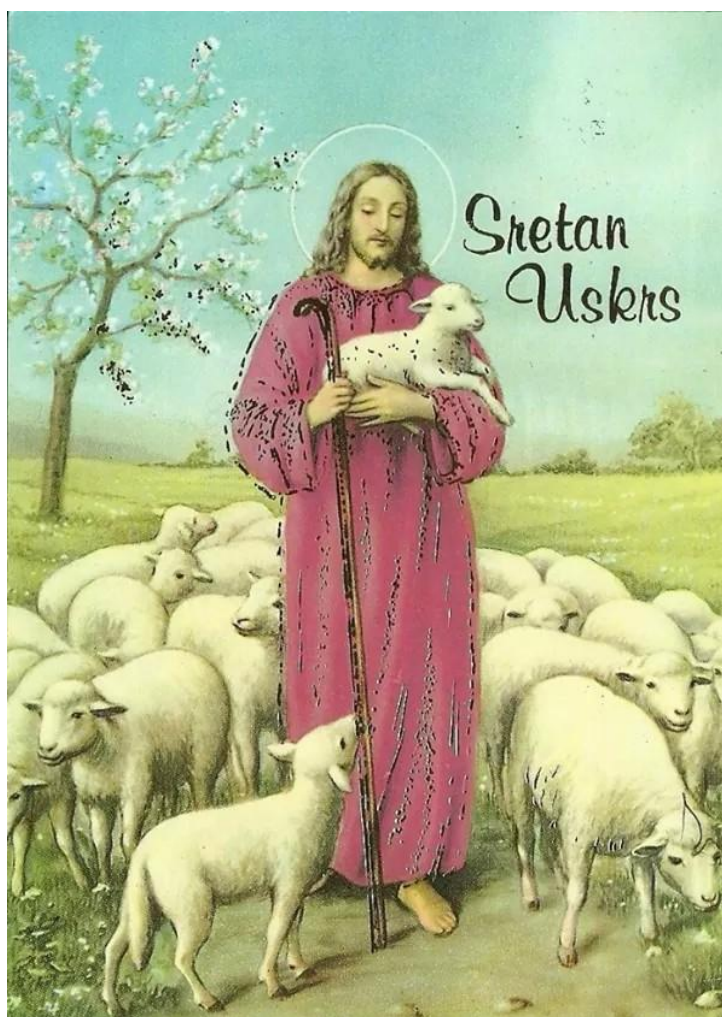

4. Uskrs (hrvatski jezik)

(82)

(83)

5. Valentinovo (njemački jezik)

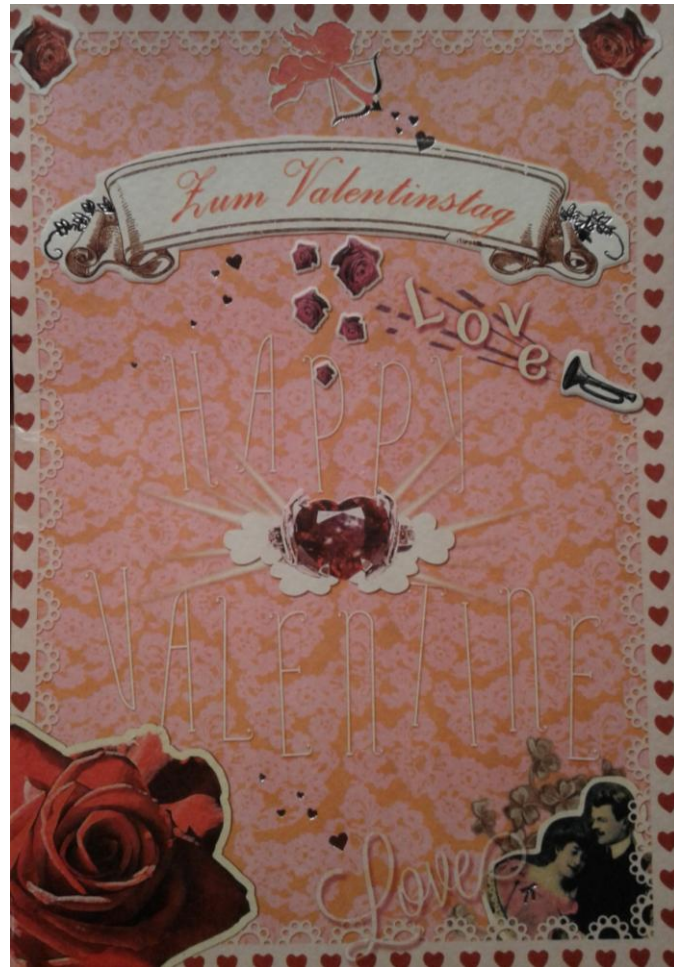
(84)

(85)

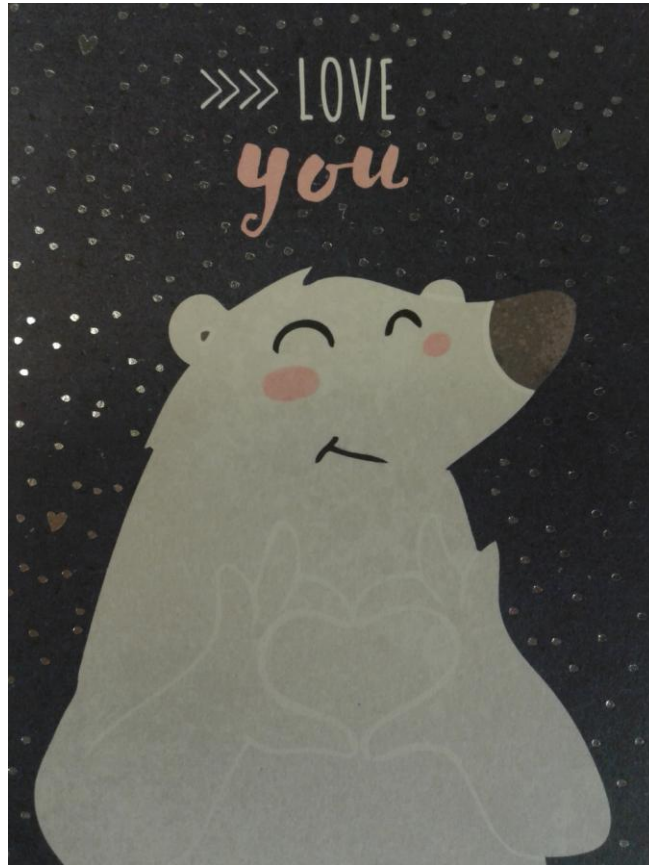
(86)

(87)

(88)

(89)

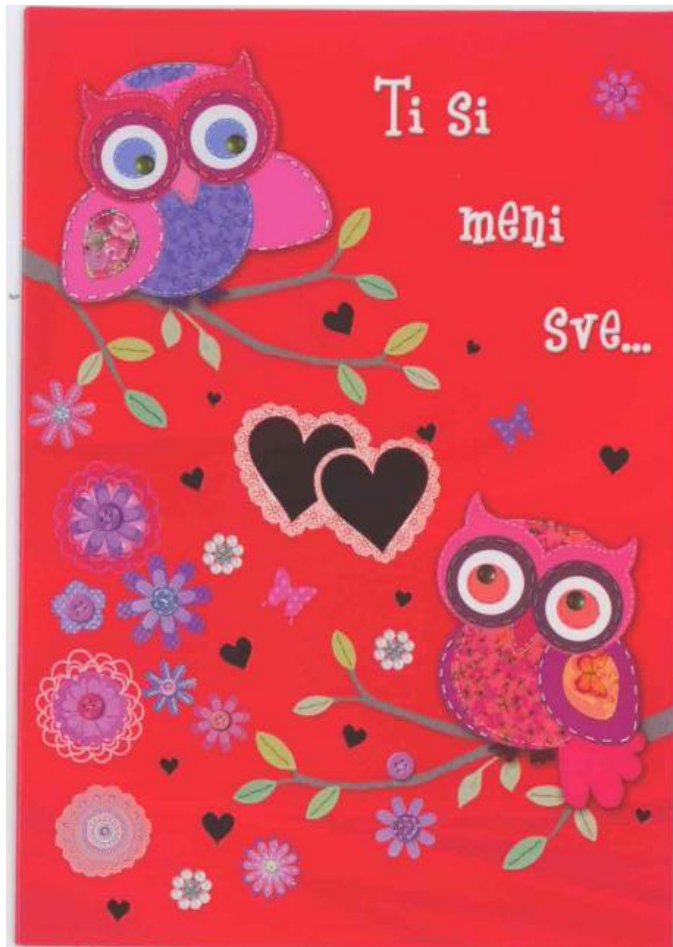

6. Valentinovo (hrvatski jezik)

(90)

(91)

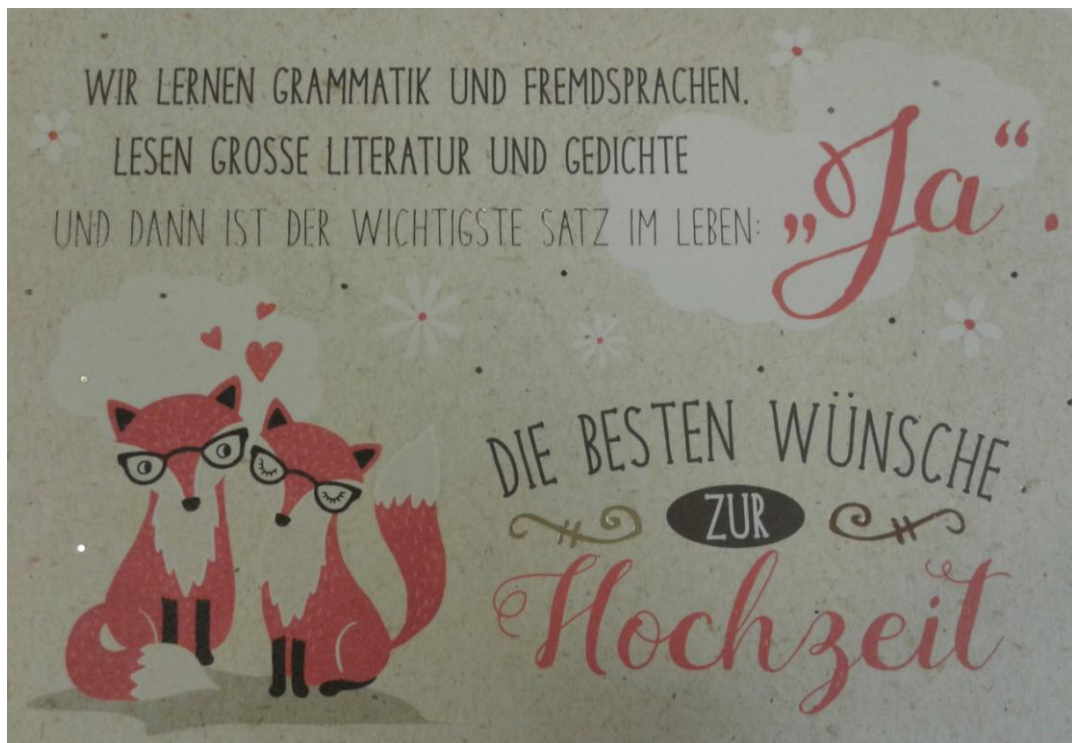

7. Vjenčanje (njemački jezik)

(92)

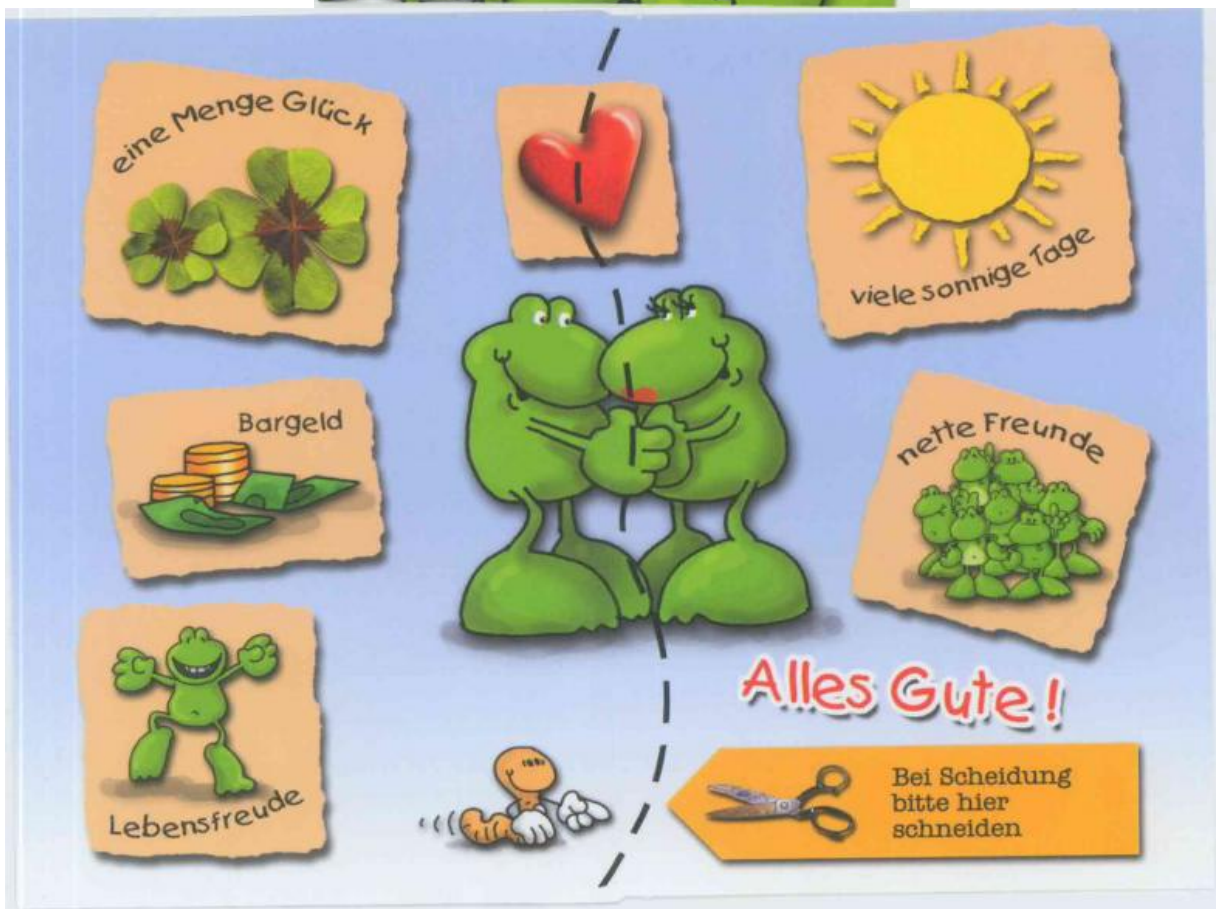

(93)

(94)

(95)

(96)

(97)

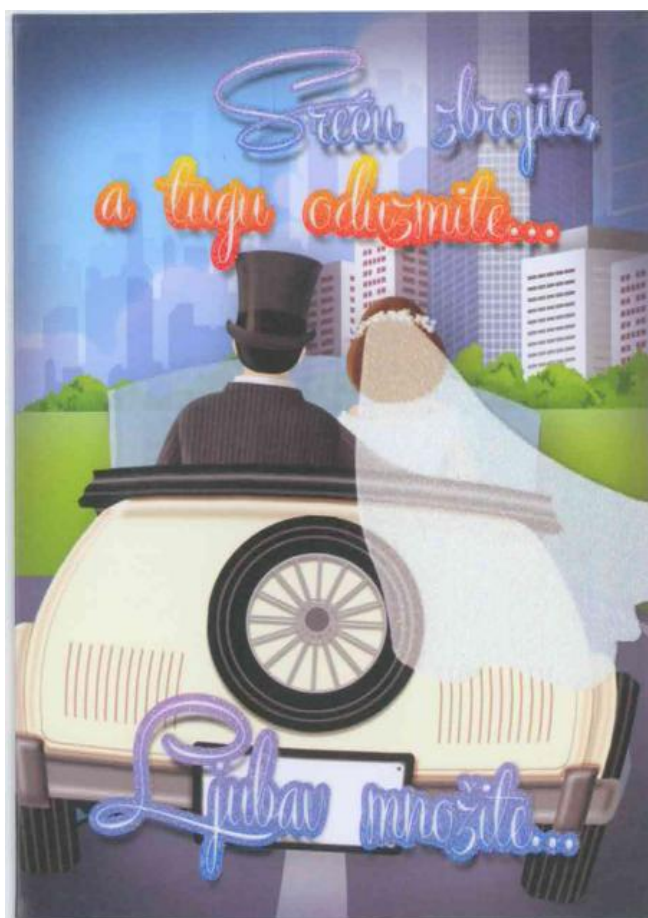
(98)

(99)

8. Vjenčanje (hrvatski jezik)

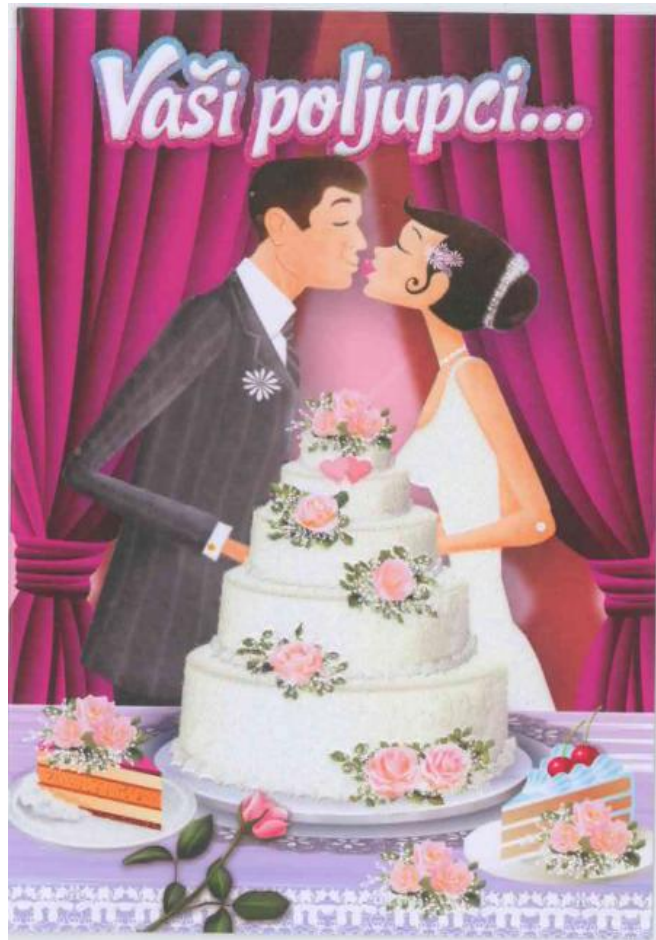
(100)

(101)

(102)

(103)

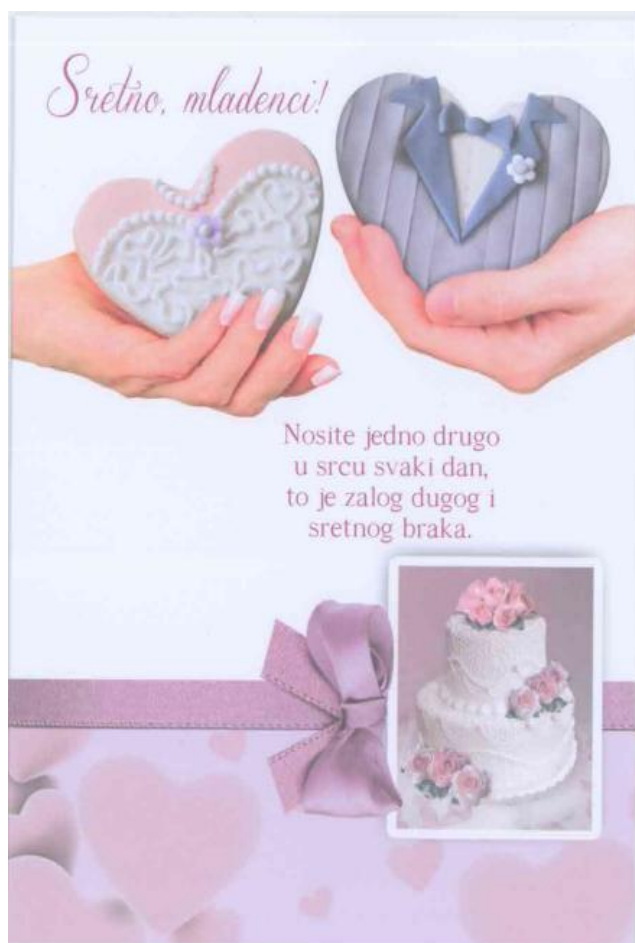
(104)

(105)

(106)

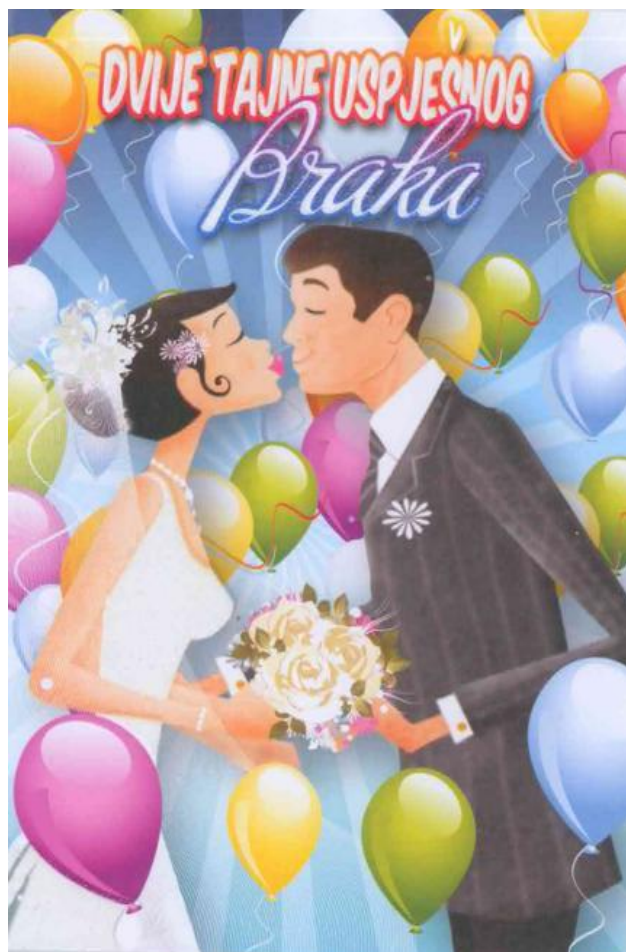
(107)

(108)

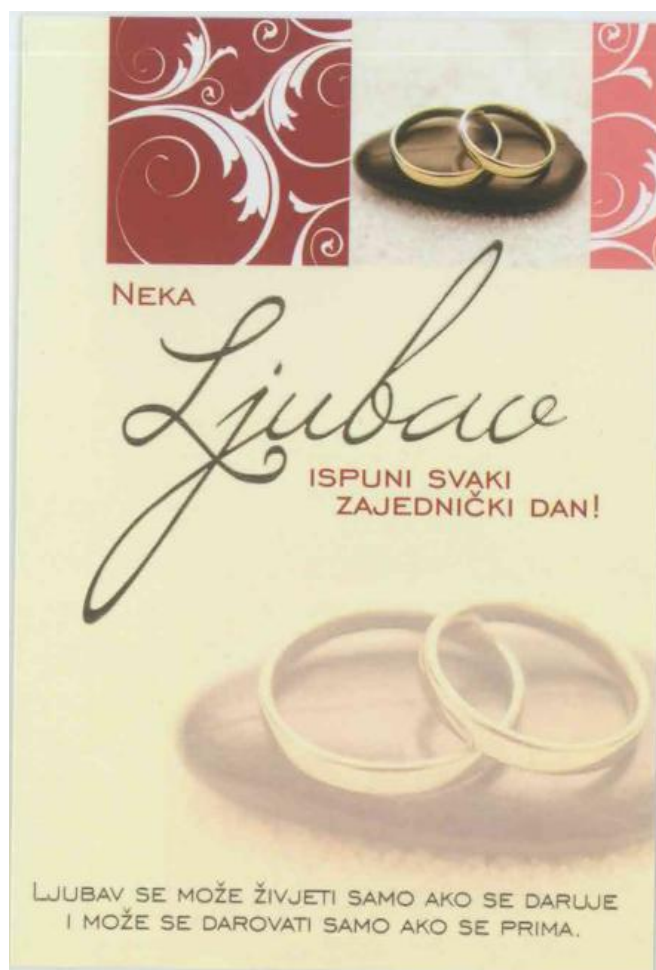
(109)

(110)

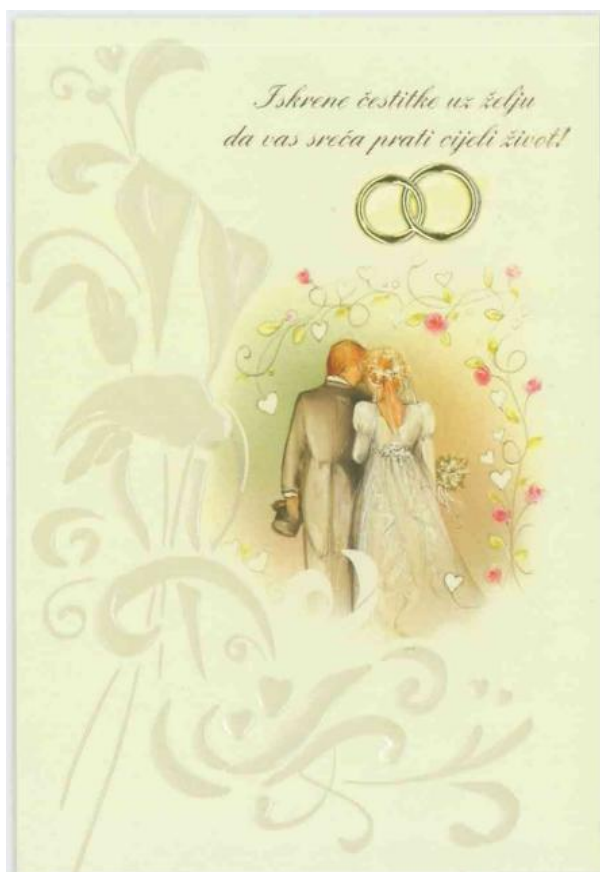
(111)

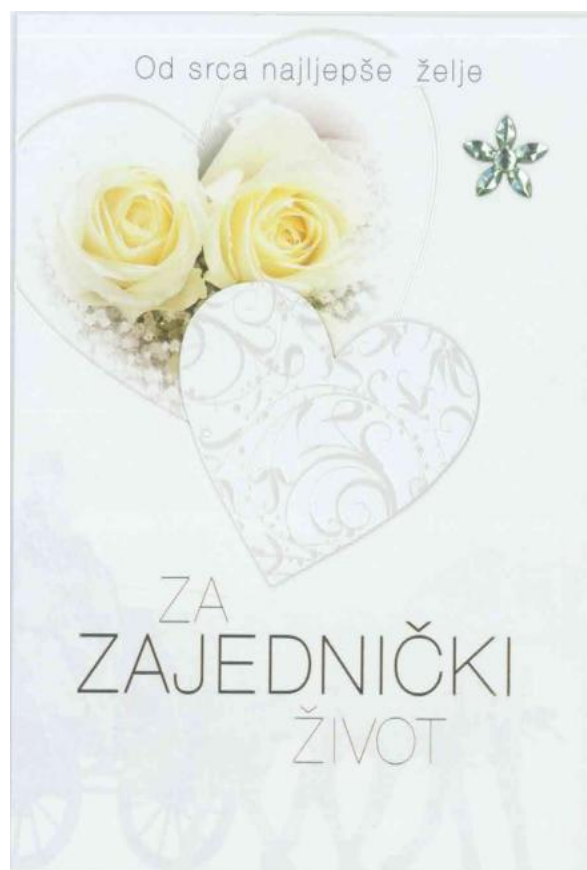
(112)

(113)

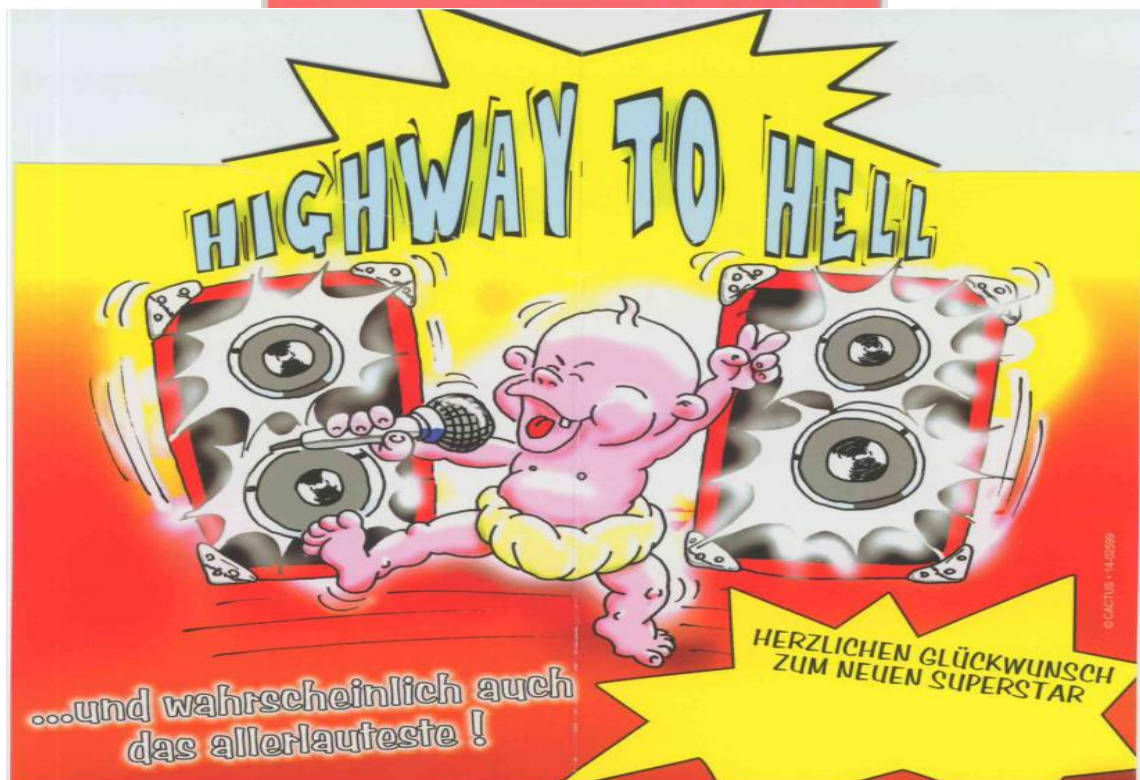
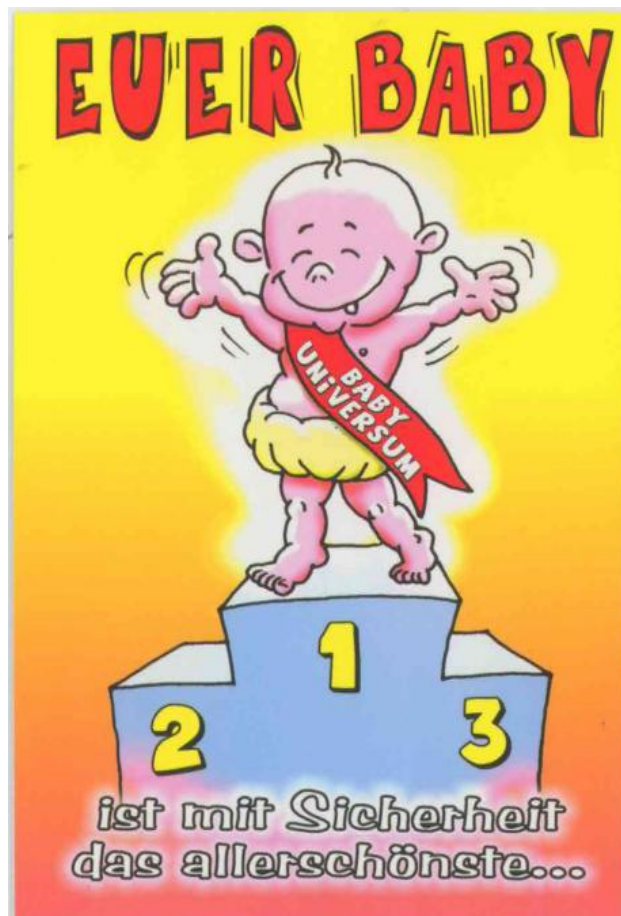
(114)

(115)

9. Rodenje djeteta (njemački jezik)

(117)

(118)

(119)

(120)

(121)

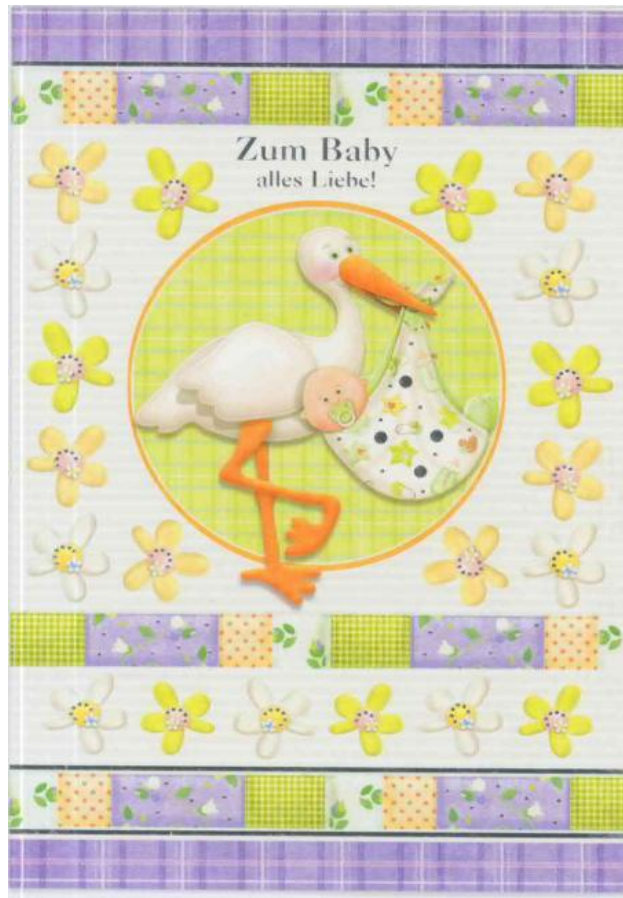
(122)

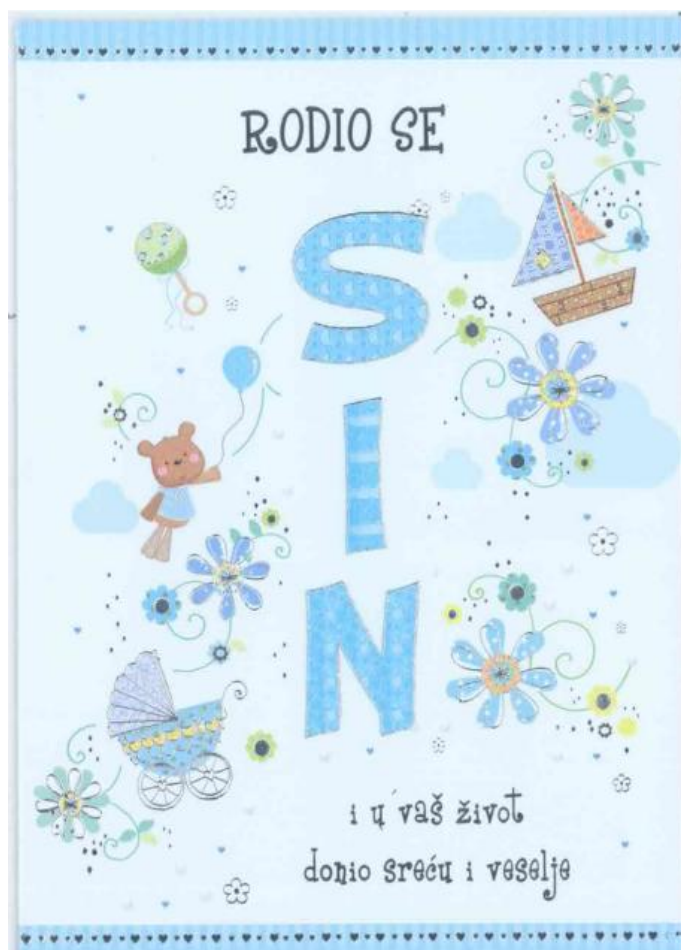
(123)

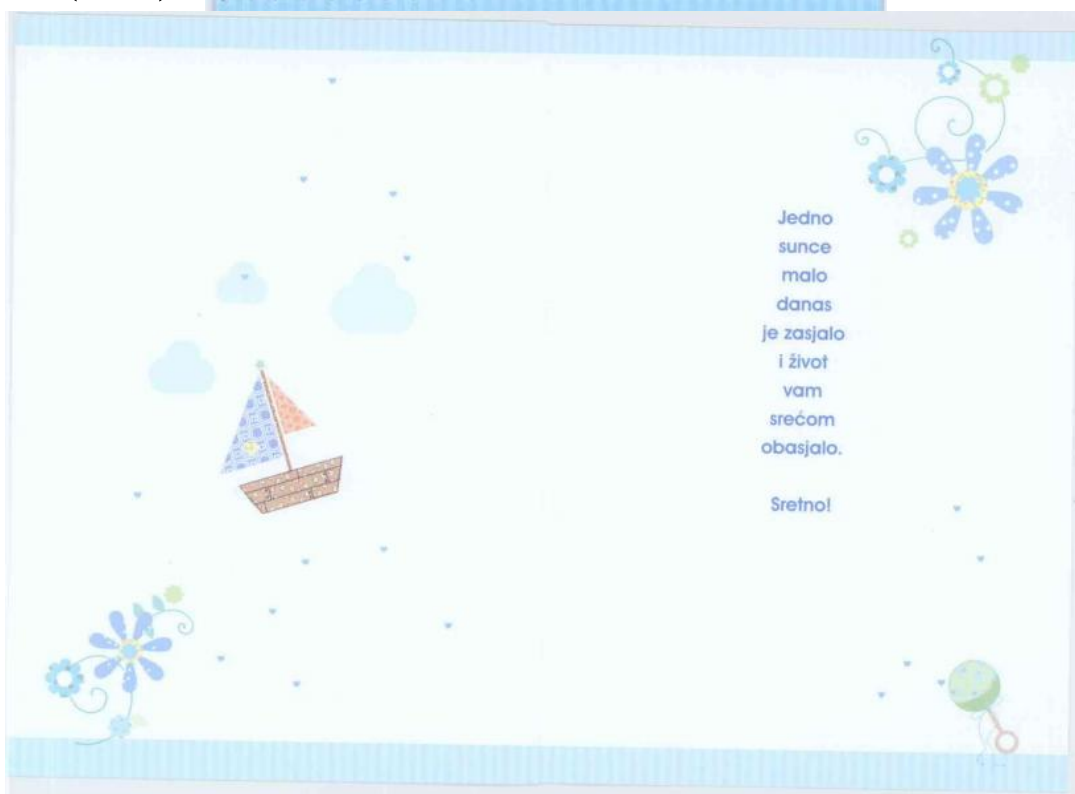
(124)

10. Rođenje djeteta (hrvatski jezik)

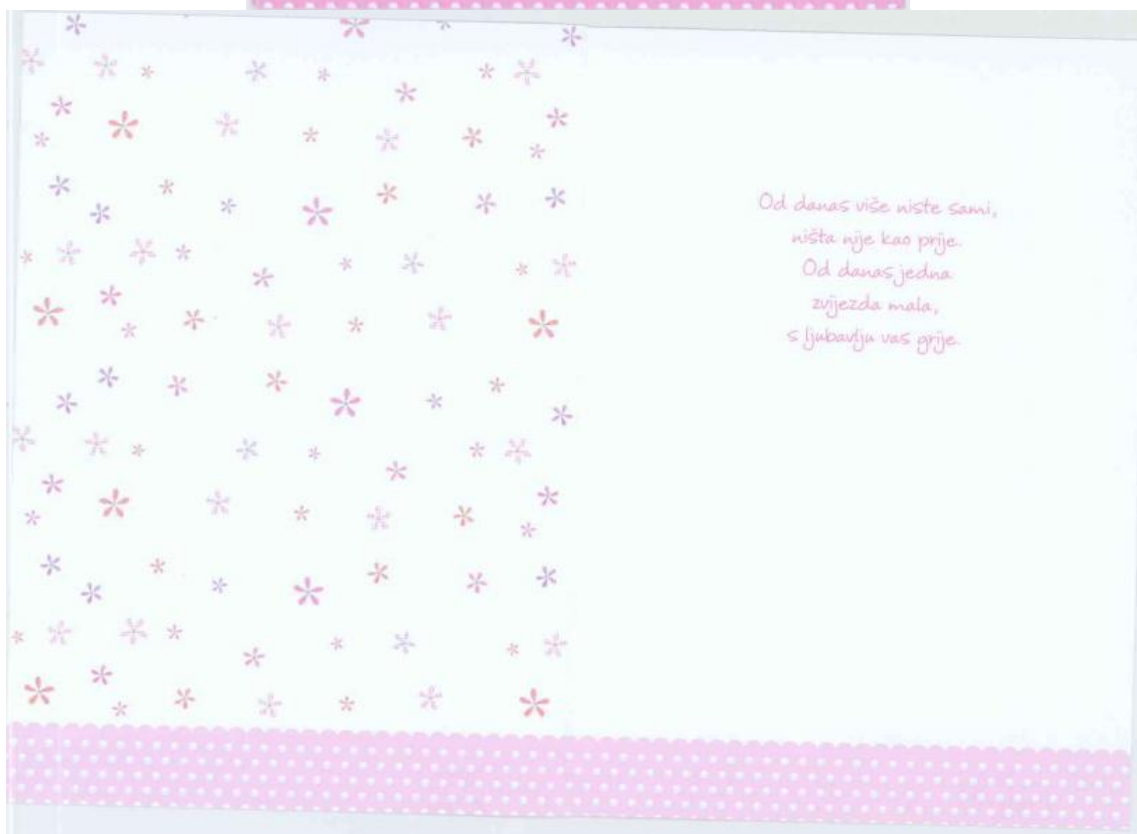

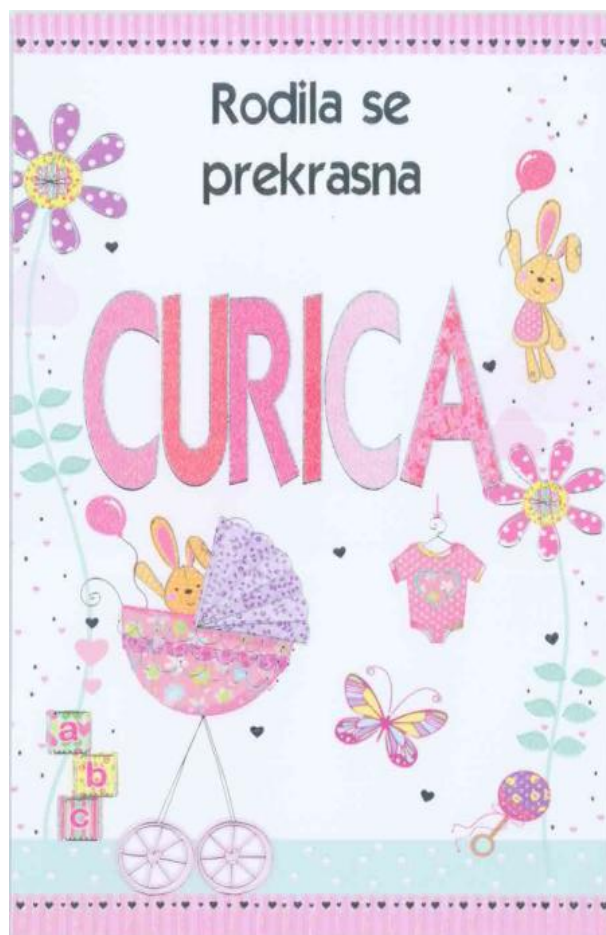
(125)

(126)

(127)

Čestitke na djevojčici

(128)

*Sreća koju danas osjećate
je tek mali dio ljepote
koju će vam vaša djevojčica
donijeti kroz život.*

Uživajte u svakom trenutku!

Čestitke na dečkiću

(129)

Brak bez djece je
kao dan bez sunca.
Vaše je upravo zasjalo...

Volite ga i pazite!

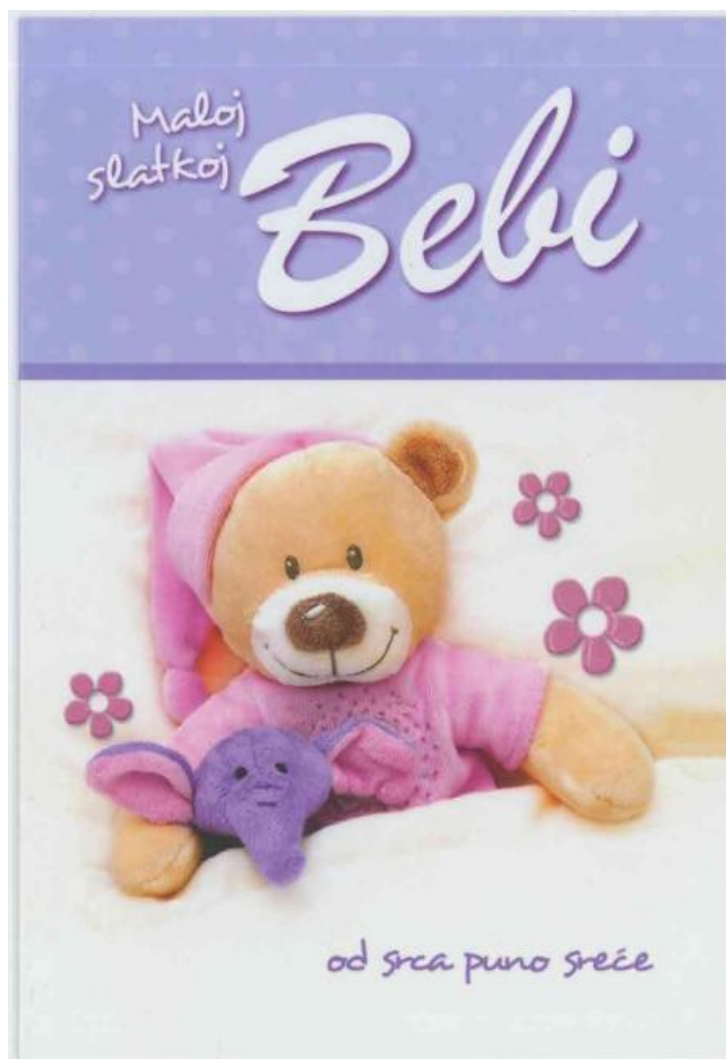
(130)

(131)

(132)

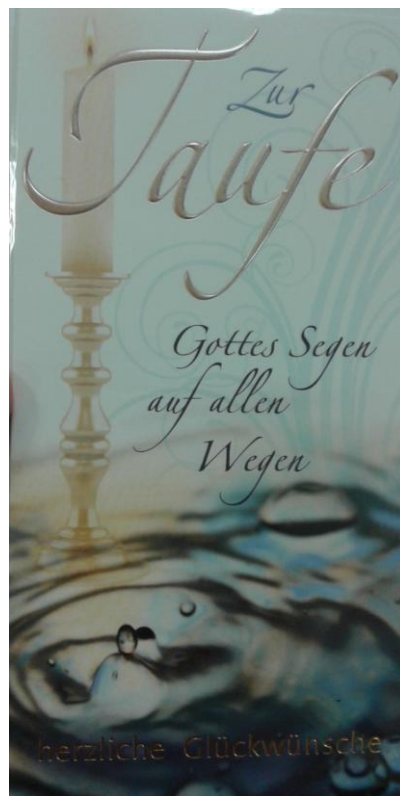

(133)

11. Krštenje (njemački jezik)

(134)

(135)

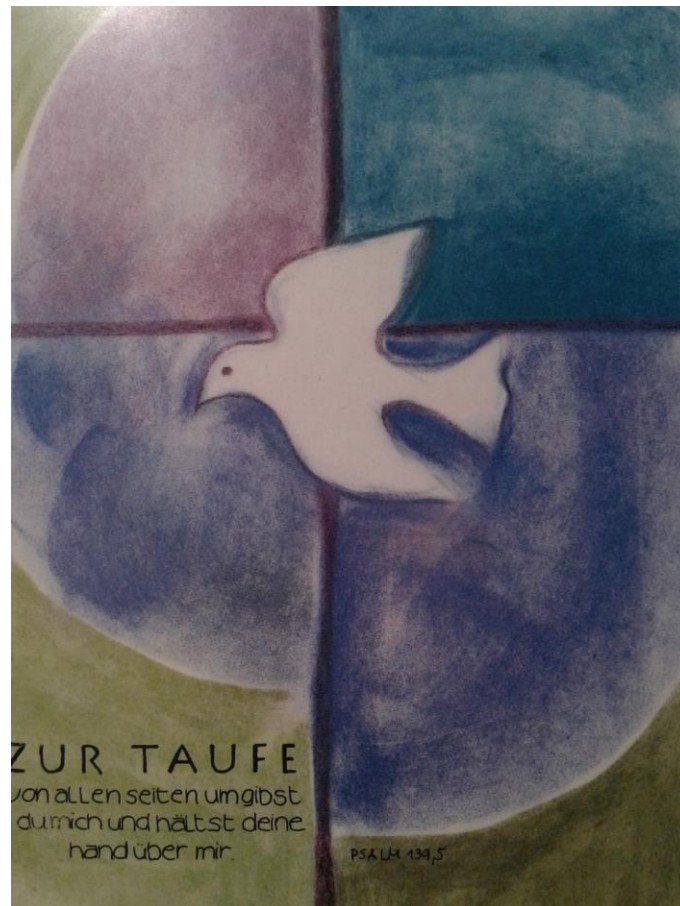
(136)

(137)

(138)

(139)

(140)

(141)

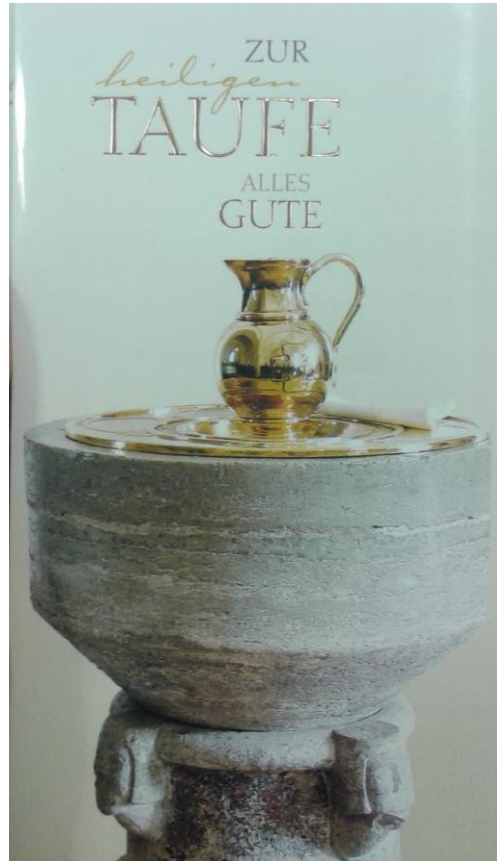
(142)

(143)

(144)

(145)

(146)

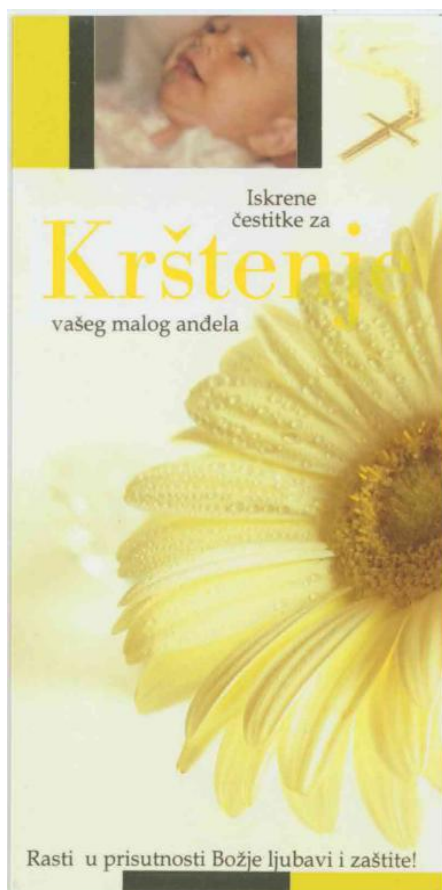
12. Krštenje (hrvatski jezik)

(147)

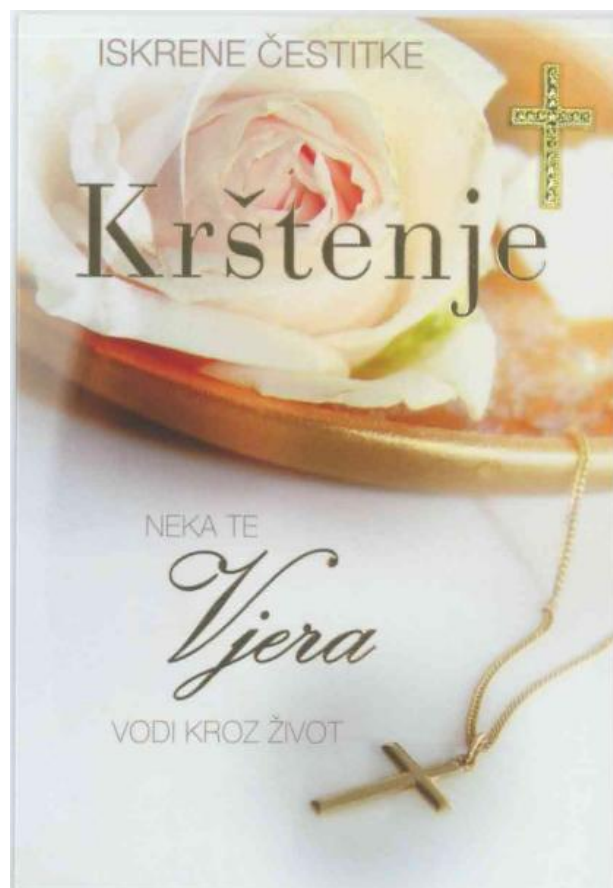
(148)

(149)

(150)

(151)

13. Sveta pričest (njemački jezik)

(152)

(153)

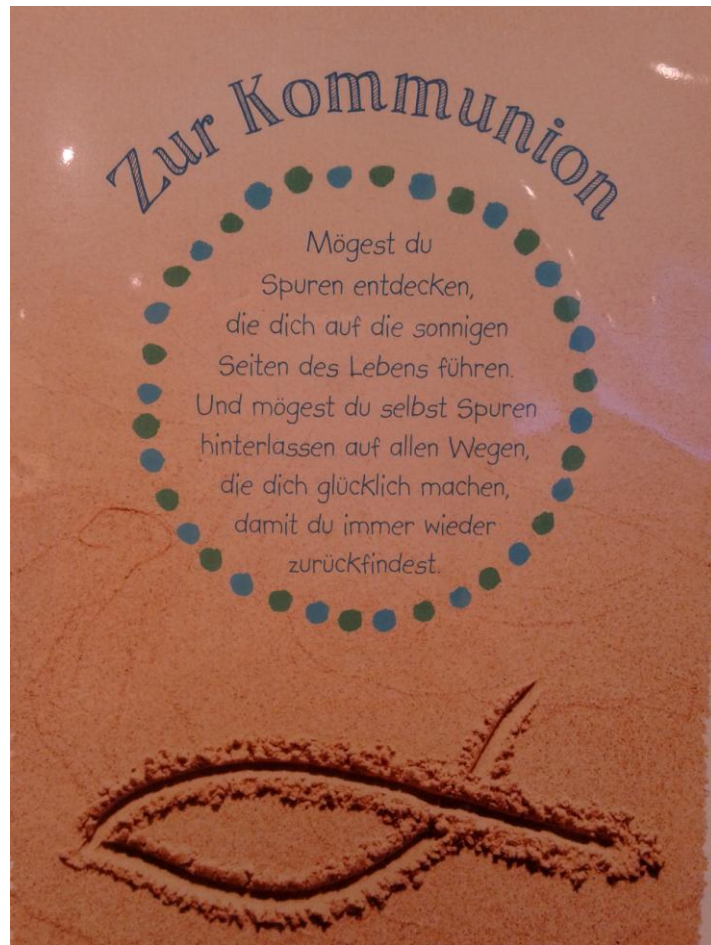
(154)

(155)

(156)

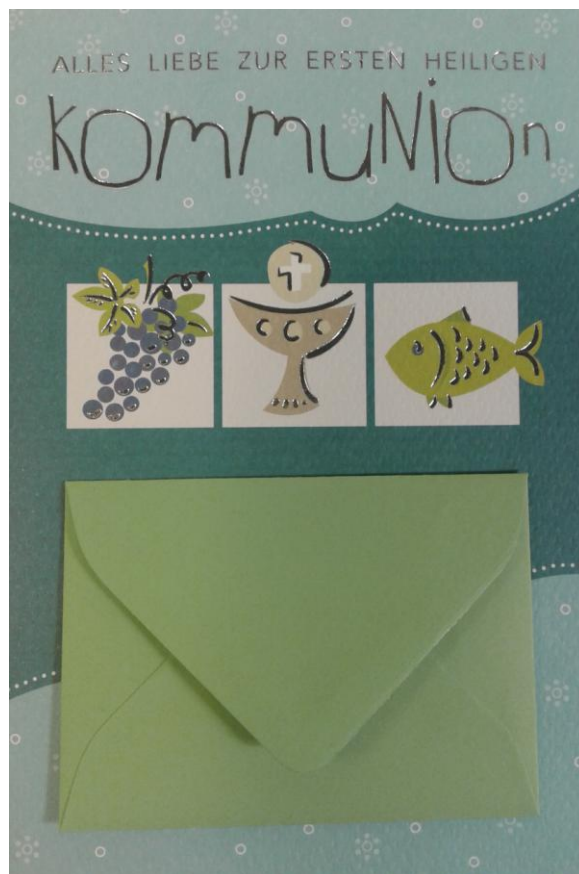
(157)

(158)

(159)

(160)

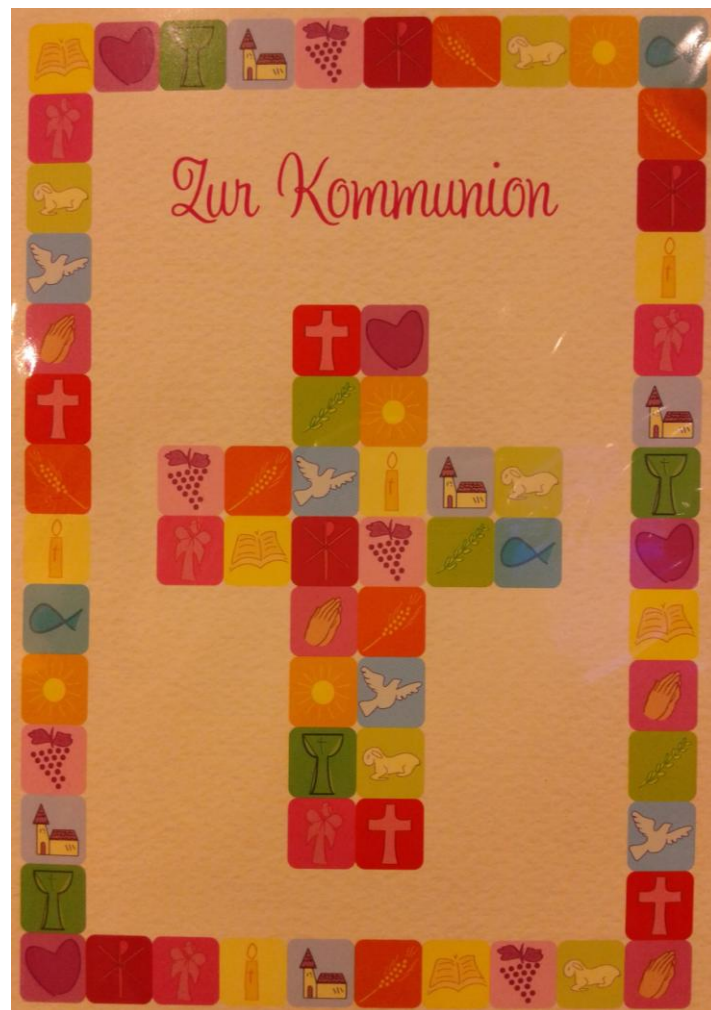
(161)

(162)

(163)

(164)

(165)

(166)

(167)

(168)

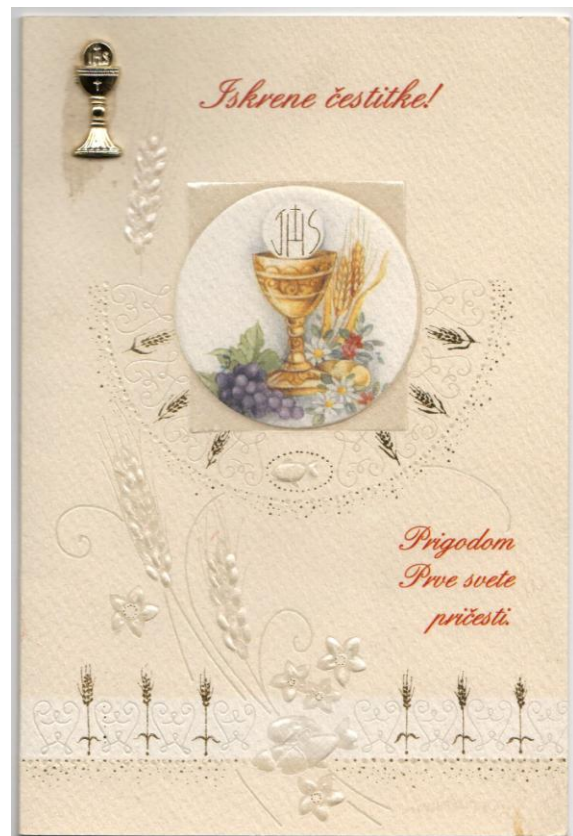

15. Sveta pričest (hrvatski jezik)

(169)

(170)

15. Potvrda (njemački jezik)

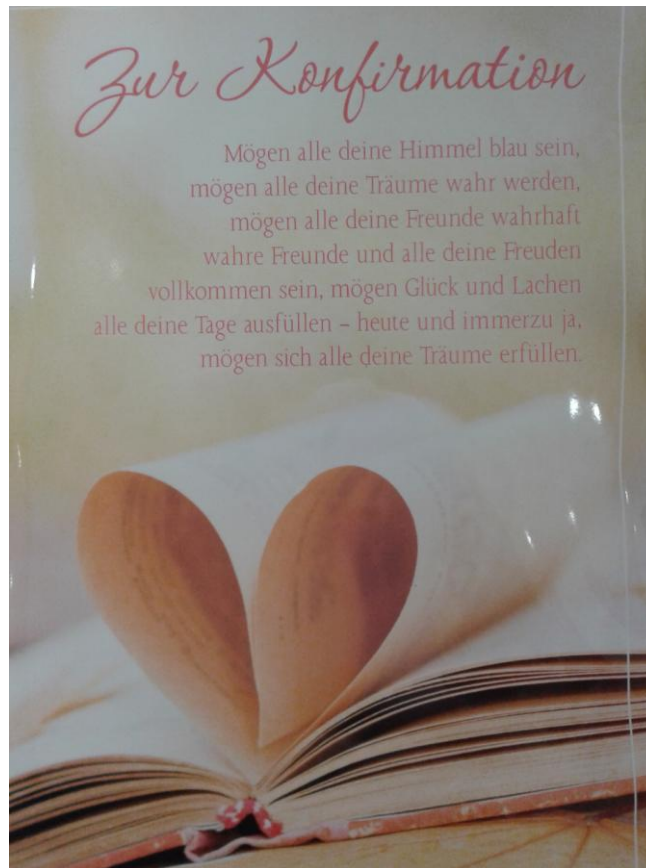
(171)

(172)

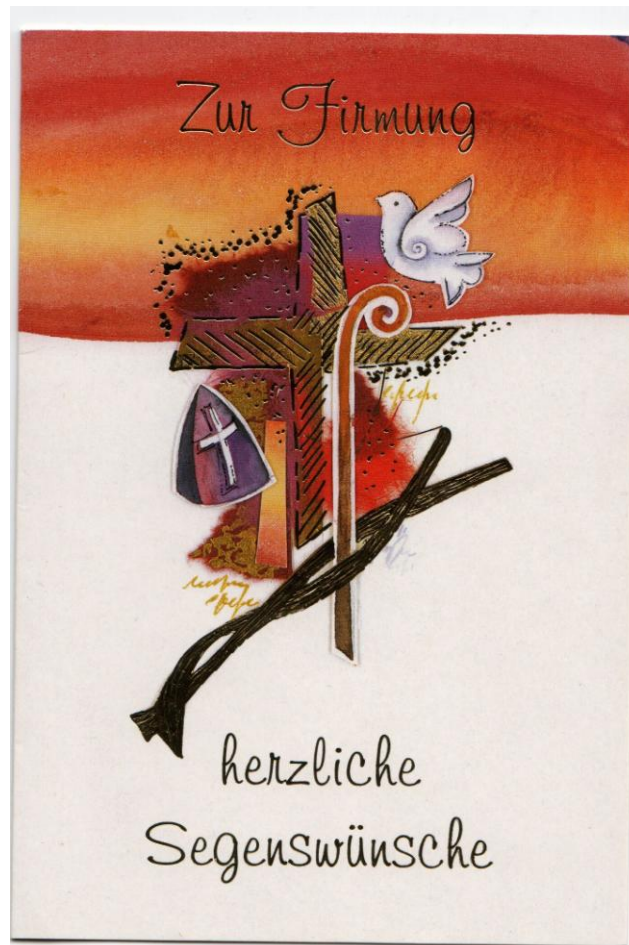
(173)

(174)

(175)

(176)

(177)

(178)

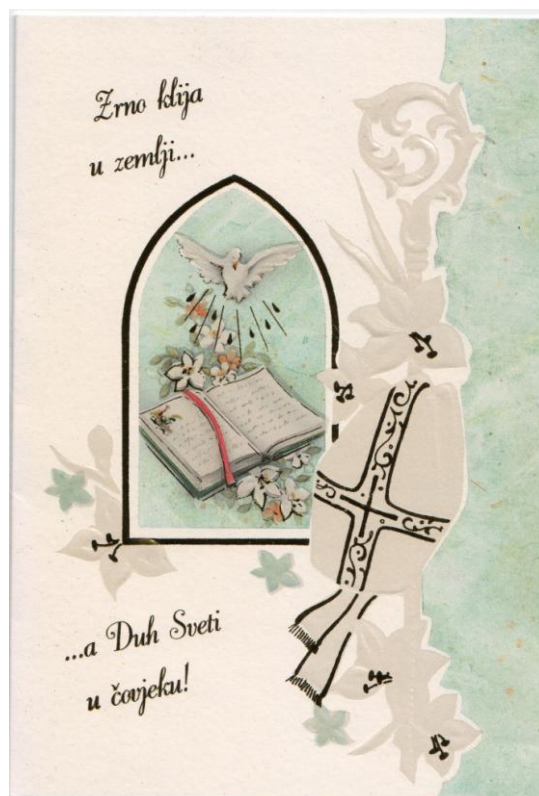

16. Potvrda (hrvatski jezik)

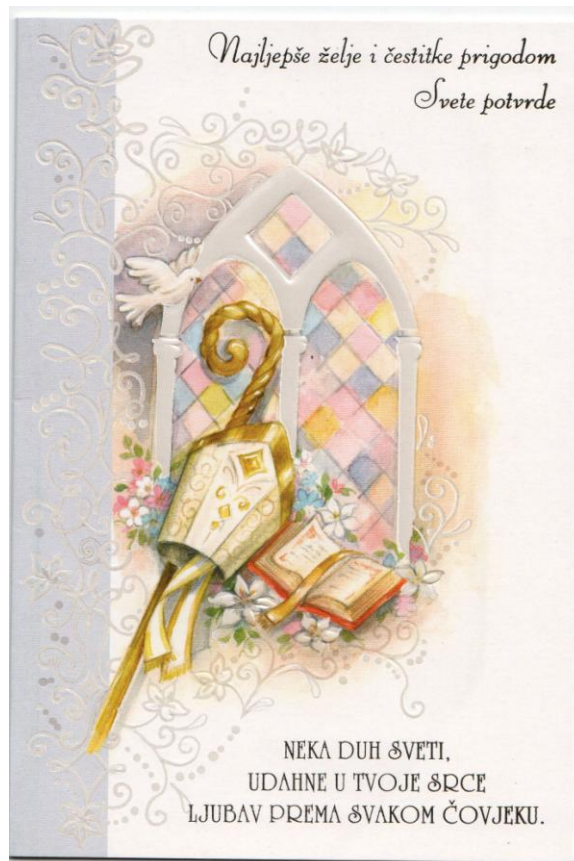
(179)

(180)

(181)

(182)

(183)

*Sveta
potvrda*

(184)

*Neka ti je sretan
i blagoslovljen
ovaj poseban dan!*

Isus reče:
"Ja sam Put,
Istina i Život!"

(185)

(186)

17. Imendan (njemački jezik)

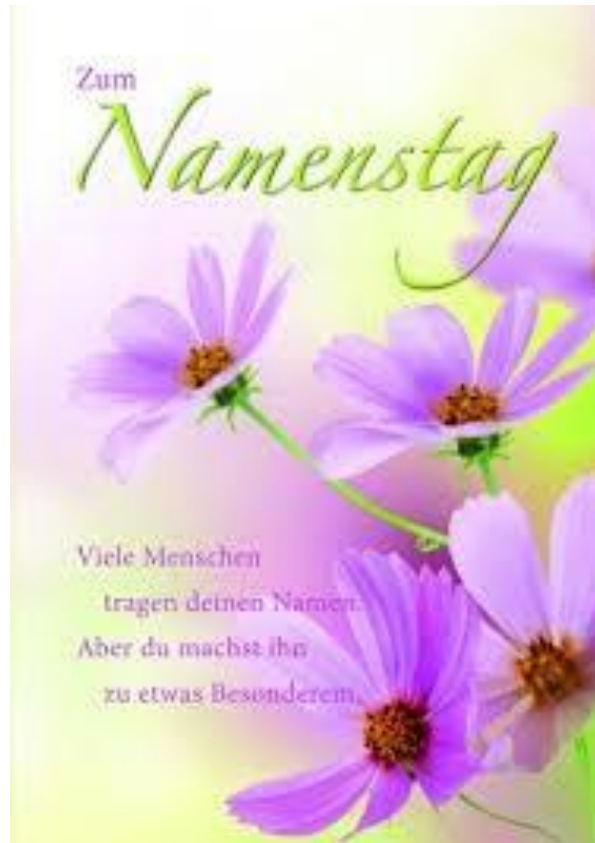
(187)

(188)

(189)

(190)

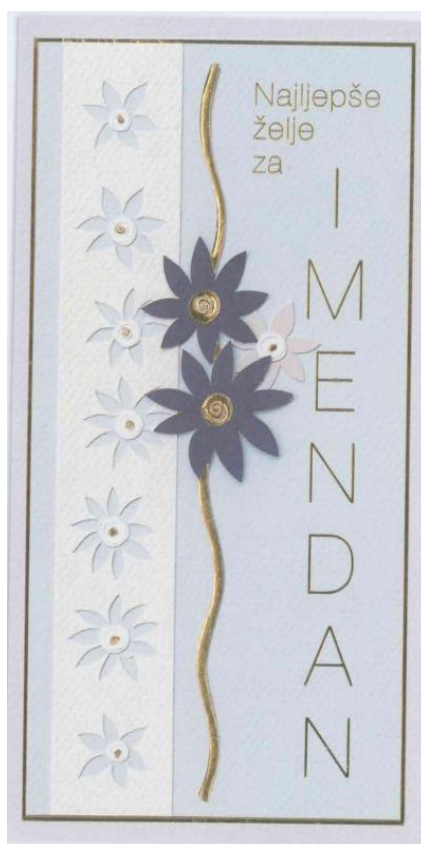

19. Imendan (hrvatski jezik)

(191)

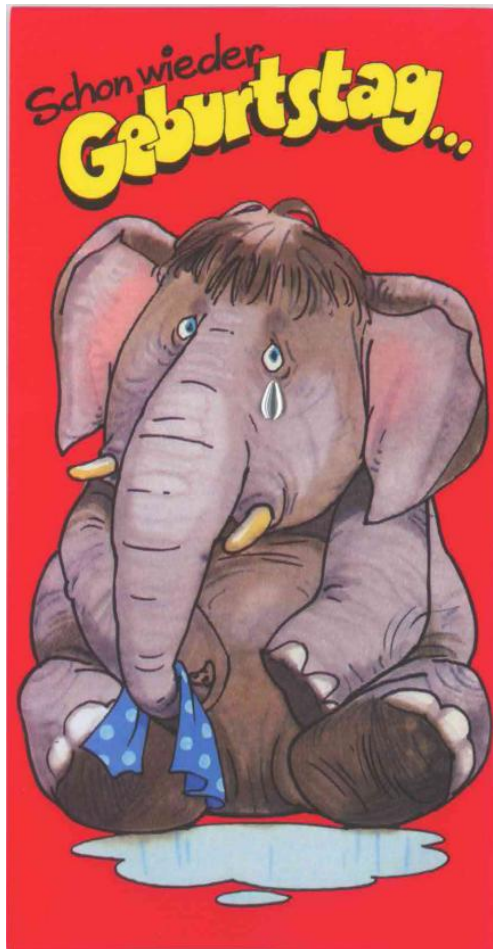
(192)

(193)

19. Rođendan (njemački jezik)

(194)

(195)

(196)

(197)

(198)

(199)

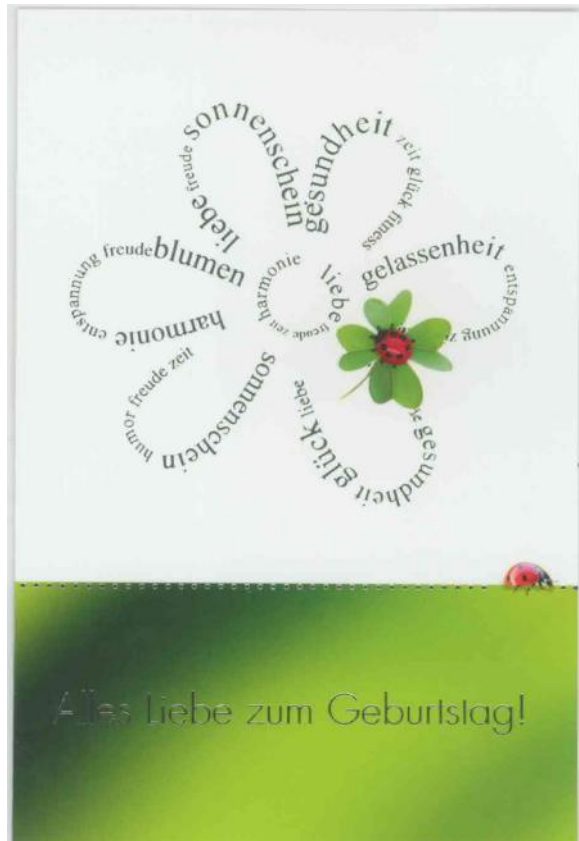
(200)

(201)

(202)

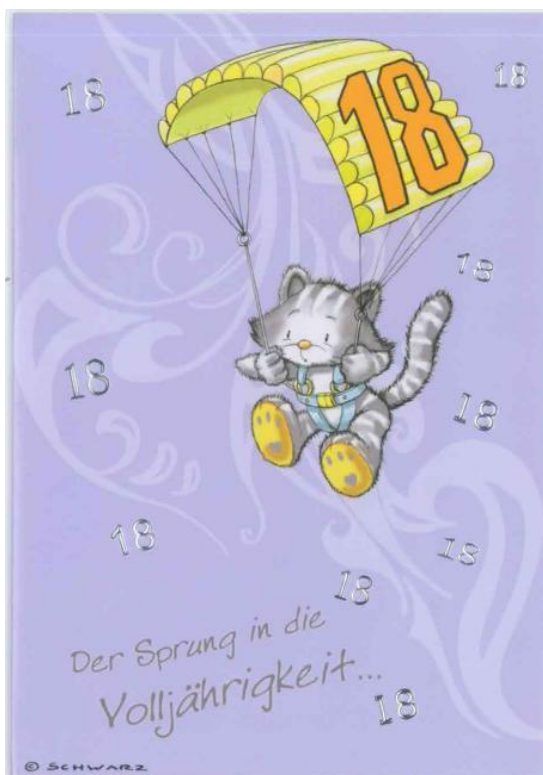
(203)

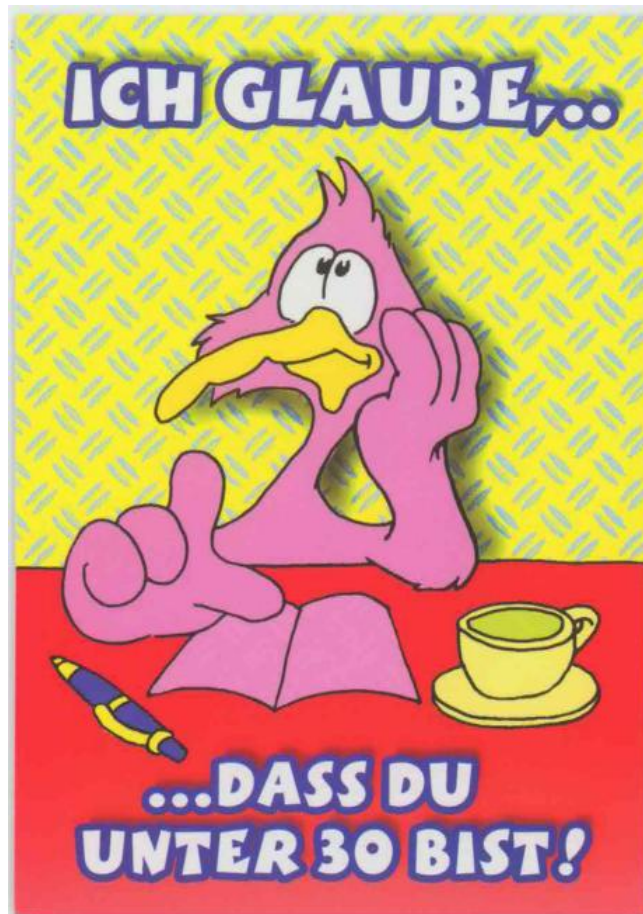

(204)

(205)

(206)

DAS ÄLTERWERDEN
IST MIT DIESER
GEBURTSTAGSKARTE
KEIN PROBLEM MEHR!

(207)

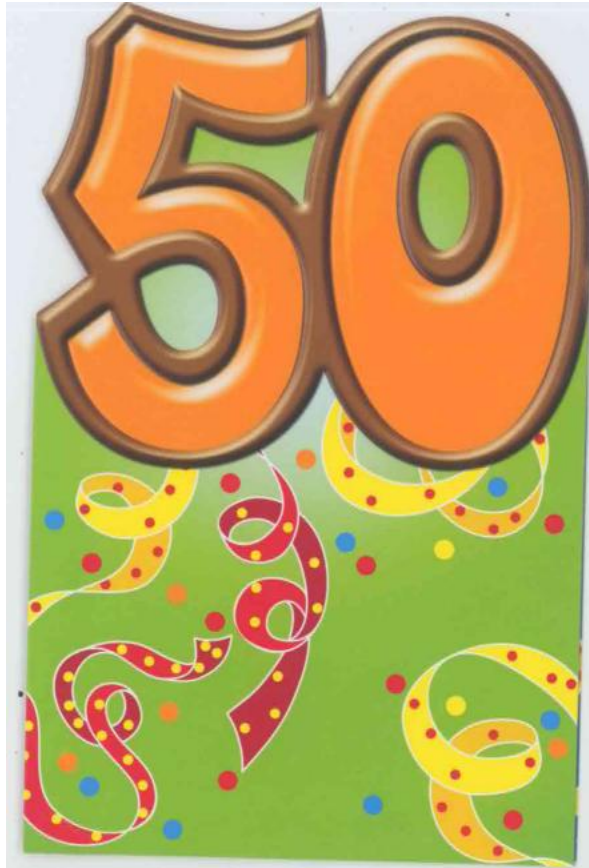
EINFACH IMMER WIEDER LAUT VORLESEN!

...ICH BIN JUNG
...ICH BIN JUNG
...ICH BIN SEHR JUNG!

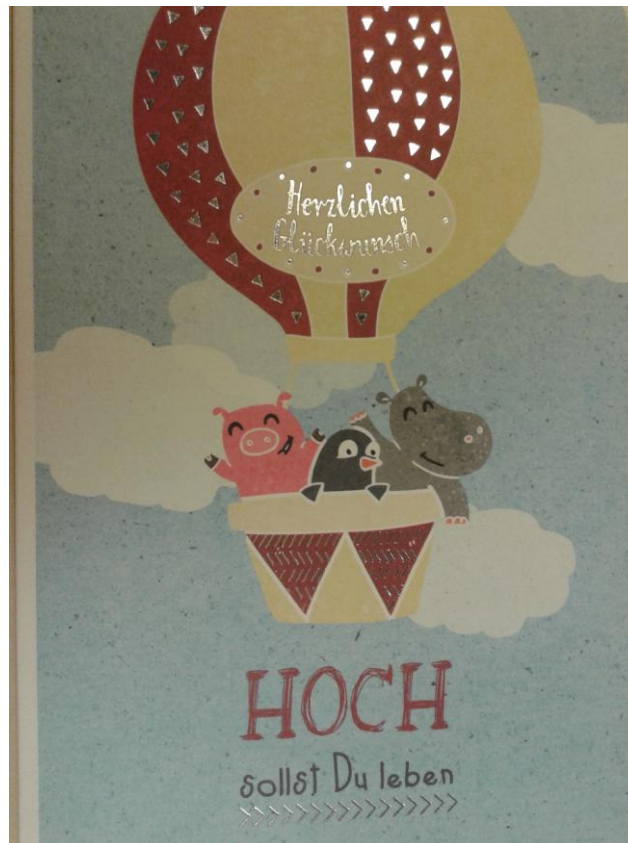

ALLES LIEBE
ZUM
GEBURTSTAG!

(208)

(209)

(210)

MAN WIRD
NICHT JÜNGER...

(211)

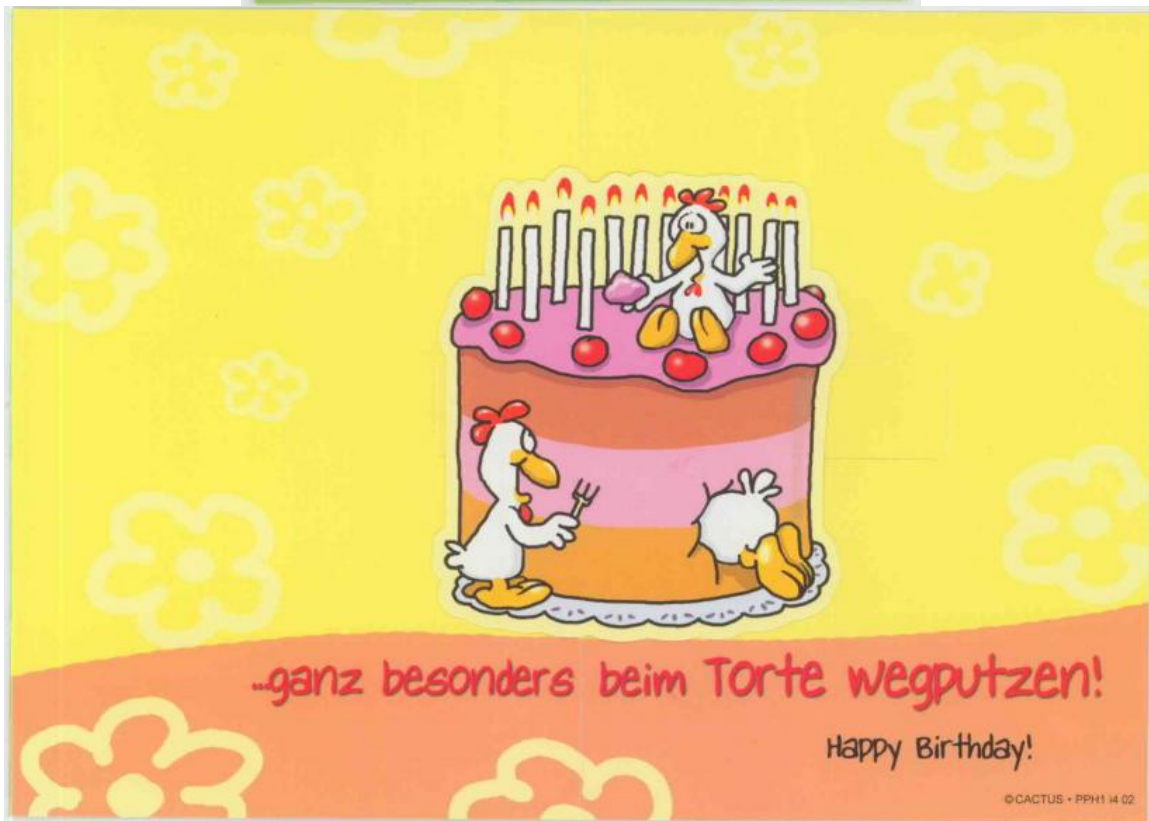

...ABER MAN KANN
JUNG BLEIBEN!

GUTE FAHRT INS
NEUE LEBENSJAHR!

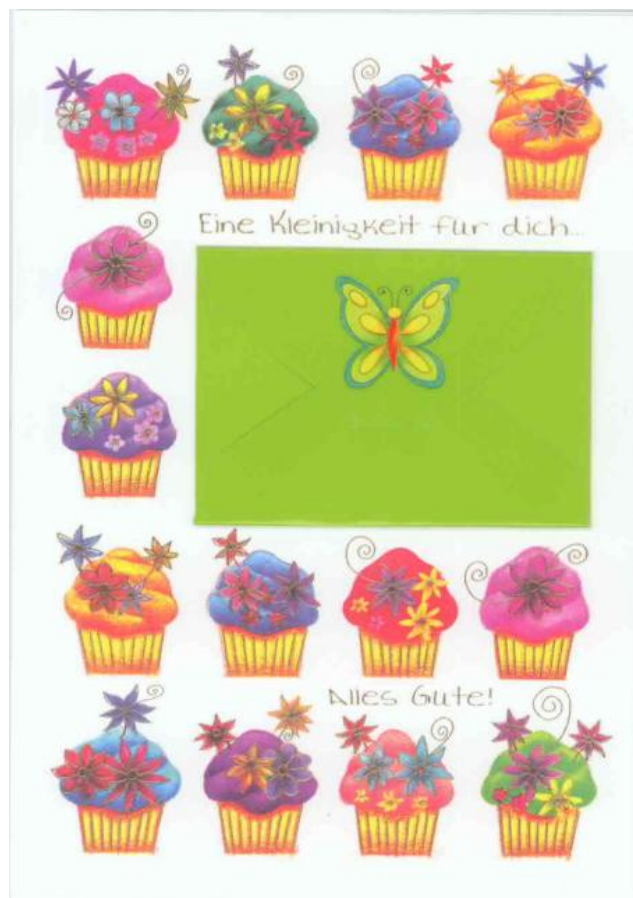
(212)

(213)

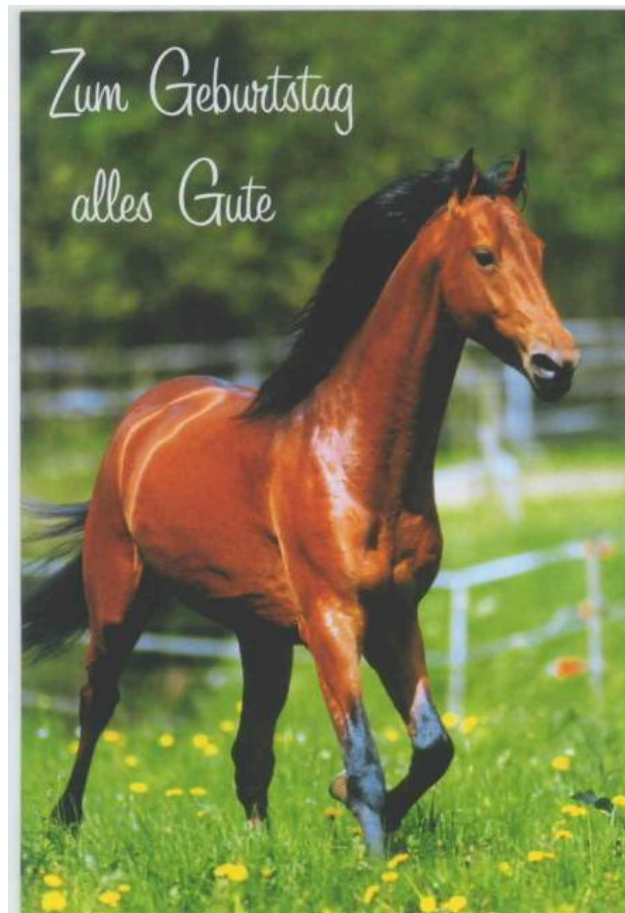
(214)

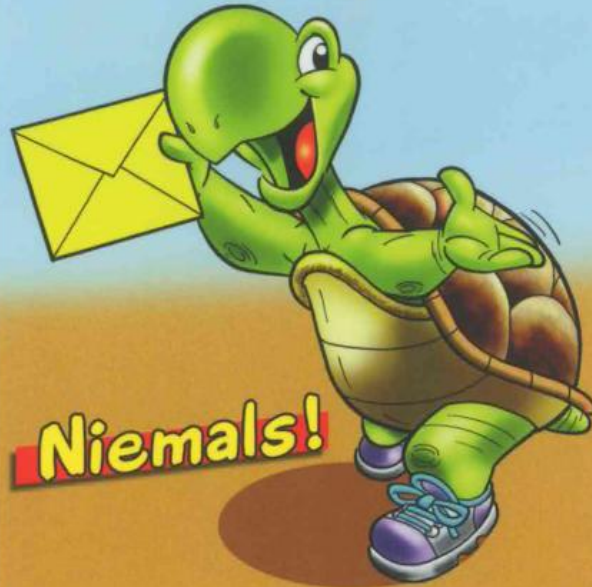
(215)

(216)

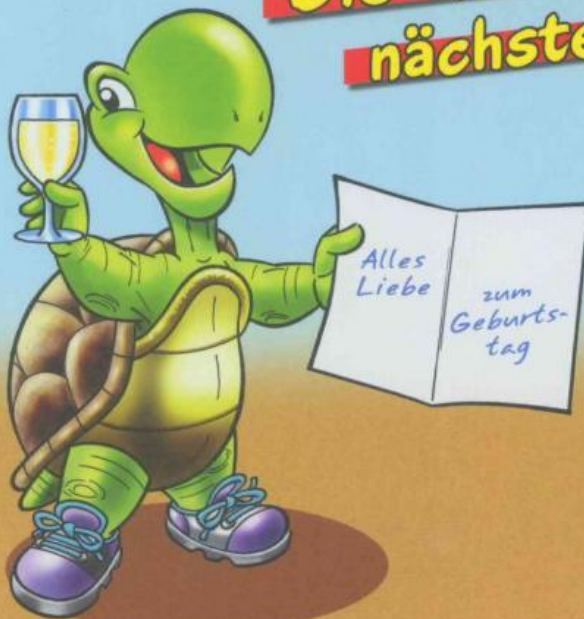
**Verspätete
Geburtstags-
grüße?**

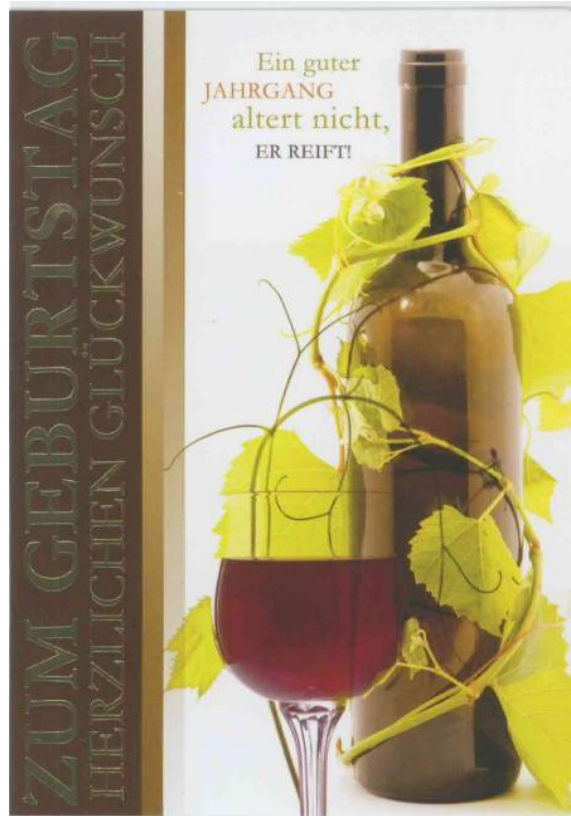
Niemals!

(217)

**Ich bin sogar zu früh.
Die Grüße sind fürs
nächste Jahr.**

(218)

(219)

Umfragen haben
ergeben, dass man mit
zunehmendem Alter **mehr
gedrückt**
wird...

(220)

...von Hose, Hemd
und Gürtel.

Herzlichen Glückwunsch
zum Geburtstag

(221)

ENDLICH IST ES SO WEIT....

...DAS
GRÜNE
HINTER
DEN
OHREN
IST
WEG!

JETZTKANNST DU ENDLICH
DAS TUN....

(222)

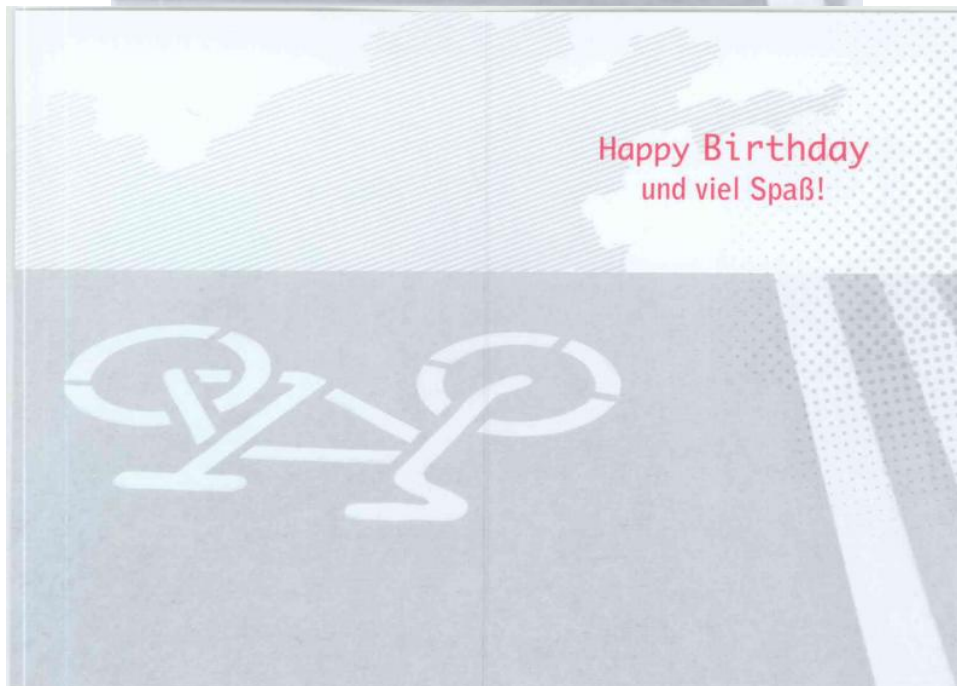
...WAS DU
SCHON IMMER
GEMACHT
HAST!

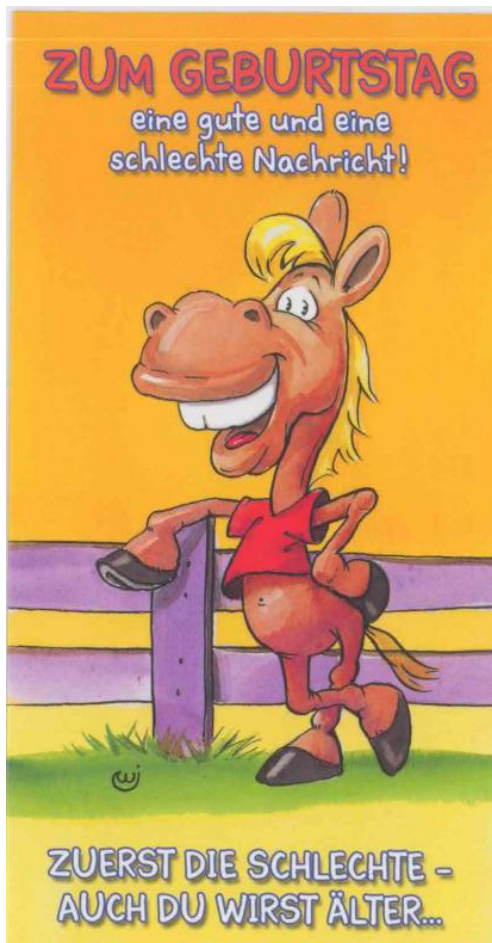

ZUM GEBURTSTAG ALLES GUTE!

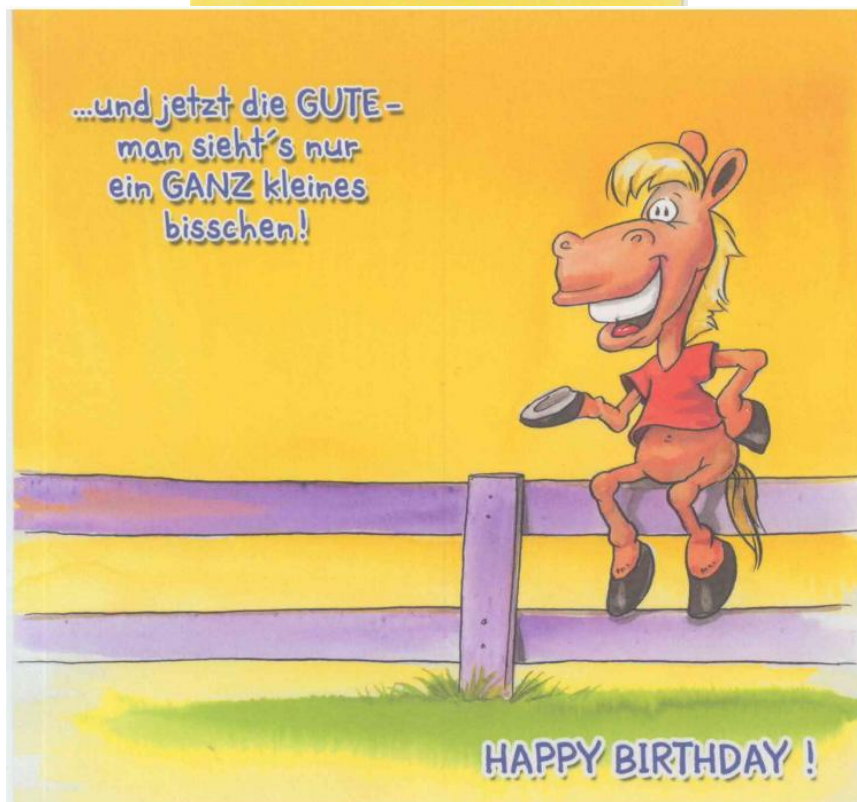

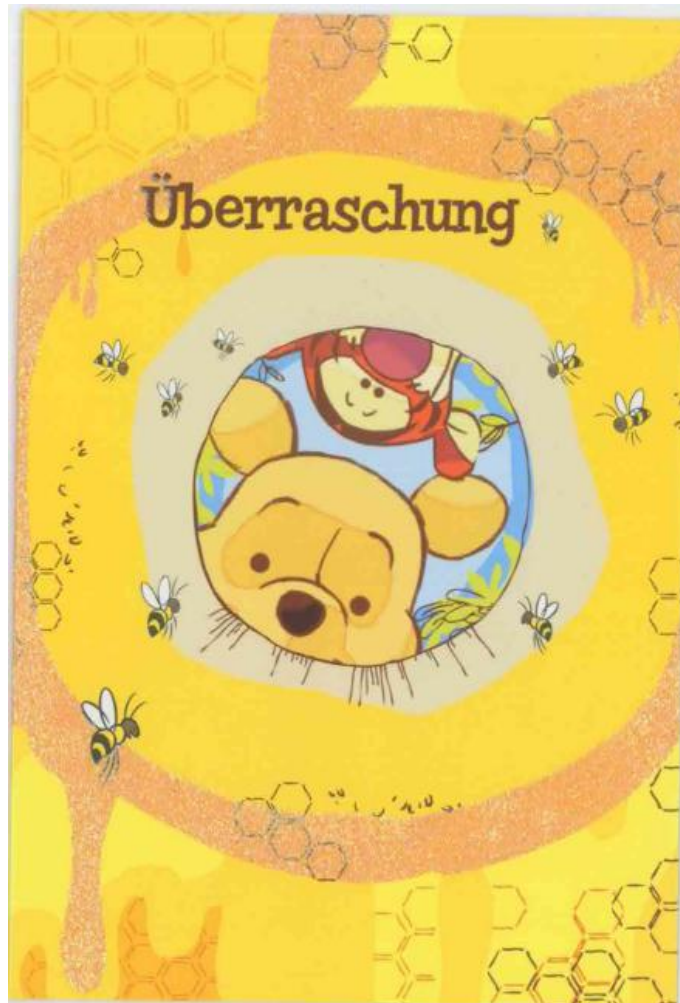
(223)

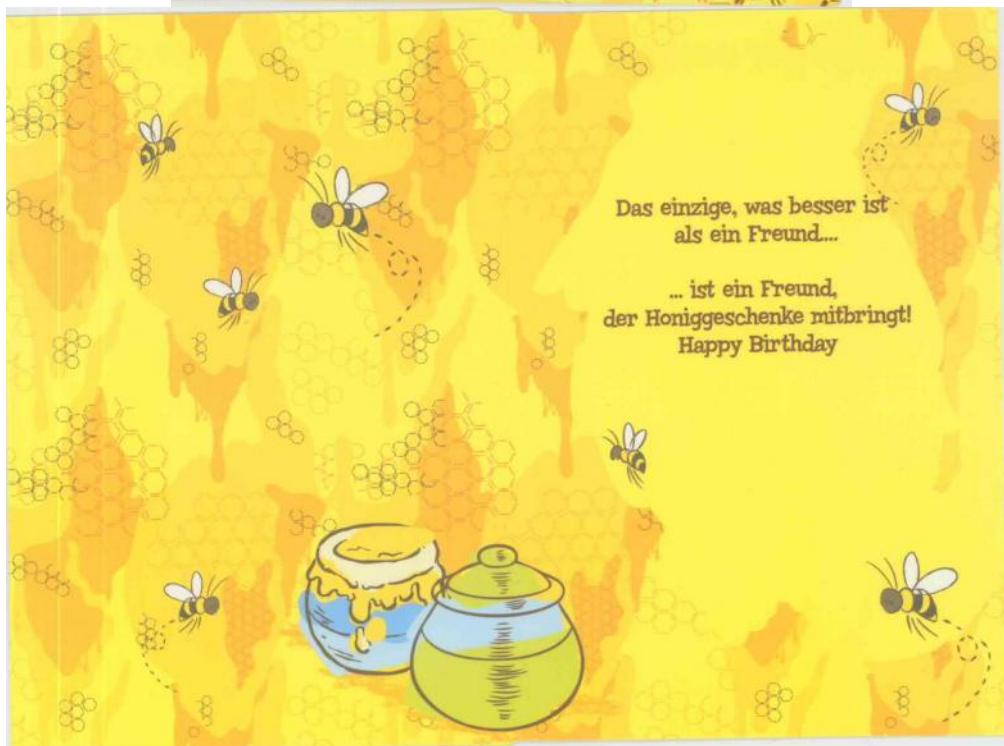

(224)

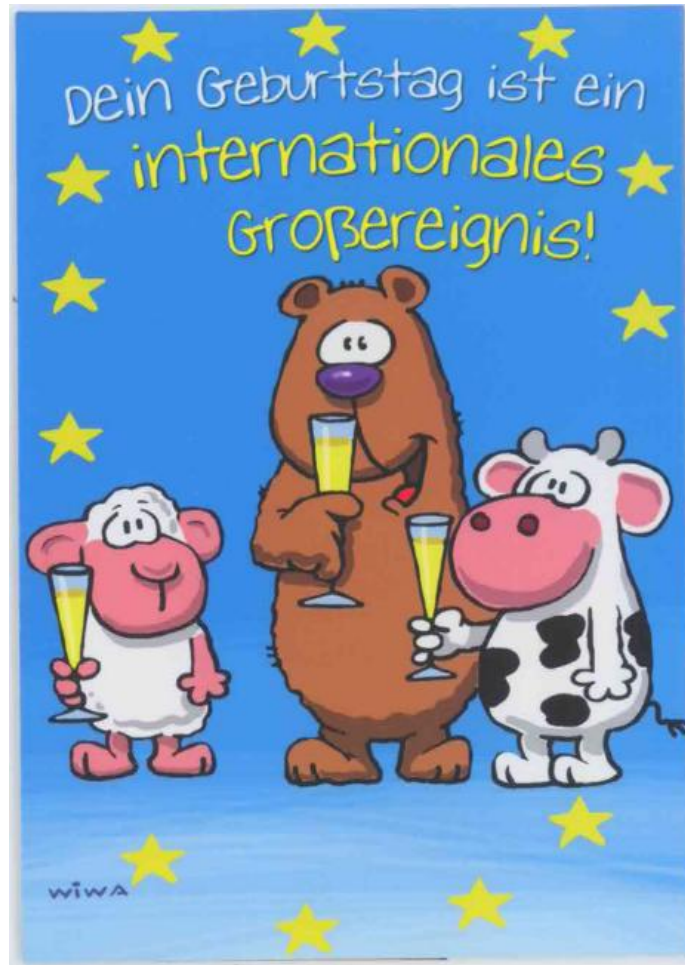

(227)

(228)

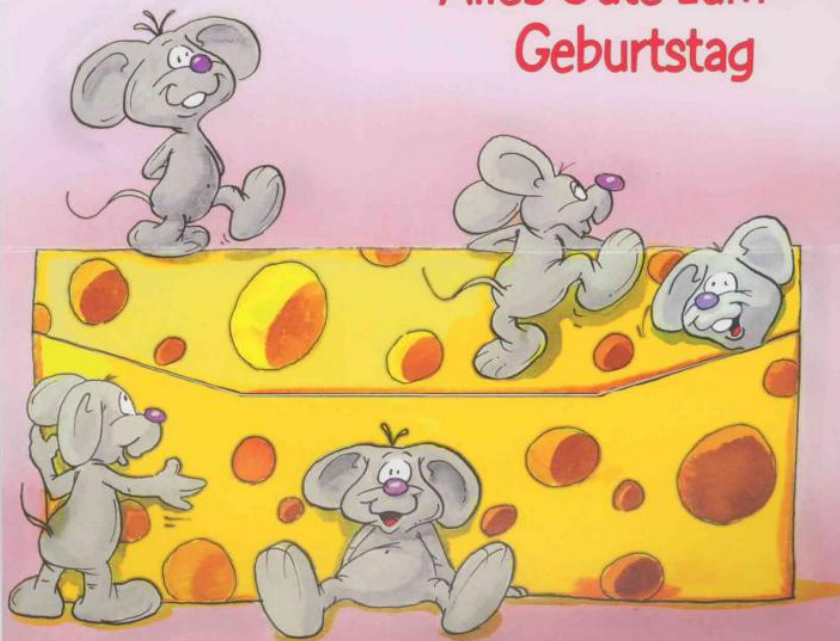
Hab' dir ein paar
MÄUSE reingelegt!

(229)

VIEL SPASS DAMIT!

Alles Gute zum
Geburtstag

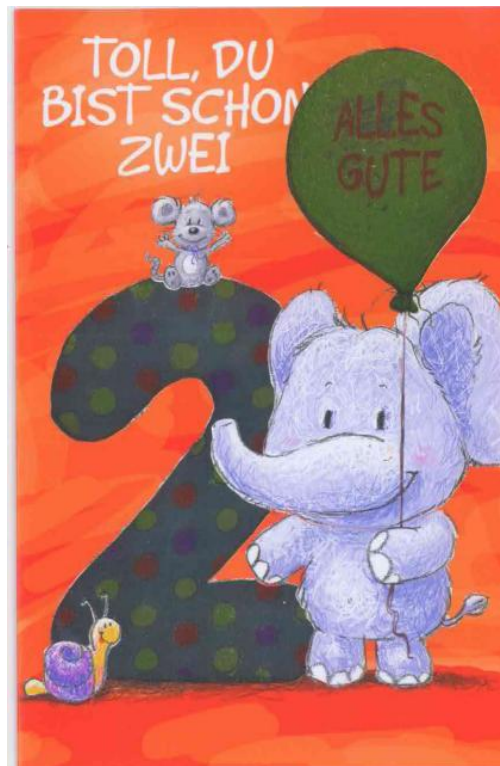
(230)

DU WIRST EINS! EIN TOLLER TAG!
DA KOMMT JEDER, DER DICH MAG,
MIT LIEBEN WÜNSCHEN UND GESCHENKEN,
WEIL ALLE HEUTE AN DICH DENKEN.

ALLES GUTE

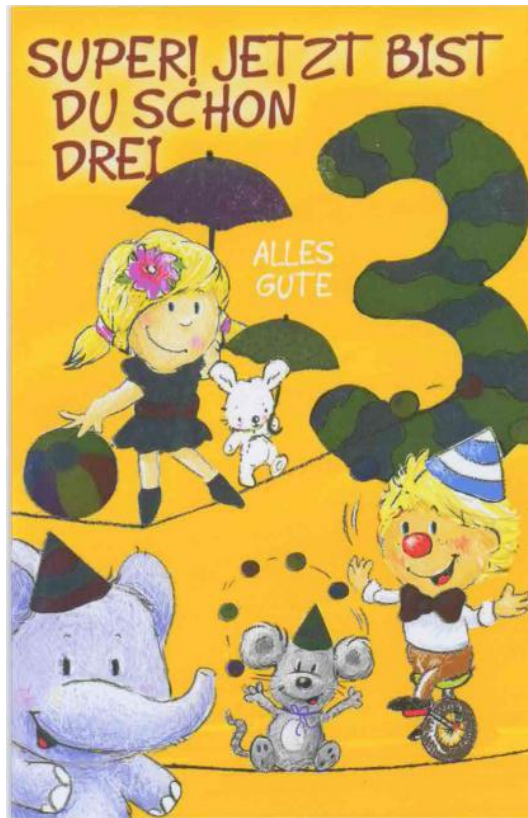
(231)

ALLE KOMMEN HEUT HERBEI
DENN DU BIST JA JETZT SCHON ZWEI.
SIE BRINGEN VIELE SCHÖNE SACHEN
DIE DIR SPAS UND FREUDE MACHEN.

HERZLICHEN
GLÜCKWUNSCH

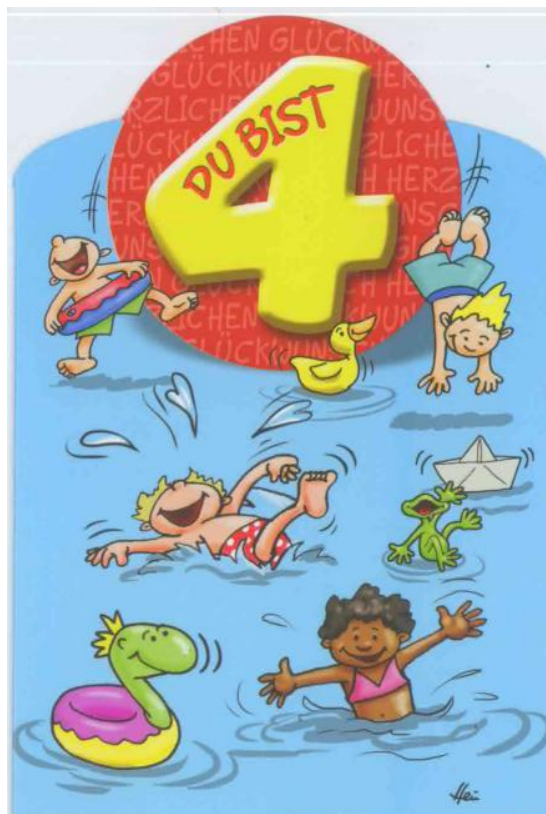
(232)

HURRA, HEUTE WIRST DU DREI!
ALLE FREUNDE SIND DABEI
HEUT KÖNNT IHR SPIELEN, TOBEN, LACHEN
UND LAUTER TOLLE SACHEN MACHEN.

ALLE GUTEN
WÜNSCHE

(233)

SCHWUPPDIWUPP - JETZT BIST DU VIER!
ALLE KOMMEN HEUT ZU DIR
MIT GUTEN WÜNSCHEN UND GESCHENKEN,
WEIL SIE ALLE AN DICH DENKEN.

HERZLICHEN GLÜCKWUNSCH

(234)

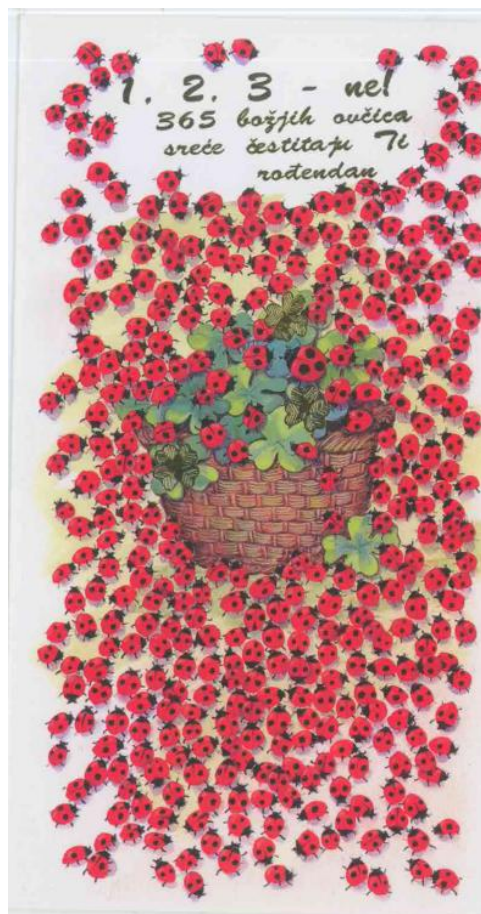

20. Rođendan (hrvatski)

(235)

(236)

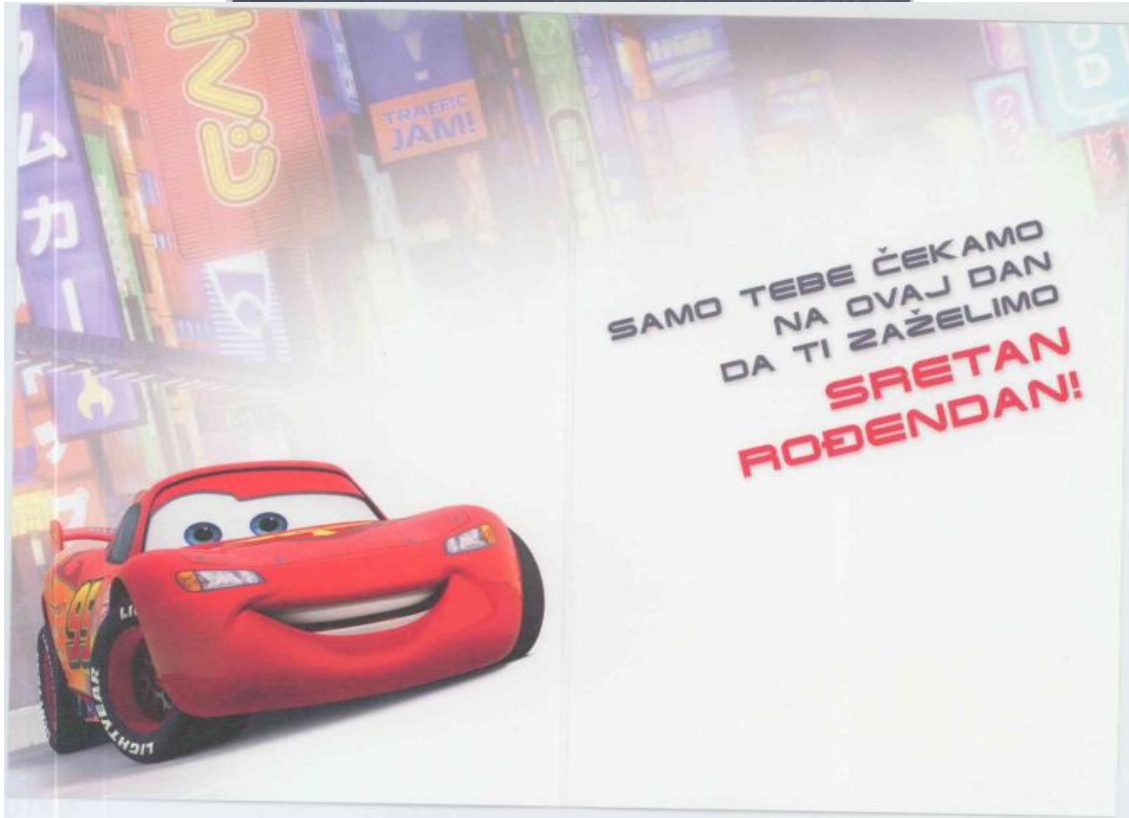
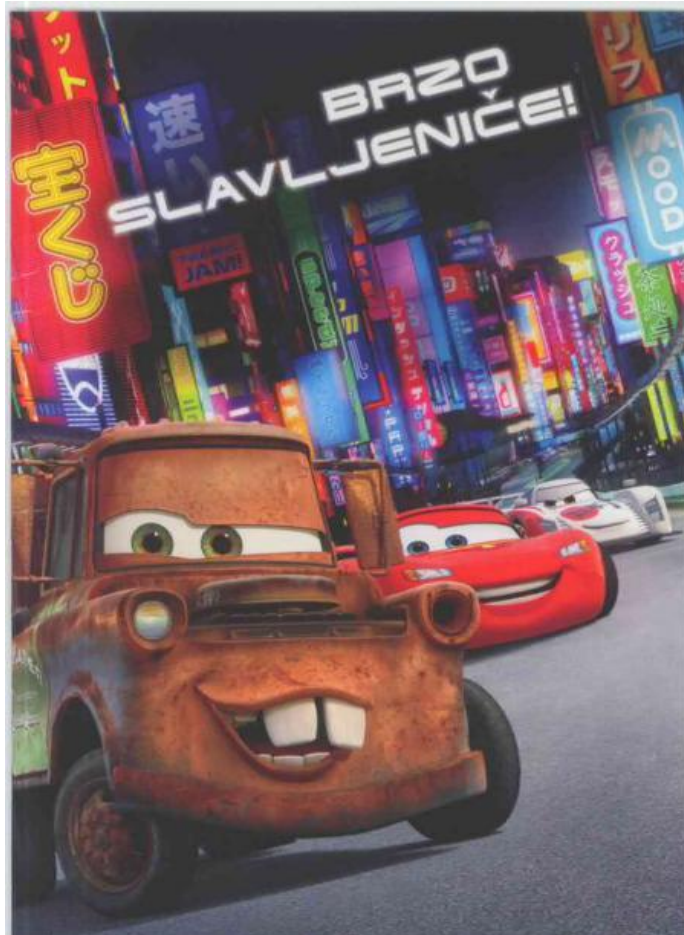

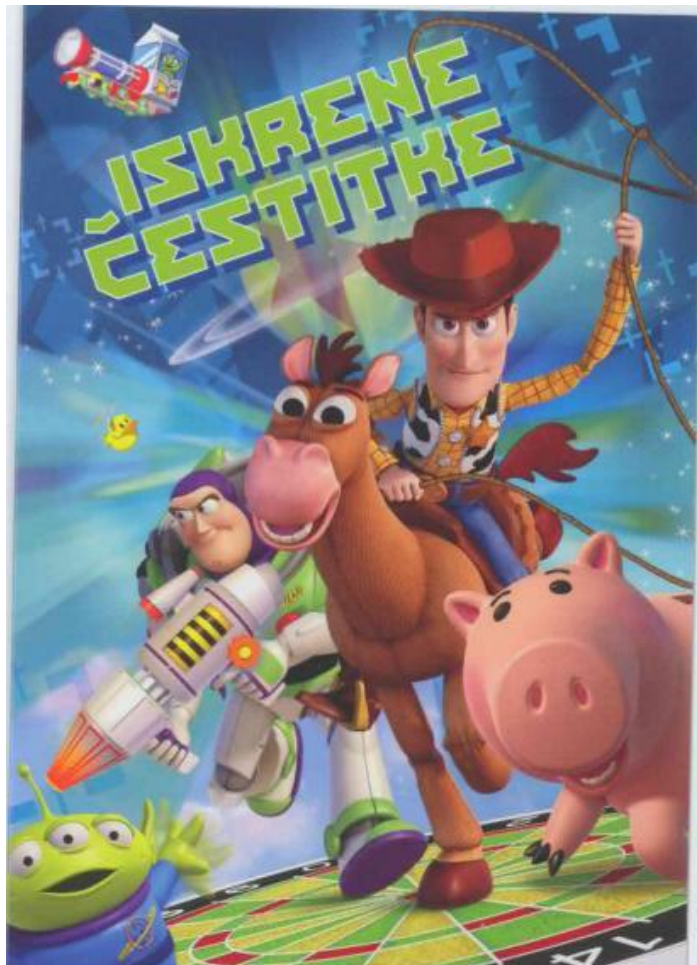
(237)

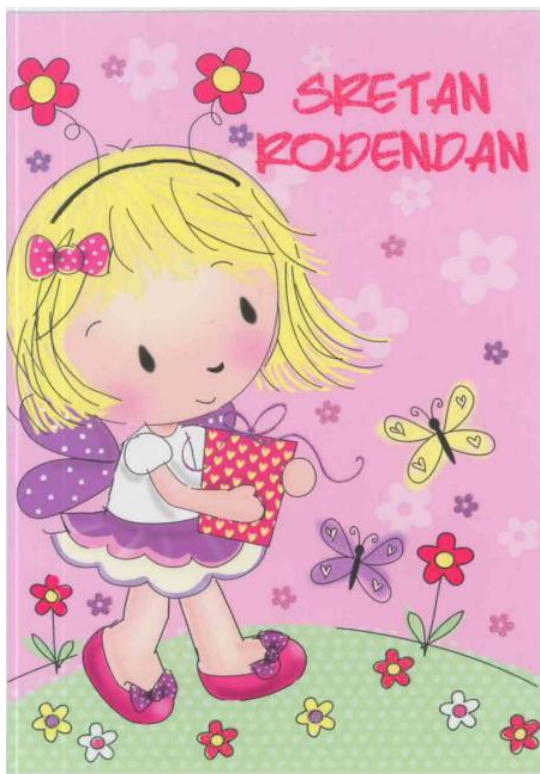
(238)

(239)

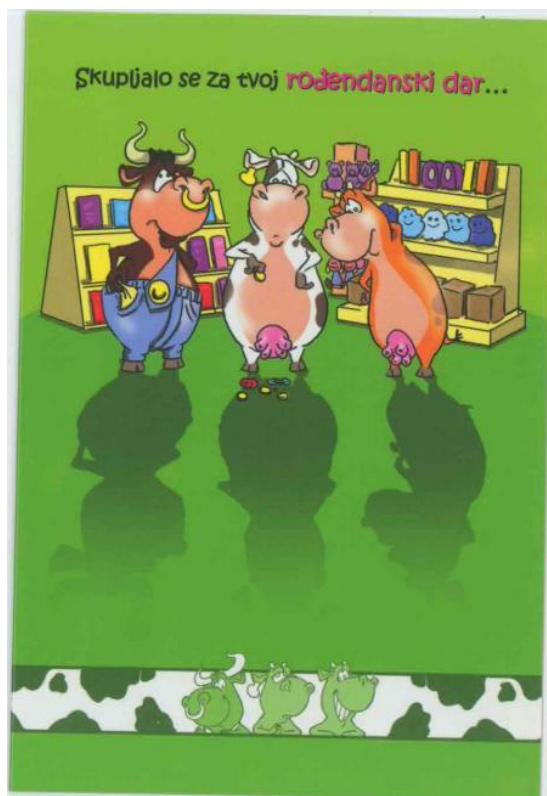

(240)

Ova čestitka
prekrasnih želja
nosi ti pregršt
radosti i veselja!

(241)

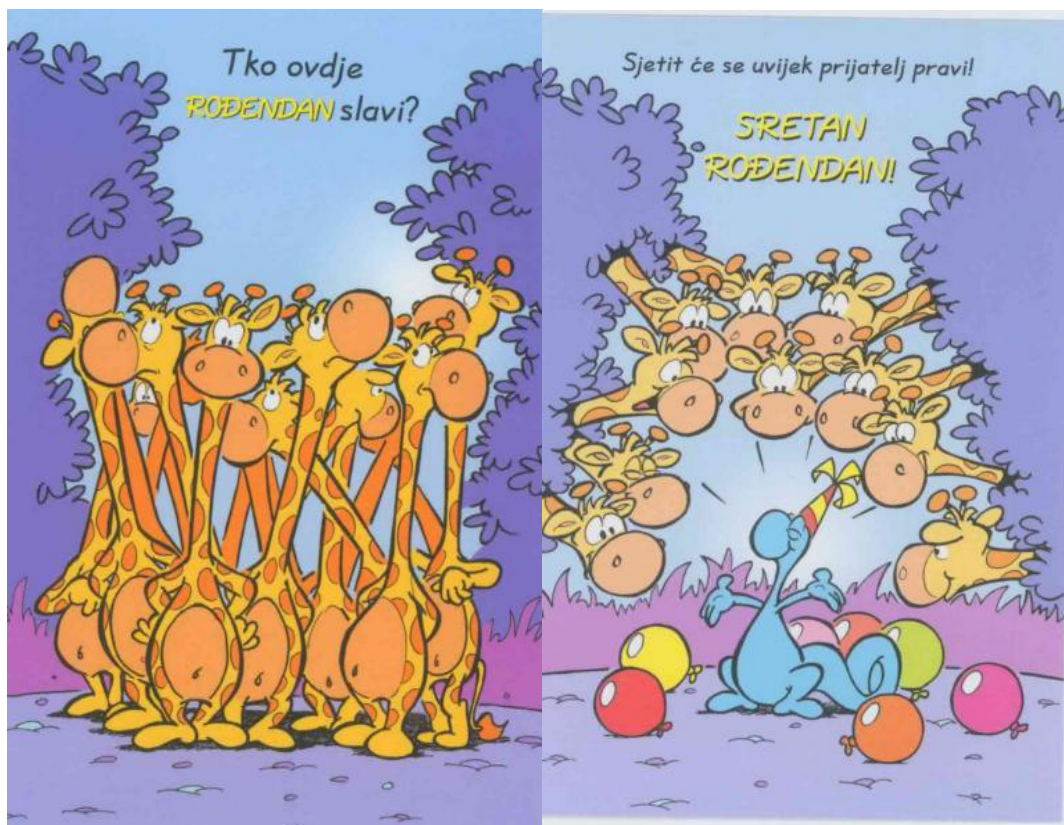

... i skupilo se samo za ovu čestitku
kojom ti želim:

SRETAN ROĐENDAN!

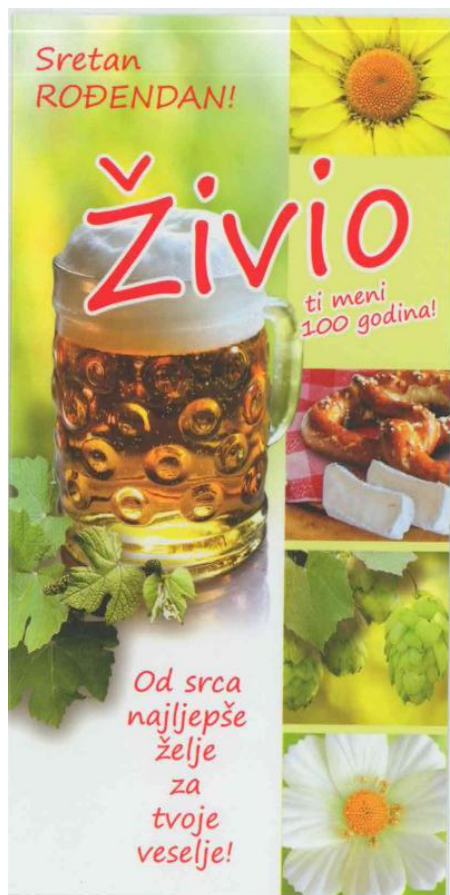
(242)

(243)

(244)

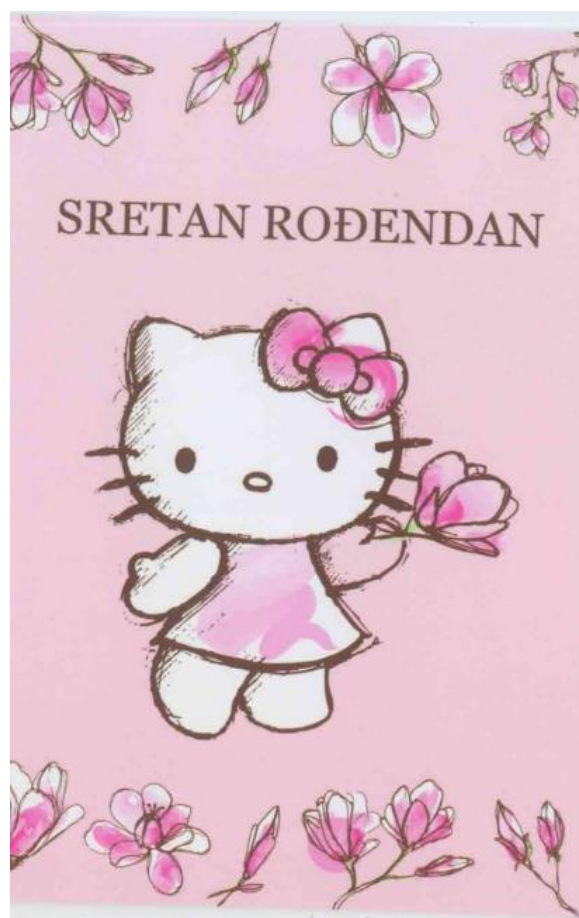
(245)

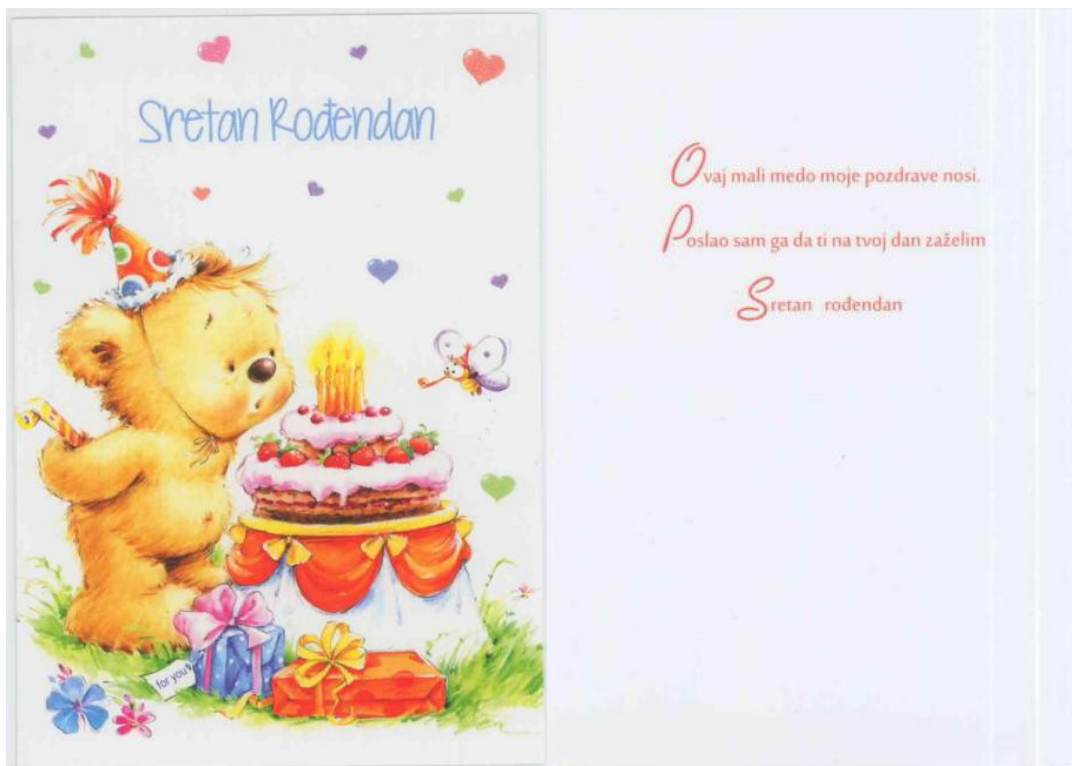
(246)

(247)

(248)

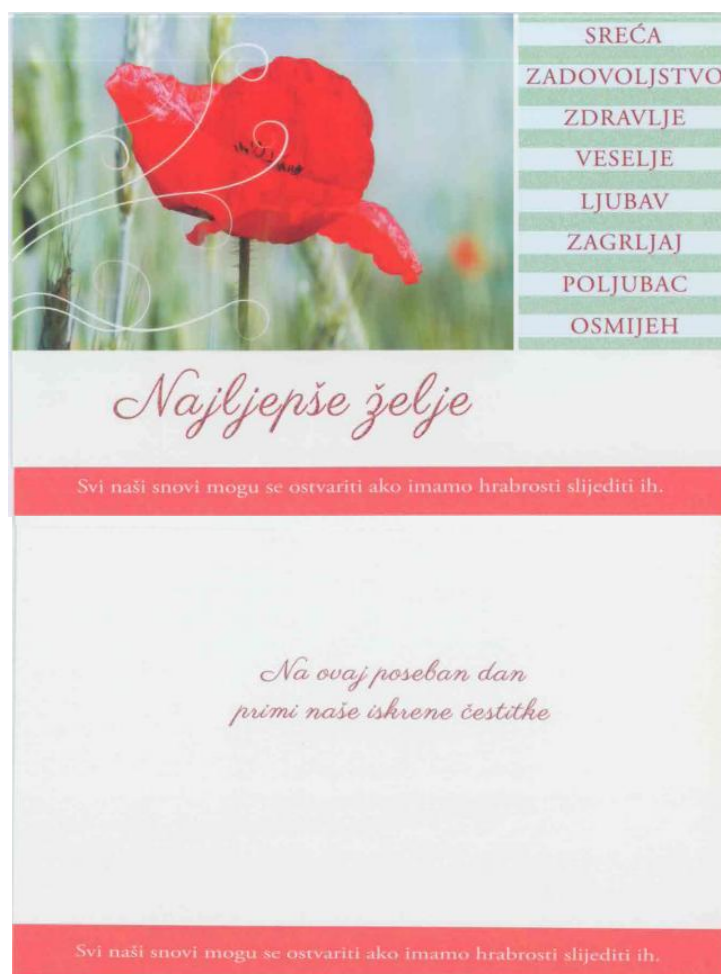
(249)

(250)

(251)

Danas je tvoj dan! Dok Sunce ti se smije...

...s tobom plešemo...

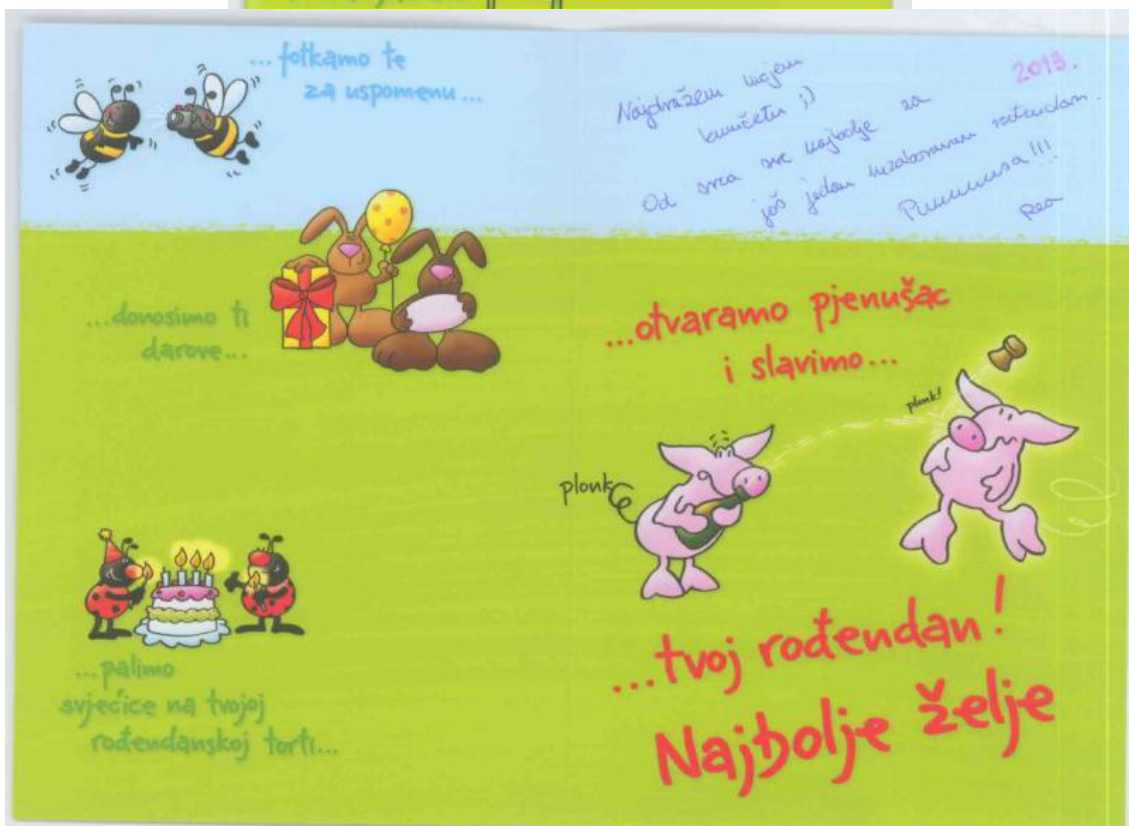

...tebi nazdravljamo...

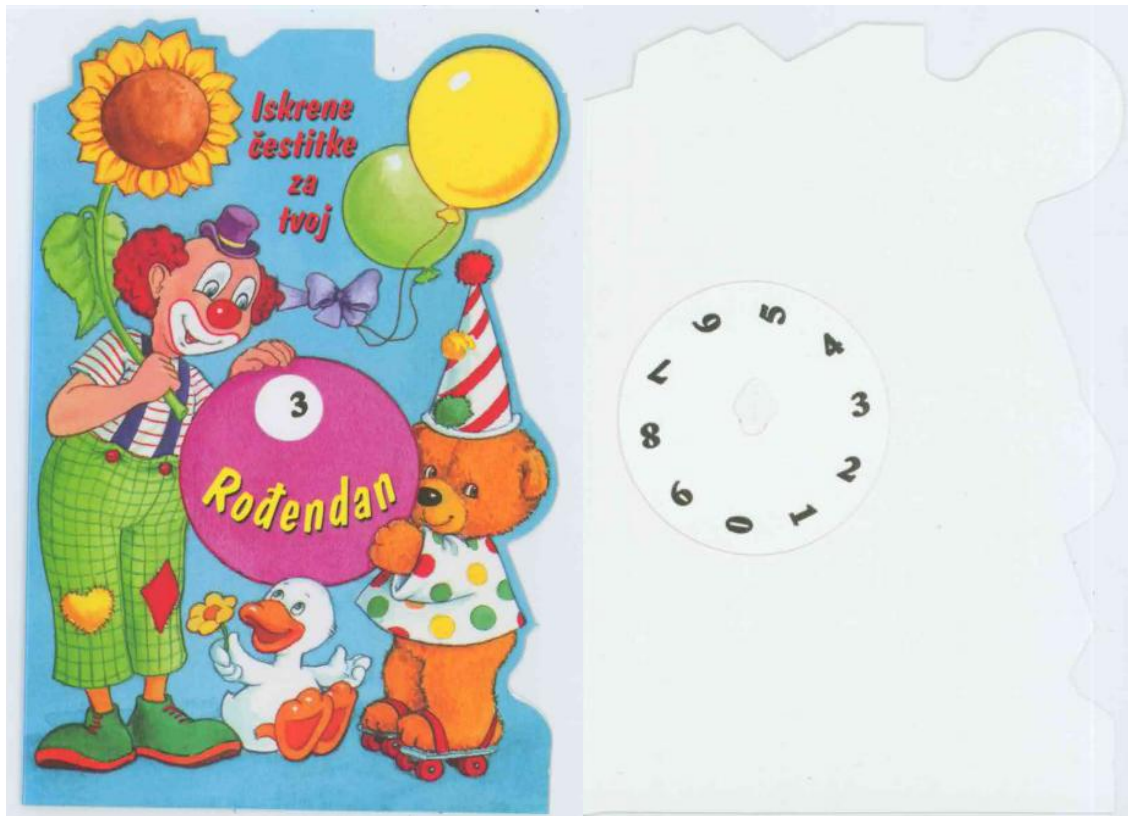

...s tobom se veselimo...

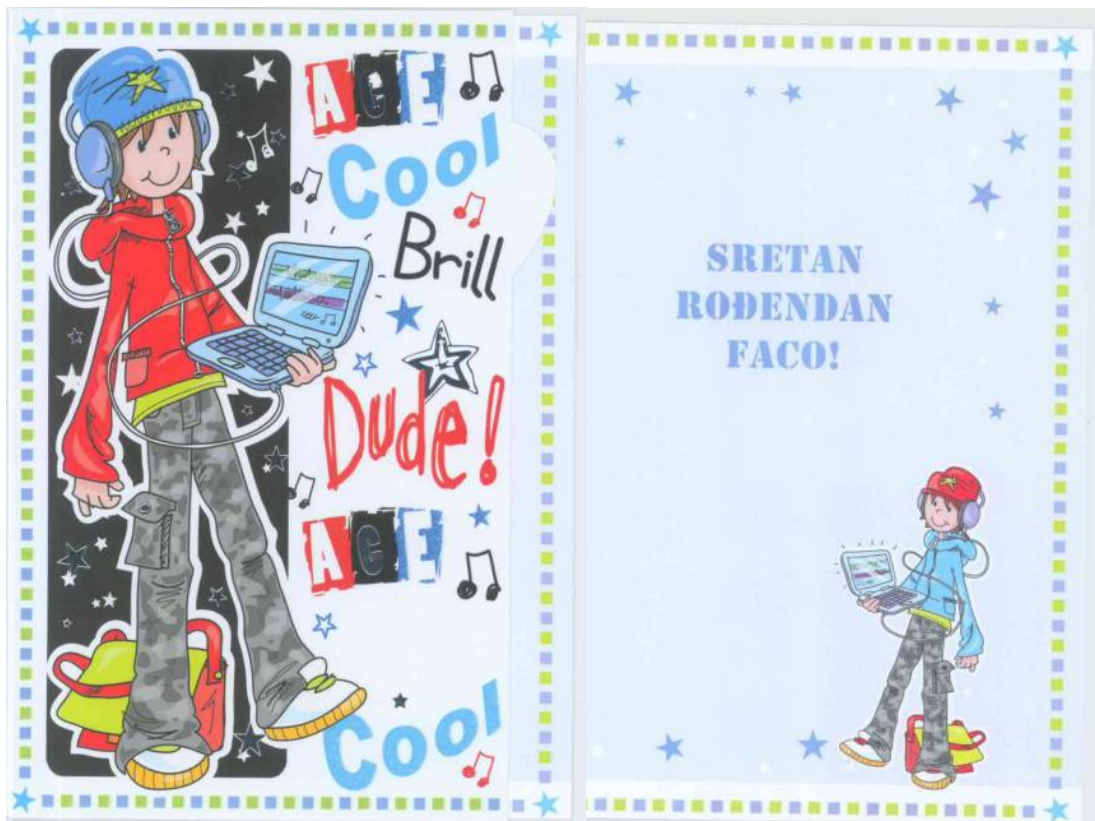
(252)

(253)

(254)

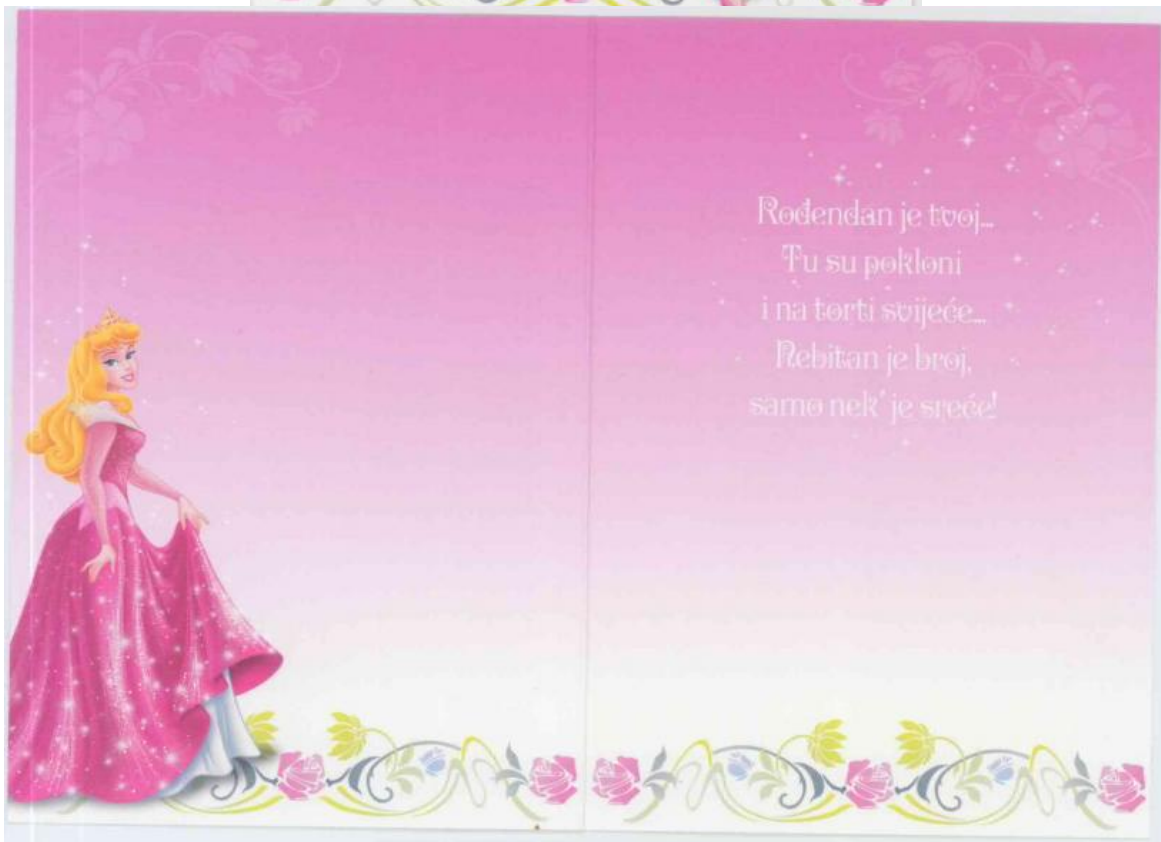
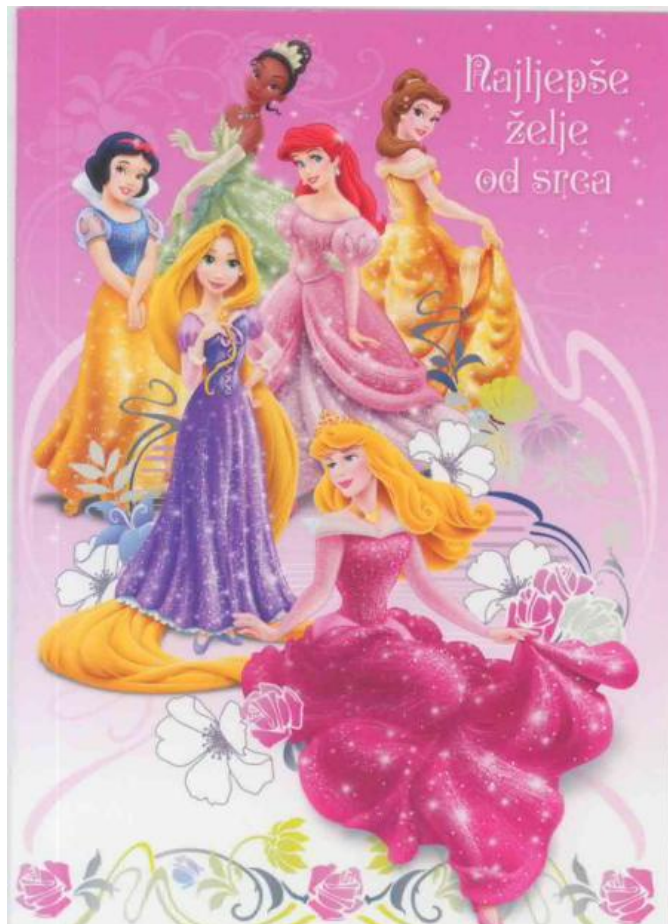
(255)

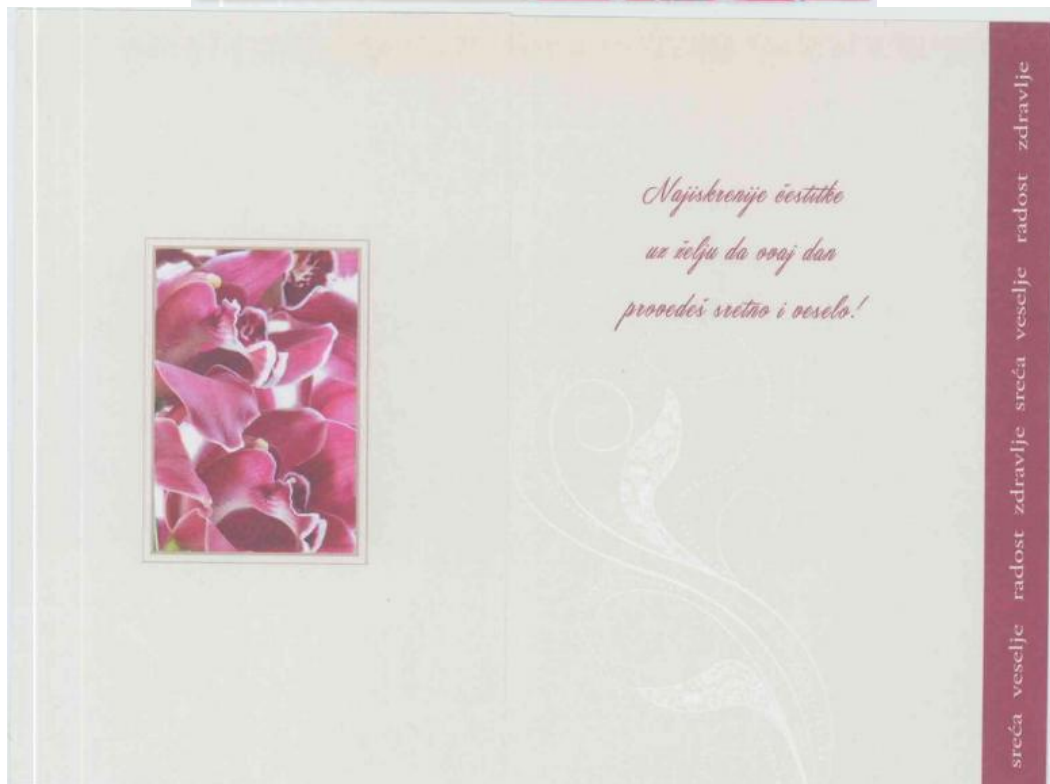
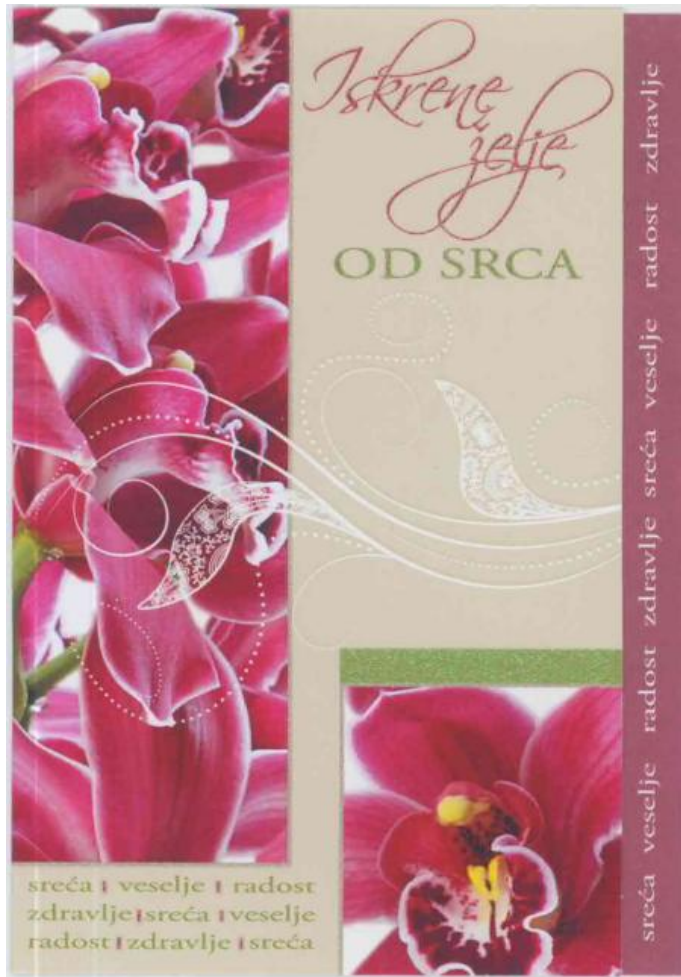
(256)

(257)

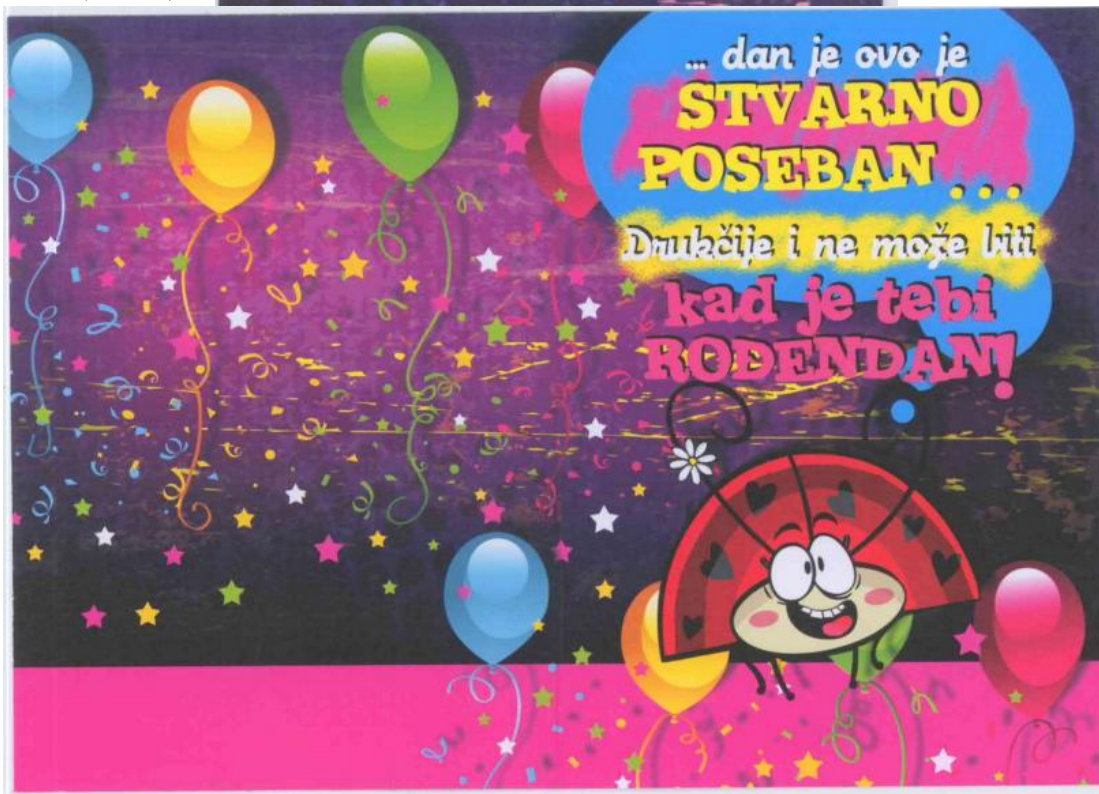

(258)

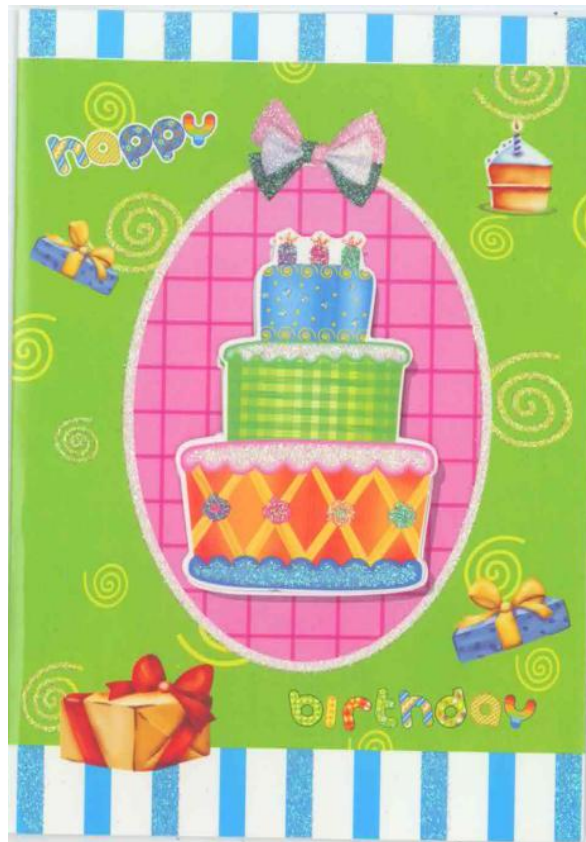
(259)

(260)

(261)

(262)

21. Univerzalna čestitka (njemački jezik)

(263)

(264)

(265)

(266)

(267)

(268)

(269)

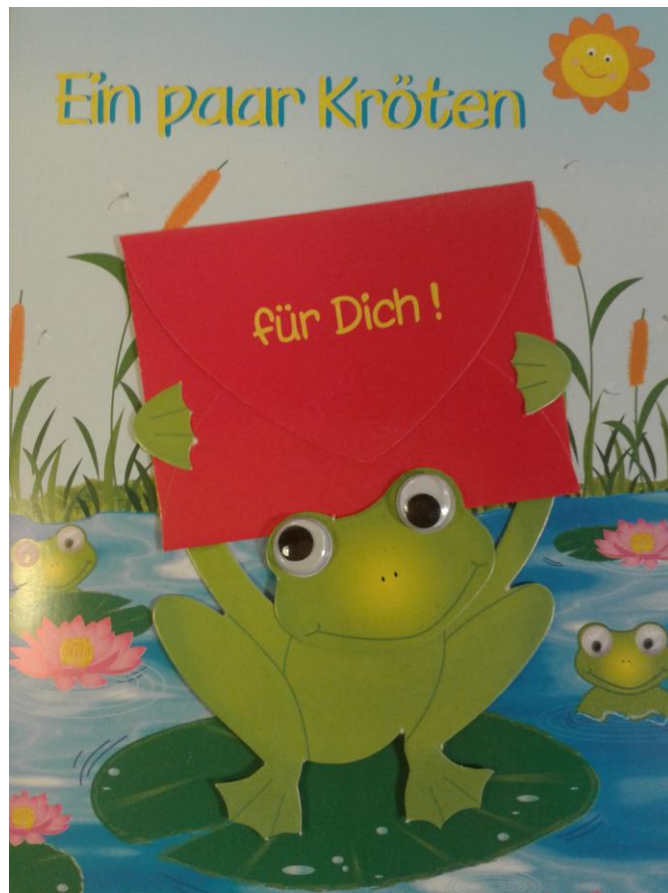
(270)

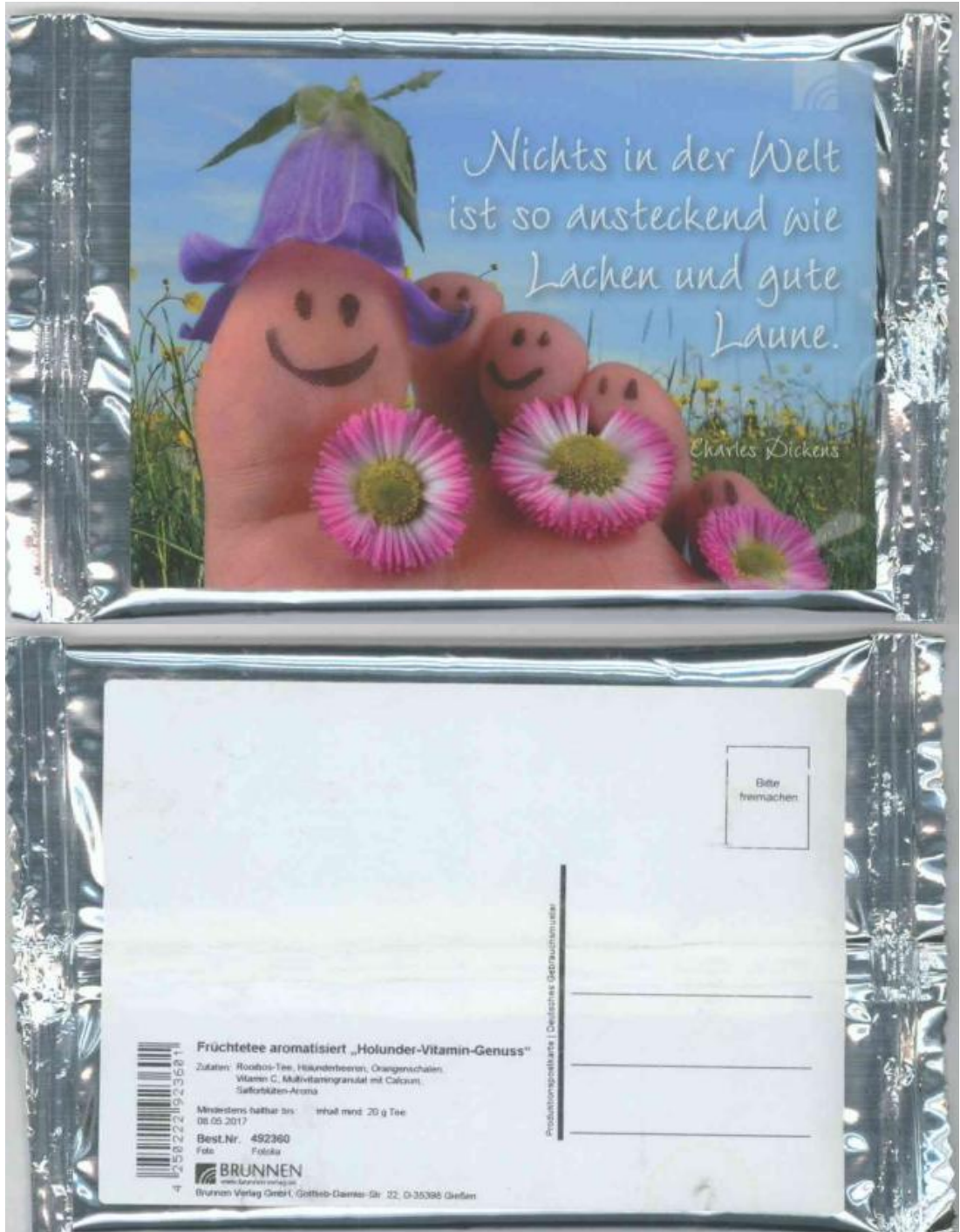
(271)

(272)

(273)

(274)

(275)

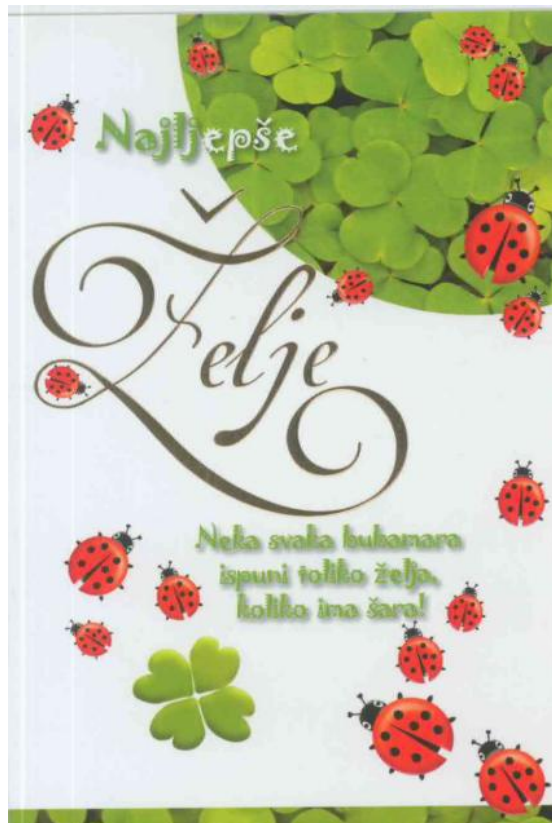

(276)

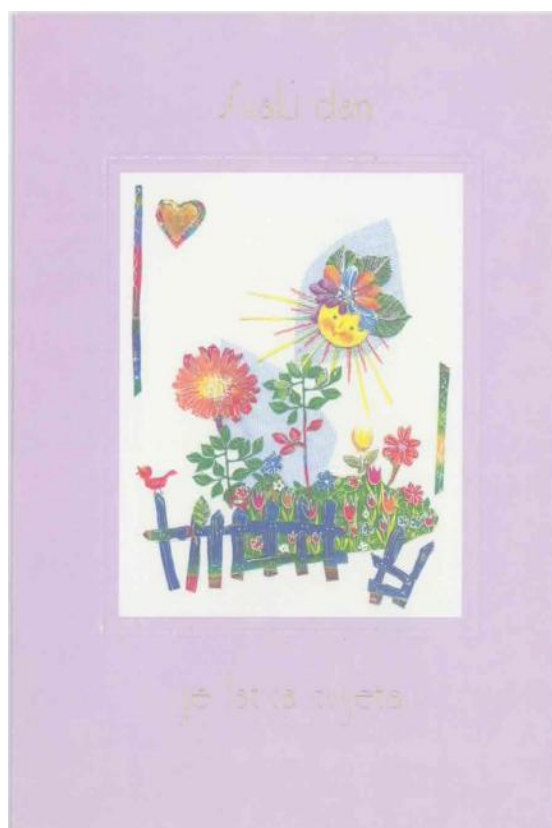

22. Univerzalna čestitka (hrvatski jezik)

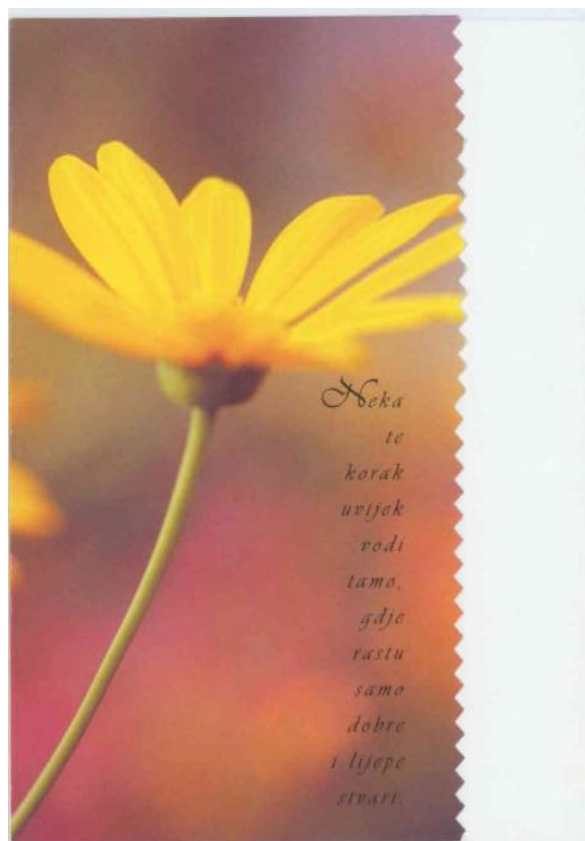
(277)

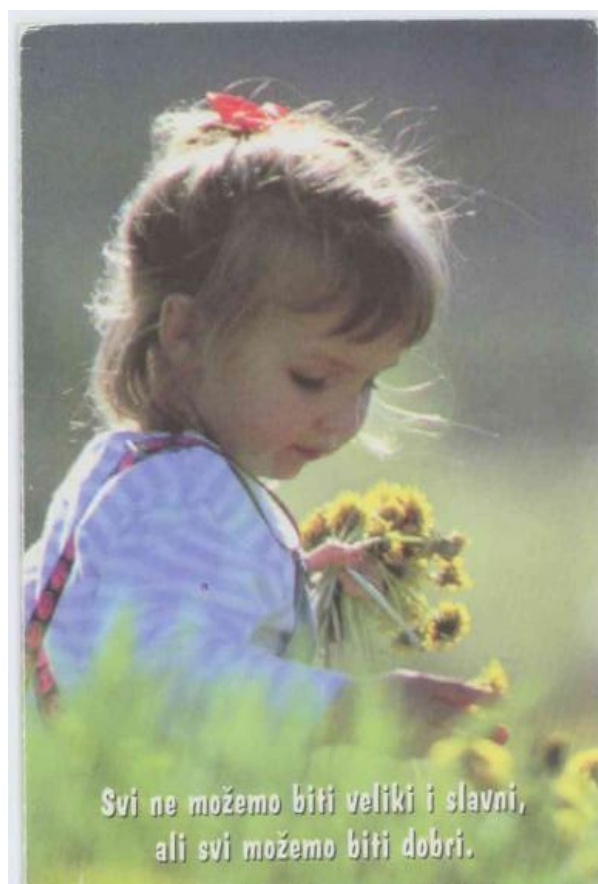
(278)

(279)

(280)

(281)

(282)

(283)

(284)

(285)

9. Sažetak

U radu se analiziraju otisnuti elementi u suvremenim hrvatskim i njemačkim čestitkama za prigode koje se tiču života zajednice (Božić i Nova godina, Uskrs te Valentinovo) i pojedinca (vjenčanje, rođenje djeteta, krštenje, sveta pričest, potvrda, imendan, rođendan i univerzalna čestitka). Pod sintagmom *otisnuti elementi* podrazumijevaju se svi elementi koji su na čestitkama otisnuti u tvornici, dakle prije nego što se započne s njezinim individualnim korištenjem. Korpus čini oko tristo hrvatskih i njemačkih čestitki iz autoričine osobne zbirke, koje su (s)kupljene u posljednjih pet godina u Hrvatskoj i Njemačkoj. Analiza je komparativno-kontrastivna, što znači da je cilj pronaći i objasniti sličnosti i razlike u hrvatskim i njemačkim čestitkama za navedene prigode. Istraživanje se provodi iz tekstnolingvističke i multimodalne perspektive. U dijelu s tekstnolingvističkom analizom proučavaju se konstitutivna tekstna načela te interakcijsko-situacijski kontekst, funkcija, makro- i mikrostruktura, a multimodalni pristup podrazumijeva analizu izvanjezičnih obilježja, odnosno vizualnih (tipografija, boja i slika) i taktilnih (nalijepljeni predmeti te izbočenja i udubljenja) elemenata. Cilj je i pokazati kako jezični i izvanjezični elementi međusobno koordiniraju te doprinose ostvarenju temeljne komunikacijske funkcije čestitke.

Ključne riječi: hrvatske čestitke, komparativno-kontrastivna analiza, multimodalna komunikacija, njemačke čestitke, tekstna lingvistika

Key words: Croatian greeting cards, comparative-contrastive analysis, multimodal communication, German greeting cards, text linguistics

10. Zusammenfassung

Komparativ-kontrastive Analyse der zeitgenössischen kroatischen und deutschen Glückwunschkarten zu verschiedenen Anlässen aus der textlinguistischen und multimodalen Perspektive

In der Arbeit werden die Trägerelemente der zeitgenössischen kroatischen und deutschen Glückwunschkarten zu verschiedenen Anlässen im Leben einer Gemeinschaft (Weihnachten und Neujahr, Ostern und Valentinstag) sowie eines Individuums (Hochzeit, Geburt des Kindes, Taufe, Erstkommunion, Konfirmation, Namenstag, Geburtstag und die Universalkarte) analysiert. Die sogenannten *Trägerelemente* sind alle präfabrizierten Elemente, die bereits vor der individuellen Nutzung Teil einer Karte sind. Das Korpus bilden ungefähr dreihundert kroatische und deutsche Glückwunschkarten aus der persönlichen Sammlung, die in den letzten fünf Jahren in Kroatien und Deutschland gesammelt beziehungsweise gekauft worden sind. Die Analyse ist komparativ-kontrastiv und hat zum Ziel, die Ähnlichkeiten und Unterschiede in den kroatischen und deutschen Glückwunschkarten zu den angegebenen Anlässen zu identifizieren und zu erklären. Die Studie wird aus der Perspektive der Textlinguistik und der multimodalen Kommunikation durchgeführt. Im Rahmen der textlinguistischen Analyse werden konstitutive Textualitätskriterien sowie Interaktions- und Situationskontext, Funktion, Makro- und Mikrostruktur erforscht. Der multimodale Ansatz umfasst die Analyse außersprachlicher Merkmale beziehungsweise visueller (Typografie, Farbe und Bild) und taktiler (aufgeklebte Gegenstände sowie Ausbuchtungen und Vertiefungen) Elemente. Schließlich wird gezeigt, wie sprachliche und außersprachliche Ressourcen in den Glückwunschkarten zusammenspielen und zur Erfüllung ihrer kommunikativen Funktion beitragen.

Schlüsselwörter: kroatische Glückwunschkarten, komparativ-kontrastive Analyse, multimodale Kommunikation, deutsche Glückwunschkarten, Textlinguistik

11. Životopis

Zovem se Paula Igaly i rođena sam 5. listopada 1991. u Ljubljani. Osnovnu školu i opću gimnaziju završila sam u Zagrebu s odličnim uspjehom. Godine 2009. pobijedila sam na Državnom natjecanju u poznavanju hrvatskog jezika te sam proglašena učenicom generacije.

Preddiplomski studij kroatistike i germanistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završila sam 2013. Za svoj rad *Tradicijsko usmenoknjiževno blago hrvatskih krajeva u naše dane (Mraclin, Nerezine na otoku Lošinju, Močići u Konavlima, Zagreb)* dobila sam Nagradu Filozofskog fakulteta (2012.) i Rektorovu nagradu (2013.). Diplomski studij kroatistike (jezikoslovni smjer) i germanistike (prevoditeljski smjer) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu završila sam 2016. Od listopada 2014. do srpnja 2015. bila sam suradnicom na projektu *Njemačko-hrvatska digitalna terminološka baza podataka*, a s nekoliko kolega germanista sastavila sam i *Njemačko-hrvatski rječnik leksičkih inovacija*, koji je objavljen u svibnju 2015. te nagrađen Posebnom Rektorovom nagradom. Tijekom studija primala sam Stipendiju Grada Zagreba.

Od travnja do srpnja 2014. radila sam u Knjižnici Filozofskog fakulteta u Zagrebu na odjelu za germanistiku. U kolovozu 2014. obavila sam prevoditeljsku praksu u prevoditeljskoj agenciji *IOLAR* u Zagrebu, a od listopada 2015. do siječnja 2016. radila sam kao prevoditeljica i lektorica u prevoditeljskoj agenciji *Virtualni asistent* u Sesvetama. Od listopada 2014. do ožujka 2015. u okviru Erasmus+ stipendije studirala sam germanistiku na Justus-Liebig-Universität u Gießenu u Njemačkoj, a od siječnja do srpnja 2016. obavljala sam Erasmus+ praksu u *Školici*, školi hrvatskog jezika za strance u Münchenu.

Godine 2014. bila sam stipendisticom *Austrijsko-hrvatskoga ljetnog kolegija za hrvatski i njemački jezik* u Puli u organizaciji FH Burgenland iz Austrije, a 2015. *Njemačko-hrvatskoga ljetnog kolegija književnog prevođenja* na Premudi u organizaciji Karl-Franzens-Universität Graz iz Austrije. Položila sam prvi stupanj *Govorničke škole Ivo Škarić* (2009.) te završila osnovnu glazbenu školu – smjer klavir (2008.). Od 2011. članicom sam *Kulturno-prosvjetnog društva Slovenski dom*, gdje učim slovenski jezik. Uz njemački i slovenski poznajem engleski jezik te osnove talijanskog jezika. Od listopada 2013. do srpnja 2015. bila sam *study buddy* u Zagrebu za Erasmus+ studente iz Njemačke, Austrije i Slovenije.